

HETEDNAPI ADVENTISTA EGYHÁZ
BUDAPEST TERÉZVÁROSI GYŰLEKEZETE

A Jelenések könyve magyarázata

„Akkor és Most”
előadássorozat vázlatai

Budapest Terézvárosi Gyülekezetben
2009-2010

Tartalom

A nyelvezet: A Jelenések könyve megértésének kulcsai	4
A szerző: János – a tanítványból próféta.....	7
A kor: Mi lesz veled kereszténység?	11
A szerkezet: Az üdvösségtörténet piramisa	16
A prófétaság: A mennyből látott történelem	19
A címzettek: A hét gyülekezettől az ég közepén repülő angyalig	23
Hermeneutika: A kód, az Ószövetség	27
A szimbólumok: A Jelenések könyve párhuzamos képei	33
A Prolóógus: Jézus az alfa és az ómega	37
A beteljesedés közel van, aki szomjúhozik, jöjjön.....	40
Jézus a gyertyatartók között.....	44
Levél Efézusba	48
Levél Szmirnába.....	52
Levél Pergamonba	55
Levél Thiatirába	60
Levél Szárdiszba.....	64
Levél Filadelfiába.....	68
Levél Laodiceába.....	71
Milyen lesz az örök élet?.....	75
A célba ért gyülekezet: Az Új Jeruzsálem	79
Ahonnán az üdvösségtörténetet irányítják.....	82
Ki méltó a hétpecsétés könyv feltörésére?.....	84
Az első négy pecsét feltörése	86
Az ítélet első négy jelenete	89
Az ötödik pecsét feltörése	91
A millennium	93
A hatodik pecsét.....	95
Góg és Magóg uralmának a vége.....	99
29. Az elpecsételés	102
30. A hetedik pecsét.....	104
A halottak feltámadása és az utolsó ítélet	107
A mennyi istentisztelet	109

A nyelvezet: A Jelenések könyve megértésének kulcsai

Szerzőség, keletkezési hely és idő

Az ógyházi hagyományban, a korai egyházatyák hivatkozásai (i. u. 115 Polycarp; i. u. 150 Papias; i. u. 200 Irenaeus) megerősítik a jánosi szerzőséget. Az evangéliumtól és a három levéltől eltérően a szerző itt megnevezi magát: „*Én, János, testvéretek és társatok Jézussal a szenvedésben, a királyságban és az állhatatosságban...*” (Jel 1:9).

A keletkezési hely valószínűleg Patmosz szigete, kb. 50 km-re kis-Ázsia partjaitól, esetleg Efézus, ahova János visszatért i.u. 96 körül. Az Apokalipszis után az Evangélium, majd a három levél megírása következhetett: „*...a Patmosz nevű szigeten voltam az Isten igéjéért és Jézus bizonyágtételéért.*” (Jel 1:9)

Mit mond a könyv önmagáról?

„**Jézus Krisztus kijelentése** (apokalipszis), amelyet adott néki az Isten, hogy megmutassa az ő szolgálóinak, amiknek **meg kell lenniük hamar**” (Jel 1:1a).

„**Boldog**, aki olvassa, és akik hallgatják **e prófétálásnak beszédeit**, és megtartják azokat, amelyek megíratnak abban; mert **az idő közel van**” (Jel 1:3).

„Azután monda nékem: **Be ne pecsételd** e könyv prófétálásának beszédeit, mert **az idő közel van**” (Jel 22:10).

A múlt nyelvezete a Jelenésekben

- A jövő a múlt nyelvezetére épül → Jel 1:12-16. vö. Dán 10:5-6.
  - Jel 9:2-3, 7-9, 12. vö. Jóel 1:4, 6-7, 15; 2:2, 4-5.
  - Jel 22:1-5. vö. 1Móz 2:8-10; Ez 47:1-2, 6-9, 12.
- A próféciák megértése részleges és folyamatos, vö. 1Kor 13:8-10; Jn 14:1-3, 28-29; 16:12-13.
- Isten múltbeli tettei alapján szól a jövőről
  1. Teremtés → Jel 14:6-7. vö. 2Móz 20:11.
  2. Özönvíz → Jel 12:15-16. vö. 1Móz 7:11-8:14.

3. Egyiptomi kivonulás → Jel 12:6, 14; 15:2-4. vö. 2Móz 15:1-2.
4. Babiloni fogság és hazatérés → Jel 16:12. vö. Jer 50:33-38; 51:15-16, 24-25, 36, 42-43.

Hogyan magyarázzuk az apokaliptikus próféciákat?

- A szimbolikus értelem a domináló, pl. „Megöklött Bárány” (Jel 5:6).
- Néha szó szerinti az értelem, pl. 1-4 csapás (Jel 16:2-9).
- A szimbólumok halmozódhatnak, pl. Jel 13:2, vö. Dán 7:2-7.
- A „hallottam” és „láttam” szópár jelentősége, pl. Jel 1:10, 12-13.
- Vannak „bepecsételt” (rejtett) kijelentések, pl. Jel 10:3-4.
- A prófécia kétirányú, pl. Jel 1:19; 11:15-18.
- Az ószövetségi háttér szerepe:
  1. Mintegy 2000 utalás az Ószövetségre
  2. Nincs egyetlen idézet sem
  3. A zsidó ünnepkör nyomai

A Jelenések könyvének szerkezete

Khiasztikus = fordított párhuzamú, tükrös

E **A sárkány harca** 11:19-15:4

D **7 trombita** 8:2-11:   **7 csapás** 15:5-18:2418   D'

C **7 pecsét** 4:1-8:1   **Az ítélet 7 jelenete** 19:1-20:15 C'

B **7 gyülekezet** 1:9-3:22   **1 gyülekezet** 21:1-22:5 B'

A **Prológus** 1:1-8   **Epilógus** 22:6-21   A'

- **A Prológus és az Epilógus** tartalmi összevetése
- **Templom és trón jelenetek** a látomások elején és végén
- **Jel 8:2-18:24** = Az Isten ellenes hatalmak aktivitása és ítélete – 7 trombita és 7 csapás; A Sárkány harca

Tanulságok Isten tetteiből

- Következetesség → A múlt a jelenre, a jelen a jövőre mutat
- Szabadság → Isten tettei nem jósolhatók meg
- Kreativitás → A jövő túllépi a múltat és a jelent
- Azonosulás → Isten ott szólít meg, ahol vagyunk
- Jelképes értelem → A múlt nyelvezete jelképes tartalommal
- A jövő a múlt nyelvezetén → Múltbeli tapasztalataink szerepe

Gyakorlati kérdések

Miért szeretnénk a jövőt megismerni? → Ne szakadjunk el a múlttól és a jelentől!

Elfogadjuk-e az isteni kijelentéseket? → A jövő Isten kezében van!

Hogyan használjuk fel időnket? → Isten teremtette az időt!

Hogyan válaszolunk Isten sürgető hívására? → Isten soha nem kényszerít!

A szerző: János – a tanítványból próféta

János apostolról

Több néven vált ismertté a kereszténységben:

- az **Apostol János**,
- a **Presbiter János**,
- a **Szeretett tanítvány**.

Jeruzsálemben született Kr. u. 15-ben. Papi, arisztokratikus családban nevelődött fel. Gondolkodását mélyen és kitörölhetetlenül befolyásolta a papi kultúra. Stílusa, elbeszélései, leírásai, egy-egy helyzet értelmezésében minduntalan felszínre tör, hogy egy papként gondolkodó tanítvánnyal állunk szemben. Alig múlt el tíz éves, máris Keresztelő János tanítványai között találjuk. Érdekelte az üzenet, és már nagyon fiatalon megértette, hogy egy nagyon különleges időben él.

Vajon mi felfogjuk-e, hogy milyen időben élünk? János nem egy volt a hangosan tapsoló fiatalok között, akit a kor szellemi áramlatai ide, s tova hánytak, hanem egy „sui generis”, született gondolkodó volt. Jézus mozgalmáról Keresztelő Jánoson keresztül értesült. Valószínűleg, Jézus jeruzsálemi tartózkodásainál személyesen jelen volt. A Názáreti mozgalmának elindulásakor 12-13 éves volt, a kereszthalálnál 16 legfeljebb 17 esztendősen lehetett. Fiatal kora ellenére a templomi, vallásos, szellemi és intellektuális életet kiválóan ismerte.

A János név használata igen gyakori volt az anyaország területén, főként az előkelő főpapi családokban. Ismeri a tanítványokat személyesen. Jézus tanítása óriási hatást gyakorolt Jánosra. Az evangélium terjesztői közé számlálhatjuk a feltámadást követően. Az ötvenes években elhagyta Jeruzsálemet és Izraelt is, és zsidó-keresztényekkel együtt Kis-Ázsiában telepszik le, ahol virágzó „iskolát” hozott létre, amely több mint félévszázadik működött, és az úgynevezett jánosi irodalmat gondozta, a Jelenések könyve is ehhez tartozik.

A későbbiekben elkezdik „**Presbiter Jánosnak**” nevezni, míg mások az „**Úr tanítványának**” hívják. Ez sokáig elég bonyodalmat okozott Jánossal kapcsolatban, és némelyek úgy vélték, hogy két János élt.

A tanítvány kifejezés János írásaiban

János, az evangélista, nem használja az **apostol** kifejezést. János evangéliuma is feltűnően kerül, noha a szinoptikusoknál gyakorta feltűnik. Az apostol szó helyett a **tanítvány** elnevezést alkalmazza. A **tanítvány** megjelölés egy erős kifejezést jelent Jánosnál. Többször megjelenik egy titokzatosnak tűnő kifejezés „**a szeretett tanítvány**” akit sokáig nem tudtak azonosítani, ma már tudjuk, hogy ez alatt János apostolt kell értenünk.

János apostol vallásos beállítottsága

János, mint minden zsidó, az arámi nyelvet kiválóan ismerte, azonban ezen túl a görög koinét¹ is hibátlanul használta. Nagyon jól ismerte hazájának és a Kis-ázsiai térségnek a földrajzi adottságait, elnevezéseit. A császárkultusz és a római kultúra jeles ismerője. A zsidó vallási ünnepeket, az ószövetséget teljes mélységében ismerte. Naprakész tájékozottsággal rendelkezett a **qumrán**² és a **samaritánus**³ teológiai gondolkodást illetően is. János nem szegény családból származik, és ez teológiai kifejezéseiben is meglátszik, mer gazdagon gondolkozik.

Domitianus császár és János apostol

Az idős tanítványt Domitianus⁴ uralkodó (81-96), Patmosz⁵ szigetére száműzte. Miért nem végeztette ki Jánost a császár? Mert előkelő származású volt, a halál a szegények büntetése volt, a nemeseké a száműzetés. János az Efézus-i befolyásosabb arisztokratákkal ált kapcsolatban. A császár Patmosz szigetére száműzte az idős Jánost, aki 94-96-ig volt fogságban és Domitianus halála után szabadult. A szigeten talán a visszavagyódás következtében sokkal zsidóbbnak tűnt, mint valójában volt a saját hazájában annakidején.

Domitianus volt az első uralkodó, aki etnikai és vallási alapon üldözte a zsidóságot és a kereszténységet. Néro császár, aki az üldözéseket kirob-

---

¹ Az ógörög nyelv dialektusaiból kialakított egységes „közös” nyelv az ókor végén, többek között az Újszövetség görög nyelve is.

²

³

⁴ **Titus Flavius Domitianus** (uralkodott 81 – 96) a Flavius dinasztia római császára, Vespasianus fia és Títus öccse volt. Uralkodását abszolutisztikus törekvések jellemezték, és az emiatt jelentkező ellenállás letörésére terrorisztikus eszközöket alkalmazott. 94-ben a keresztényeket kitiltotta a fővárosból.

⁵ Patmosz szigete 85 km hosszú és 3 km széles, kis görög sziget az Égei-tengeren

bantotta a 60-as évek elején, még bűnbakot lát csupán a zsidó-keresztény emberekben.

Domitianus volt az első, aki komolyan vette a császárnak kijáró isteni imádatot. A zsidókat és a keresztényeket ateistáknak nevezte és különös haragot táplált irántuk.

A Jelenések könyve 96 körül íródott.

János és a Jelenések könyve

János nagyon gyakran használta a „talassza” (tenger) szót, hiszen sok időt töltött el a tenger partjánál. A Jelenések könyve a héber nyelvre van leképezve, az arámi gondolkodást tükrözi. Ezért csak olyan emberek érthetik meg, akik az ószövetséget és a héber (arám) nyelvet mélységeiben ismerik. János, mint próféta belelát a jövőbe és látomásait prófétai kifejezésekbe öntött archaikus nyelvezettel mondja el. Több mint kétezer utalás van az ószövetségre, melyet a könyv írásával párhuzamosan kanonizáltak.

Istent úgy mutatja be, mint ahogy a kivonulás előtt Mózesnek bemutatkozott: „Vagyok, aki Vagyok”. Jel 1:4 pedig így fogalmaz: „*attól Aki van, Aki volt, és Aki eljövendő, (vagyis Aki lesz)*”. János túllép saját korának minden teológiai irányzatán, visszatér a múlthoz, a próféták által lefektetett alapokhoz.

Az apokalipszis olvasói

Néhány keresztény vélemény a múltból:

„Még nem találkoztam emberrel, aki, miután a jövendölések tanulmányozásába kezdett, és írt is e tárgy körben, ne vált volna elmebajossá.” (William Ramsey⁶)

„Az pedig igazán józan elmére vall, ha valaki a tájára sem tekint a Jelenések könyvének.” (Johann G. von Herder⁷)

„A Jelenések könyve vagy ráakad egy bolondra, vagy meghagyja az illetőt a bolondságában.” (Anonim)

---

⁶ **Sir William Mitchell Ramsay** (1851 – 1939) skót archeológus és az Új Testamentum tudósa

⁷ **Johann Gottfried von Herder** (1744 – 1803) német filozófus, teológus, költő, irodalom-kritikus

A Jelenések könyve vonzza a szélsőséges fanatikus olvasókat, akik azt olvassák ki ebből a könyvből, amit akarnak.

Mi pedig a teológiai tudomány figyelembe vételével, igyekszünk megfejteni ennek a könyvnek a titkát, amely ott lapul a sorok között. Minden rajongást, spekulációt el kell távoztassunk elménkből, hogy rátaláljunk ennek a könyvnek az útjára.

A kor: Mi lesz veled kereszténység?

'Mikor és hol kezdődött a kereszténység története?'

(G. Stemberger¹)

A hely egyértelmű: Jeruzsálem. A vita inkább az időpont körül folyhat. Krisztus születésével, földi életével, halálával vagy feltámadásával, talán munkásságával, vagy még inkább a püünkösdi prédikációkkal kezdődik a kereszténység?

Ha a kereszténység történetét az Üdvösségtörténet részének tekintjük, akkor a korábbi fejezetektől nem szakítható el. A kereszténység történetét csak az üdvösségtörténet korábbi fejezeteinek ismeretében érthetjük meg.

Történetileg természetesen, beszélünk egy új eszme megszületéséről. Vanak, akik arra a pontra helyezik az elindulást, amikor Jézus közli a nagy misszióparancsot: „*Elmenvén e széles világra...*” (Mk 16:15-20). „*Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek...*” (ApCsel 1:8).

A felhatalmazás megpecsételése pedig Püünkösdkor történt: „*Mindnyájan egy akarattal együtt voltak.*” „*Mindnyájan megteltek Szentlélekkel...*” (ApCsel 2:1-4.)

Mi lesz veled kereszténység?

Egy új eszme születik, amelyet nem akar befogadni az adott kor: sem Isten öszövétségi választott népe, sem a sok isten imádást toleráló Római Birodalom.

Nem is jószoltak nagy jövőt ennek az új „szektának”. „*A mostani esetre is azt mondom: hagyjátok békén ezeket az embereket, és bocsássátok el őket. Mert ha emberektől való ez a szándék vagy ez a mozgalom, akkor megsemmisül; ha pedig Istentől való, akkor úgy sem tudjátok megsemmisíteni őket, és még úgy tűnhettek fel, mint akik Isten ellen harcoltok.*” Azok hallgattak rá, előhívták az apostolokat, megverették őket, azután megparancsolták nekik, hogy ne szóljanak Jézus nevében, és azzal elbocsátották őket.” (ApCsel 5:38-40)

---

¹ **Günter Stemberger** (1940) osztrák judaista, a zsidó tudomány, vallás és irodalom történetének ismert, különösen a posztbiblikus, talmudi időkben jártas szakembere

De miért nem fogadta be a kereszténységet a sok isten hívő Római Birodalom?

Róma befogadta a legyőzött népek isteneit és vallását. Miért nem tűrte a kereszténységet? Két lényeges tény tette lehetetlenné a kölcsönös elfogadást:

- a) Rómában a császárok megkövetelték, hogy istenként dicsőítsék őket. Ezt a keresztények elutasították. Ez már halálos bűn volt. Továbbá:
- b) A római ember hite szerint Róma örök! A keresztények ezzel szemben azt hirdették, hogy ez a világ elmúlik és Isten országa marad meg örökké. Ez a római ember szemében hazaárulás volt. A kereszténységben nem csupán egy új vallást, hanem a haza ellenségét is látták, és ezt az ellenséget meg kellett semmisíteni.

Üzenet a halálra ítéteknek, a reménytelenség szigetéről

János az üzenetet magától Krisztustól hozza. Az üzenet nem egy haldoklónak szóló vigasztalás, nem „utolsókenet”, hanem egy győzelmi menet bemutatása.

- „Jézus Krisztus kijelentése”

Jánosnak megmutatja az Úr előre az egyház történelmét. Mennyi ebben a realitás?

J. Ratzinger (XVI. Benedek pápa)²: „Szükségünk van a történelem átgondolására.”

A történelem beteljesedett prófécia; a prófécia megjövendőlt történelem.

A látvány, amely János elé tárul, ellentéte annak a képzeletnek, amely ott él a történelem „nézői” előtt. Jézus Krisztus dicsőséges megjelenése. Csofálatos látvány! A „halálra ítélt nép” bemutatása: *„És tett minket királyokká és papokká!”*

Egy nyitott könyvben küldi el üzenetét az Úr, amely jelzi előre a harc részleteit és végső kimenetelét. A kiemelt részek láthatóvá teszik a küzdelem egy-egy szakaszát, amelyek a nem értett dolgokat is a reménység sugarai-val veszik körül. A kor keresztényei előtt nem volt kérdéses ügyük jövője.

---

² **XVI. Benedek pápa** (latinul: Benedictus PP. XVI), született Joseph Alois Ratzinger (1927 -) a római katolikus egyház vezetője 2005 óta.

Egyértelmű volt az ige: „*És láttam: íme, egy fehér ló, a rajta ülőnek íja volt, és korona adatott neki, és győzelmesen vonult ki, hogy újra győzzön.*” (Jel 6:2)

Beszéltek a szenvedésről, de sohasem a vert sereg csüggedt hangján: „*Min-denütt szorongatnak minket, de nem szorítanak be, kétségkedünk, de nem esünk kétségbe; üldözöttek vagyunk, de nem elhagytak, letipor-nak, de el nem vesziünk; Jézus halálát mindenkor testünkben hordozzuk, hogy Jézus élete is láthatóvá legyen testünkben.*” (2Kor 4:8-10)

Tertullian³: „A keresztények vére: mag.” Egy maroknyi fegyvertelen sereg állt szemben egy hatalmas birodalommal, mögötte egy gyűlölettől áthatott néppel.

Ők, a keresztények reálisan mérik fel az erőket. Látták az ellenség erejét. Még sincs hangjukban remegés vagy bizonytalanság: „*De emlékezzetek a korábbi napokra, amelyekben miután megvilágosodtatok, sok szenvedés-sel teljes küzdelmet állottatok ki. Mert egyrészt gyalázásokkal és gyötrés-ekkel nyilvánosan megszégyenítettek titeket, másrészt társaikká lettetek azoknak, akikkel ugyanez történt. A foglyokkal is együtt szenvedtetek, és vagyontok elrablását is örömmel fogadtátok, mivel tudtátok, hogy nek-tek értékesebb és maradandóbb vagyontok van. Ne vesztésétek el tehát bizalmatokat, amelynek nagy jutalma van. Mert állhatatosságra van szükségetek, hogy az Isten akarátát cselekedjétek, és így beteljesüljön raj-tatok az ígélet. Mert még „egy igen-igen kevés idő, és aki eljövendő, el-jön, és nem késik. Az én igaz emberem pedig hitből fog élni, és ha meg-hátrál, nem gyönyörködik benne a lelkem.” De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk.*” (Zsid 10:32-39.)

Emberileg tehát a kereszténységnek nem volt realitása a megmaradásra. A hit embere szemével nézve viszont egyedül nekik volt biztos jövőjük.

A kereszténység 2000 éve, létezik, és biztonsággal halad a „Nagy kő” által jelzett birodalom létrejötté felé, amikor Isten országa betölti az egész föl-det.

---

³ **Quintus Septimius Florens Tertullianus**, magyarul Tertullian, (kb. 160 – kb. 220) az első latin teológus, őt nevezik a latin teológiai nyelv megalkotójának

Egy sajátos hangulatú és tartalmú üzenet

Jézus Krisztus üzeni, aki feltámadt és aki eljő felhőkkel, aki a föld királyainak fejedelme, aki minket szeretett, és megmosott bennünket a mi bűneinkből az ő vére által. Aki királyokká és papokká tett minket.

Milyen ellentétes képe annak, amit a világ, az ellenség, a hitetlen, kételkedő ember, a realitásokra építő ember lát.

Pál apostol azt mondja: *„Hitben járunk, nem látásban!”* A Jelenések könyvének üzenete túléli a korokat. Átível a korszakokon, és a korszakok hűségeseinek győzelmes példamutatása erőt ad a végidők maradék népének.

- Amit nem szabad figyelmen kívül hagyni:

Ne gondoljuk, hogy Jézus eljövetele előtt a küzdelem alábbhagy: *„Ezért vigadjatok eget, és akik bennük lakoztak: jaj a földnek és a tengernek, mert leszállt hozzátok az ördög nagy haraggal, mivel tudja, hogy kevés ideje van.”* (Jel 12:12). A földöntúli erők megsokszorozzák támadásaikat. Ahogy a történelem során újból és újból fellángol a gyűlölet tüze Isten népe ellen, ez Jézus második eljövetele előtt félelmetes méreteket fog ölteni: *„Megharagudott a sárkány az asszonyra, és elment, hogy hadat indítson a többiek ellen, akik az asszony utódai közül valók, akik megtartják az Isten parancsait, akiknél megvan a Jézus bizonyágtétele.”* (Jel 12:17)

Már úgy tűnik, hogy a kereszténységnek vége: *„Megadatott neki, hogy lelket leheljen a fenevad képmásába, hogy megszólaljon a fenevad képmása, és hogy akik nem imádják a fenevad képmását, azokat mind megöltesse.”* (Jel 13:15)

De a Jelenések könyve üzenetében többször változik a kép. János elé csodálatos látványok tárulnak: *„Aki gonosz, legyen gonosz ezután is, és aki bűntől szennyes, legyen szennyes ezután is, aki pedig igaz, cselekedjék igazságot ezután is, és aki szent, legyen szent ezután is. Íme, eljövök hamar, velem van az én jutalmam, és megfizetek mindenkinek a cselekedete szerint.”* (Jel 20:11-12)

Az egyedüli, helyes válasz

Hogy melyik periódus: a kereszténység kezdete vagy a befejező szakasz hordoz-e magában több veszélyt Krisztus ügyével szemben, rövidesen nyilvánvalóvá válik.

„Aki győz, örökölni fogja mindezt...” (Jel 21:7; Jel 21:4)

Olyan hitre van szükség, amilyennel a hithősök rendelkeztek: *„Hit által tiltakozott Mózes, amikor felnőtt, hogy a fáraó lánya fiának mondják. Mert inkább választotta az Isten népével együtt a sanyargatást, mint a bűn ideig-óráig való gyönyörűségét, mivel nagyobb gazdagságnak tartotta Egyiptom kincseinél a Krisztusért való gyalázatot, mert a megjutalmazásra tekintett. Hit által hagyta el Egyiptomot, nem félt a király haragjától, hanem kitartott, mint aki látja a láthatatlant.”* (Zsid 11:24-27)

A szerkezet: Az üdvösségtörténet piramisa (A menóra szerkezet)

Mi a könyv központi üzenete?

A kutatók által javasolt jelentősebb centrális témák

1. Istentisztelet, ciklikus istentisztelet.
2. A második advent.
3. A győzelem/remény és az elnyomás/csüggedés váltakozó ellentétei.
4. A mennyei trón (az isteni szuverenitás és erő).
5. Mártíromság.
6. Az isteni áldozat győzelme a gonosz felett.
7. Hűség.

A Jelenések központi témája

A javasolt témák részben a *szubjektivitás*, részben a *komplexitás* benyomását keltik. Sokan elvetik annak lehetőségét, hogy a könyv irodalmi szerkezete *egyáltalán meghatározható*. Nagyobb egyetértés mutatkozik viszont a kutatók között, amikor a *konfliktus*, a *(szent)háború*, vagy a *küzdelem* témákat vizsgálják a Jelenésekben. Abban is egyezők a vélemények, hogy az Apokalipszis *központi látomása / eleme / jelenete* (Jel 11:19-15:4) döntő jelentőségű a könyv megértése szempontjából.

A Jelenések szerkezete

- A Jelenések lineáris szerkezete

A Prológus (1:1-8) és az Epilógus (22:6-21) mellett egy *hármasságból áll* a könyv:

- 1) Üzenet a 7 gyülekezetnek: Krisztus, mint főpap (1:9-3:22)
- 2) A lepecsételt tekercs felnyitása: Krisztus, mint eszkatológikus uralkodó (4:1-11:19)
- 3) A lepecsételt tekercs tartalma: Krisztus, mint apokaliptikus Mihály (12:1-22:5)

- A Jelenések chiasztikus szerkezete

D A Sárkány harca

C - 7 trombita 7 csapás - C'

B - 7 pecsét Az ítélet 7 jelenete - B'

A - 7 gyülekezet 1 gyülekezet - A'

Prológus

Epilógus

- A Jelenések menóra szerkezete

- A zsidó ünnepkör motívumai (3Móz 23 alapján):

- Szombat (Jel 1:10)
- Pászká (Jel 5:6)
- Kovásztalan kenyerek (Jel 6:6)
- Hetek/zsenge (Jel 7:4 (14:4))
- Új év/kürtölés (Jel 8:2-11:18)
- Nagy engesztelés (Jel 11:19)
- Sátoros ((Jel 21:3 (7:15))

- Üdvösség/megváltás és evangélium a chiasztikus szerkezetben:

11:19-15:4 = A Sárkány harca

12:10 „*Most lett meg az üdvösség*”

14:6 „*akinél volt az örökkévaló evangélium... hogy a föld lakosainak hirdesse az evangéliumot*”

8:2-11:18 = A 7 trombita

10:7 „*evangéliumot mondott az ő szolgáinak, a prófétáknak*”

4:1-8:1 = A 7 pecsét

5:9 „*méltó vagy... mert megölettél, és megváltottál minket*”

7:10 „*az üdvösség a mi Istenünké... és a Bárányé!*”

19:1-20,15 = Az ítélet 7 jelenete

19:1 „*az üdvösség és a dicsőség... az Úré, a mi Istenünké!*”

- Győzelem a chiasztikus szerkezetben:

A 7 gyülekezet és az 1 gyülekezet – 2:7.11.17.26; 3:5.12.21 „*aki győz...*”

– 3:21 „*amint én is győztem*” – 21:7 „*aki győz, örökségül nyer mindent...*”

A 7 pecsét és az ítélet 7 jelenete – 5:5 „*győzött a Júda törzséből való oroslán*” – 6:2 „*győzelmesen vonult ki, hogy újra győzzön*” – 19:20-21 „*foglyul esett a fenevad... és a hamis próféta*” – 20:1-2 „*egy angyal... megragadta a sárkányt*”

A 7 trombita és a 7 csapás – 11:7 „*a mélységből feljövő fenevad hadakozik ellenük, és legyőzi őket*” – 17:14 „*a Bárány ellen fognak viaskodni, a Bárány azonban legyőzi őket*”

A Sárkány harca az Asszony ellen – 12:11 „*legyőzték őt (a Sárkányt) a Bárány vérével és bizonyágtételük ígéjével*” – 13:7 „*megadatott neki (a fenevadnak), hogy hadat indítson a szentek ellen, és legyőzze őket*” – 15:2 „*láttam azokat, akik legyőzték a fenevadat, annak kép-mását és nevének számát*”

- A győzteseknek szóló ígérek:

3,20 „*Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek...*” - 3,5 „*Aki győz... annak a nevét nem törölöm ki az élet könyvéből*”

Az üdvösségtörténet lineáris és chiasztikus modellje

- A két modell kapcsolódási pontja a zsidó ünnepkör.
- A Jelenésekben a hangsúly a sátoros ünnepre kerül (7. 14. és 21. fejezet).
- A chiasztikus fókusz (12-14. fejezet) és a lineáris befejezés (21-22. fejezet) ugyanarra az ünnepre mutat.
- Ebben fejeződik ki a legjobban az üdvösség lényege – Isten és ember örök közössége.

A prófétaság: A mennyből látott történelem

Bevezető: a prófétailag nyitott helyzet

1. János, az utolsó élő *tanítvány* Patmosz-on, börtönszigeti munkatáborban. Mi lesz a gyülekezetekkel, az evangélium ügyével? Vigasztalást, eligazítást keres.
2. A prófétailag nyitott helyzet: amikor az ember saját egzisztenciális gondjai miatt nyitott lesz Isten kinyilatkoztatásának elfogadására. Ráhangolódás a kinyilatkoztatásra.
3. Isten válasza Jánosnak képekben: a gondviselő, közbenjáró Emberfia a gyertyatartók között, valamint a megöletett báránya, aki egyedül méltó felbontani a bepecsételt történelmet.
4. A könyv a történelem titkáról beszél. „*aminek hamarosan meg kell történnie*” (1:1) Nem a történelem eseményeiről szól, hanem a történelem céljáról és értelméről. Ez a történelem titka. A héja az esemény, a tartalma azok az indító rúgók, amik az események mögött meghúzódnak.

Történelemből a Jelenések könyve

1. A Bibliai elején és végén egy-egy látomást találunk a történelemből.
Mindkét látomás képekben mondja el Isten mondanivalóját.
  - 1Móz 1-11. fejezet látomás a múltból, az őstörténelemből. A teremtés, a bűneset, Kain és Ábel története, a vízözön, a bábéli torony története valóságos események, de nem történelmi, hanem történelmi elbeszélések.
  - A Jelenések könyve látomás a jövőből. Az újjáteremtésről, a bűn legyőzéséről, Krisztus visszajöveteléről és a megtisztított földről szóló látomás. Történelmi, de nem történelmi eseményekről beszél. Nem a világtörténelmet írja meg, hanem az üdvösségtörténet eseményeinek kulcsát, törvényszerűségeit adja meg.
2. Mi a különbség a történelmi és a történelmi leírás között?
  - A történelmi leírás ezekre a kérdésekre felel: Mikor? hol? hogyan? történt, amiről a szöveg szól. Történelmi esemény pl. Jézus megszületése. A Biblia alapján ezekre a kérdésekre felelni tudunk.

- A történeti leírás nem ezekre a kérdésekre keresi a választ, hanem arra, hogy miért? A történeti leírás is a valóságot írja le, de nem a valóság külső keretét, hanem annak tartalmát, lényegét akarja megragadni. Történeti eseményt örökít meg a teremtéstörténet, vagy az Éden kert leírása. Nem tudunk arra a kérdésre felelni, hogy ez mikor? hol? hogyan? történt. De a Biblia feljegyzése alapján pontosan tudjuk Isten szándékát, az ember rendeltetését, vagyis a miért?-re kielégítő választ kapunk az elbeszélés képeiből. A benne megfogalmazott események ismétlődnek és ezek a történetek magyarázzák a későbbi eseményeket.
3. Mit mond a Jelenések könyve a bekövetkezendő eseményekről?
- Látomásban jelenik meg Jánosnak a jövő titka. Látja a közbenjáró Jézust, a jelképes mennyei templomban végzett szolgálata közben. (1:9-16, 4:2-5:14, 8:2-6, 11:9. stb.) és a mennyei események fényében látja a földi történéseket.
  - Jánosnak Isten a mennyei nyitott ajtón át mutatja meg mindazokat, amiknek meg kell történni: *„Ezek után láttam, hogy íme, nyitva van egy ajtó a mennyben, és az előbbi hang, amelyet olyannak hallottam, mint egy trombitáét, beszél velem, és így szól: 'Jöjj fel ide, és megmutatom neked azokat, amiknek meg kell történniük'.”* (Jel 4:1). A Jelenések könyvében a földi események mennyei szempontú törvényszerűségeit találjuk leírva. Isten ezt nyilatkoztatta ki. Nem a mikor?-ra és a hol?-ra, meg a hogyan?-ra ad választ, hanem a megváltási terv teljesedésének törvényszerűségeire. Így lesz ez a könyv a jelen és a jövő eseményeinek megoldó képlete. Nem jövedölni tanulunk belőle, hanem az események mögé látni.
  - Ez a fajta látásmód nem azt keresi, hogy egy-egy prófétai kép kire vonatkozik, hanem azt, hogy mire tanít ma. Egy-egy kép többféle helyzetben is eligazít, hiszen a prófétai mondások többféle összefüggésben is beteljesítenek és a figyelmes Biblia-olvasónak
4. A Jelenések könyvének ez a történelem-szemlélete az ószövetségi prófétákat követi.
- A héber kánonban nincsenek történeti könyvek, mert amiket mi azoknak tartunk (pl. Józsué, Bírák, Sámuel 1-2 könyve, Királyok 1-2- könyve) azokat a héber gondolkodás prófétai könyveknek tartot-

ta. Tartalmukban nem az esemény, hanem Isten gondviselése, vezetése és ítéletei a fontosak.

- A bibliai időszemlélet szerint a jövő van mögöttünk. Előttünk a múlt van. A múlt tanulságai szerint kell döntenünk helyesen, hogy a jövő a miénk legyen. Ezért a próféták könyvei nem arra valók, hogy a bekövetkezendő eseményt kitaláljuk, hanem arra, hogy a múlt tanulságai alapján helyesen döntsünk a jelenben, hogy a jövő a miénk legyen.
- A bibliai próféciaák nagyon sokszor többször teljesező események. Pl. Jóel prófécijája a Lélek kitöltetéséről (3:1-5 – a régi fordítás szerint 2:28-32¹) Péter pünkösdi prédikációja szerint beteljesedett a Szentlélek kitöltésekor (ApCsel 2:17-21²), de beteljesedését, a késői eső kitöltését teljes joggal várjuk Jézus második eljövetele előtt is.
- A jelenések könyve a héber irodalom jellegzetes centrális elrendezését követi (khiasztikus szerkezet, menóra szerkezet, piramis szerkezet). A történelem viszont jellegzetesen lineáris szerkezetű, oki-okozati összefüggéseket feltáró nézőpont. Ilyen szerkesztésben nem lehet oknyomozó történelmet írni. Talán ez az egyik oka annak, hogy a felvilágosodás koráig klasszikus értelemben alig volt történetírója a zsidóságnak (kivétel: Josephus Flavius)

5. A Jelenések könyve a reménység könyve.

- A Jelenések könyve nem csupán azt mondja el, hogy mi lesz ezután, hanem azt is, hogy biztosan célba érünk, ha hűségesen kitartunk, mert a bárány győz.

---

¹ **Jóel 3:1-5** „Azután kitöltöm majd lelkemet minden emberre. Fiaitok és leányaitok prófétálni fognak, véneitek álmokat álmodnak, ifjaitok látomásokat látnak. Még a szolgákra és szolgálókra is kitöltöm lelkemet abban az időben. Csodás jeleket mutatok az égen és a földön: vért, tüzet és füstoszlopokat. A nap elsötétül, a hold vérvörös lesz, mielőtt eljön az ÚR nagy és félelmetes napja. De megmenekül mindenki, aki segítségül hívja az ÚR nevét, mert a Sion hegyén és Jeruzsálemben lesz a menedék az ÚR ígérete szerint, és azok menekülnek meg, akiket elhív az ÚR.”

² **ApCsel 2:17** „Az utolsó napokban, így szól az Isten, kitöltök Lelkemből minden halandóra, és prófétálnak fiaitok és leányaitok, és ifjaitok látomásokat látnak, véneitek pedig álmokat álmodnak, még szolgálóimra és szolgálóleányaimra is kitöltök azokban a napokban Lelkemből, és ők is prófétálnak. És csodákat teszek az égen fenn, és jeleket a földön lenn: vért, tüzet és füstfelleget. A nap sötétté válik, és a hold vérré, mielőtt eljön az Úr nagy és fenséges napja. Aki azonban segítségül hívja az Úr nevét, üdvözülni.”

- A Jelenések könyve a reménység könyve, és nem jós-könyv. A történelem fenyegető árnyai ellenére, Jézus biztosan célba vezeti az ő népét.
- Ezért a Jelenések könyve szerkezetének csúcán repülő angyalnál az „örökkévaló evangélium” (az új fordítás szerint „örök evangélium”) van, amit mindenkinek hirdet. *„És láttam, hogy egy másik angyal repül az ég közepén: az örök evangélium volt nála, és hirdette azoknak, akik a földön laknak, minden népnek és törzsnek, minden nyelvnek és nemzetnek;”* (Jel 14:6)
- Ezért méltatlan a Jelenések könyvéhez, ha csak annyit állapítunk meg, hogy Isten meg tudta mondani előre ezt vagy azt az eseményt, amit mi a könyv képeibe belemagyarázunk.
- Isten azt akarja, hogy mi is a mennyből lássuk a történelmet.

A címzettek: A hét gyülekezettől az ég közepén repülő angyalig

Bevezető

1. Az összetartozó, egymást magyarázó és kiegészítő egységek helyes felosztása a megértés alapja. Aki ezt nem követi, a félremagyarázás csapdájába esik.
2. A könyv, hét látomás-egysége nem csupán egymással szembeállítva, párhuzamban vannak egymással, hanem az egyik átvezet a másikba. A könyv megértése szempontjából fontos az egymásután következő képek összefüggését is érteni.
3. A Jelenések könyvét nem a világtörténelemből, vagy az újság-hírekből kell megérteni, hanem magából a könyvből. Csak így tárul fel evangéliumi mondanivalója.
4. Bibliamagyarázatunk leggyakoribb hibája: a részletektől nem látjuk az egészet. Nem a részletből kell felépíteni az egészet, hanem fordítva: az egész magyarázza a részletet. Ha ezt elfelejtjük „a fától nem látjuk az erdőt”. Ezért a részletek tanulmányozása előtt át kell tekintenünk az egész könyvet, hogy a prófétai képek labirintusában el ne tévedjünk.

A hét látomás kettős párhuzama

1. A könyv bevezetése és befejezése összegzi a könyv teológiai mondanivalóját. A bevezető hitvallomástól – *„Íme, eljön felhőkön, és meglátja minden szem”* (1:7) eljut a befejezésig, eljut Jézus visszajövetelének óhajtságáig *„Jöjj, Uram, Jézus”* (22:20)
2. A levél mindkét szerkezeti egységét egy mennyei templomi jelenet vezeti be, amelyek az értünk folyó közbenjárói munkára hívja fel a figyelmet. Ezért a könyv az emberiség történetét úgy mutatja be, mint Jézus, közbenjáró szolgálatának földi vetületét.
3. Az első párhuzamos egység a hét gyülekezethez szóló levél és a vele szembeállított egy gyülekezet, az Új Jeruzsálem lakói, akik Jézussal elszáthatatlan közösségben kapták örökségül a bűntől megtisztított földet.
  - A hét gyülekezet valóságosan létező hét kisázsiai városban élt. Élettük és a bennük található problémák alkalmassá tették ezeket a gyülekezeteket arra, hogy modelljei legyenek az egész egyháztörténetnek.

- Ez a hét „levél” tulajdonképpen hét szerződés, amit Jézus az egyháznak különböző típusú gyülekezeteivel akar kötni. Mindegyik minden időre vonatkozik. A „gyülekezeteknek” szól.¹
  - A hét gyülekezet az egyház életének hét alapvető modellje, ami újra meg újra megismétlődik a történelem során.²
  - A héttel szemben ott áll az egy gyülekezet, amit Isten megtisztított minden bűntől, ahol Jézus jelen lesz mindvégig. Kiteljesedik benne az öröm.
4. A második párhuzamos egység is templomszolgálattal indul. Az első a hét pecsét felbontása, aminek párhuzamosa az ítélet hét jelenete. (Jel 4:1-8:1 és 19:1-20:15)
- Isten nagy, mennyei tróntermének bemutatásával kezdődik a pecsétokról szóló látomás, aminek az az alapkérdése, hogy ki méltó a bepecsételt történelem titkának megismertetésére.
  - Mind a hét pecsét felbontása a mennyből, Isten trónusától indul. A kapcsolópont: a laodíceai levél a trón ígéretével fejeződik be: *„Aki győz, annak megadom, hogy velem együtt üljön az én trónusomon; mint ahogy én is győztem, és Atyámmal együtt ülök az ő trónusán.”* (3:21).
  - A pecsét Isten megmásíthatatlan akaratának jele. Tulajdonjel. Ő tartja kezében a történelem nagy fordulót, még akkor is, ha Isten hűséges gyermekeinek a megpróbáltatásokban kell helytállni. Isten tervét semmi nem akadályozhatja meg, a bűn zsarnokságát a Bárány megtöri. Azok, akik a megpróbáltatásban kitartanak – győzni fognak. Ezért hangsúlyos a 7. fejezet elpecsételési jelenete.

---

¹ „A hét gyülekezet neve Krisztus egyházát jelképezi a keresztény korszak különböző periódusaiban. A hetes szám a teljességet jelzi, és azt hangsúlyozza, hogy az üzenetek az idők végéig terjednek, míg az egyes szimbólumok az egyház állapotát tárják fel a világtörténelem különböző korszakaiban.” (E. G. White: Apostolok története, 398. o.)

² Jézusnak a hét gyertyatartó között való járása, amint gyülekezetéről gyülekezetre halad, végeredményben Krisztus egyháza történetének összefoglalása az I. századtól napjainkig, az egyes gyülekezetekhez intézett prófétai üzenetekkel együtt. Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy az üzenetet az egyházra, mint intézményre, vagy akár csak a jelképes egyházra (amelyhez Isten intézte) kell korlátoznunk. Mint ahogy Pál levelei is, amelyeket meghatározott gyülekezetekhez intézett, mint a rómaiakhoz, a korinthusbeliekhez vagy a thessalonikabeliekhez, számunkra ma éppúgy üzenetet hordoznak, mint azoknak a keresztényeknek, akiknek eredetileg íródtak. (Jean Zürcher: Jézus Krisztus a Jelenések könyvében, 29. o.)

- Ezzel párhuzamos az ítélet hét jelenete, ami arról szól, hogy Jézus visszaszerzi uralmát a föld felett: Ezek:
    - Öröm a mennyben,
    - A Bárány menyegzője,
    - Krisztus megjelenése,
    - A két vadállat és a hamis próféta vége,
    - Krisztus ezer éves uralma,
    - Góg és Magóg pusztulása és a halottak feltámadása az utolsó ítéletre.
5. A harmadik párhuzamos egység a hét trombita (8:2-11:18) aminek párhuzamosa a hét csapás (15:5-18:24).
- Az összekötő elem: a hetedik pecsét feltörésekor kibontakozódó jelenet (8:1-6). A trombita figyelemfelkeltő jelző-hangszer, a bűn következményeire, a csapásokra hívja fel a figyelmet.
  - Istennek a hét trombitaszóval jelzett ítéletei ugyanoda szólnak, ahová a csapások hullnak.
  - Itt is jelentős a hetedik pecsét feltörése előtti közbevetés: az elpecsételés jelenete (7:1-17). Azok győznek, akiket Jézus tulajdonába fogadott.
  - A látomást egy összefoglalás zárja, ami a könyv további tartalmát jelzi előre: 11:18.
6. A könyv csúcán a nagy küzdelem prófétai leírása található (11:19–15:4), ami azzal kezdődik, hogy a mennyei templomban a szövetség ládája megjelenik. Ez a küzdelem tétje. Ez a kapcsolópont. Ennek a szakasznak nincs párhuzamosa. Itt a lényeg.
- A napba öltözött asszonyt egy gonosz hármasság üldözi: a sárkány, a tengerből feljövő hétfejű, tízszarvú vadállat és a bárányhoz hasonló földből feljövő állat.
  - A győztesek a Bárány társai és kísérei lesznek a Sionon, akik nem fertőztették meg magukat, követik a bárányt. Ők áron vétettek meg és őszinték.
  - Az örökkévaló evangéliumot hirdető angyal áll a könyv szerkezeti központjában. Ez a lényeg. Ez bomlik ki hármassá üzenetté.

- Az első angyal Isten imádatára hívja fel a figyelmet
- A második Babilon leomlására, ami a hamis hármasság bukása
- A harmadik Isten pecsétjére, a hűségjelre és a bűn végső pusztulására
- A nagy küzdelem az Emberfiának ítéletével ér véget. Isten véget vet a világegyetemben a bűn rombolásának. Jézus győzelme nyilvánvaló lesz.
- A hét utolsó csapás hátterén az üdvözültek örömeke hangzik. Ez kapcsolja össze a következő tartalmi egységgel a szakaszt.

Végekvetkeztetés

1. A Jelenések könyvének tartalma: Jézus és az evangélium győzelme a bűn és a halál erő ellen.
2. A győzelem alapja Jézus közbenjárói szolgálata, amit a minden látomás előtt megismételt „templom kép” sugall egészen az Új Jeruzsálemig, amiben nem lesz többé templom, mert a megváltás célba ér.
3. Ezért visszaél a Jelenések könyvével az az igemagyarázó, aki a világvége elképzeléseinek alátámasztására használja és nem az örökkévaló evangélium hirdetésére.

A nagy küzdelem Mózesnek és a Barányinak énekével ér véget, amiben Isten nagy és csodálatos műveiről vallanak az üdvözültek.

Hermeneutika: A kód, az Ószövetség

A Jelenések könyve hermeneutikája

A biblikus kutatók hosszú vitákba bonyolódnak a Jelenések könyvének értelmezésekkor, hogy apokaliptikus¹ írás-e, vagy prófécia. A könyv próféciaának nevezi önmagát (1:3; 22:7, 18-19). Ugyanakkor a Jelenések tekercese úgy lett elküldve a kis-ázsiai gyülekezeteknek, mint egy apokaliptikus irat.

Az apokaliptikus műfajról

János apostol tisztában van azzal, hogy a kis-ázsiai kereszténységnek kissé másként kell megfogalmaznia a mondanivalóját, mint a jeruzsálemiek számára. Bár mindkét réteg – a palesztinai és a diaszpórákban élők egyaránt értették az apokaliptikus műfajt. Az apokaliptika az egy irodalmi műfaj, amely a végidővel foglalkozik. Tehát az apokaliptikában a jövő, a végidő egy nélkülözhetetlen szempont. Az apokaliptikus szemlélet nem csupán bibliai környezetben alakult ki, hanem a vallástörténet szempontjából szinte mindenhol feltűnik: a germánoknál, a helléni gondolkodásban, az iráni vallásban, és természetesen az ószövetségi zsidó vallásban is.

Zsidó és keresztény apokaliptika

A Kr. e. 586-os fogságba vitelt követően alapvető változások következnek be az izraeli vallásban. A korábbiakban meghatározó prófétai gondolkodás, és írások eltűnnek, az úgynevezett hokmá (bölcesség) irodalommal együtt. Ugyanakkor e két irányzatot felváltotta az apokaliptika, amely mindkét rendszerből – a prófétai- és bölcesség irodalom – átvesz elemeket. Megtartva a jövő és a vég dimenzióját a prófétai igehirdetésből, és beolvasztja a saját rendszerébe a bölcességirodalom kifejezési stílárís eszközeit. Miután a korábbi uralkodó két irányzat teljesen eltűnik a mindennapi vallásos életből – a prófétai és bölcességi gondolkodás – átveszi az irányítást a zsidó vallási életben. Természetesen nem egy új irányzatról van szó igazában, hiszen a korábbi rendszer egyik fontos ága és gyökere volt az apokaliptika, amelyet Dániel könyve is, mint prófétai könyv ismert és felhasznál. A különbség az a korábbiakhoz képest, hogy az apokaliptika nem egy prófétai rendszer függelékében jelenik meg, hanem önálló irodalmi és

---

¹ Az apokalipszis jelentése: elrejtett, titkos dolgok feltárulása

teológiai rendszerként, amely egyeduralkodó lesz a Kr. e. 6. századtól kezdve egészen az Újszövetségi idők elérékéig.

Az apokaliptika olyan közkedvelté vált, hogy iratok százai és ezrei születnek meg ezen irodalmi stílus szabályai között. Izrael a fennállásának legmélyebb válságát élte meg a hellenizmus időszaka alatt. A jelen helyzetről a jövő, a vég, a messiási beteljesedés irányába kellett terelni a zsidóság figyelmét, és erre az apokaliptika volt alkalmas. Így, ha óvatosan is, de kijelenthetjük, hogy az apokaliptika a zsidóság túlélésének egyik fontos eszközévé vált az ún. intertestamentális korszakban. A második templom felszentelése Kr. e. 515, amikor érezhető és kitapintható volt a zsidóság Messiás várása. A jövő, a történelem beteljesedése lesz a végidő, amikor megjelenik a Messiás, és ítéletet tart a világ felett.

A keresztény apokaliptika a zsidó apokaliptikára épült rá. Azt a zsidó gondolatot fejlesztette tovább, hogy a Messiás nem lesz más, mint a visszatérő Jézus. Miközben a zsidóságot a vég érdekelte jobban, a kis-ázsiai keresztényeket a kezdet is vonzotta. Ezért János apokalipszise a kettőt összeolvasztotta és a kezdet és a vég apokaliptikáját fejlesztette ki.

Ezen teológiai gondolkodás egyik fontos jele az angyalok megjelenése, amely nélkül az apokaliptika nem képzelhető el. Fontos része lesz a templom is, hiszen gondoljunk csak vissza az apokaliptika keletkezésére. A második templomot Kr. e. 538- és 515 között építették. A szentély, és felszerelése, mint megannyi szimbólumok hordozzák az apokaliptika üzenetét. A szenthely és berendezési tárgyai még akkor is megjelennek az apokaliptikus üzenetben, amikor - a Jelenések könyvének megírásakor - már régen nem áll a templom, mivel már több mint húsz éve lerombolta Titus, a római hadvezér.

Nélkülözhetetlen az apokaliptika számára Isten királyi uralma, ami egy újjáteremtett világban fog megvalósulni látványos szempontok szerint. Mindez a jövő szempontjából fog kialakulni.

A jövő, elsősorban nem idői vonatkozásban jelenik meg a könyvben, hanem abból a szempontból, amikor az események célba érnek. Nem a 21. század emberi kíváncsiságát hivatott kielégíteni, hanem az események teljesedésére hívja fel az olvasók és hallgatók figyelmét. A kód az ószövetségi időben van elhelyezve. Azok, akik ismerik ezt a kódot, meg tudják fejteni a mindennapok eseményeit, látják, hogy a világ, amelyben élnek,

értelmes cél felé halad, mégpedig visszatartóztathatatlan módon, úgy, hogy még a gonoszság erői sem képesek az eseményeket megváltoztatni.

Isten győz, még akkor is, ha a második templomot is felégette az ellenség. Isten győzelmét nem csupán a föld, hanem az ég és az égen repülő angyalok is hirdetik, meghallhatja bárki, akinek van füle a hallásra. A kis-ázsiai gyülekezetek pedig azokat a keresztény korszakokat szimbolizálták, amelyek a végidő beteljesedése előtt állnak fent.

János apostol úgy fogalmaz, mintha a végidő beteljesedésének körülményei között élne és mintegy visszatekint a saját- és a későbbi korokra és korszakokra. Ezért a leírásai nagyon plasztikusak, látványosak, képszerűek, azonban az ószövetség ismerete nélkül nem csupán nem érthető, hanem érthetetlennek tűnik.

A könyv megértésének és értelmezésének kódja, az ószövetség, a templom és a szentek szentje, az ünnepekörök, a főpap tevékenysége, a király megkoronázásának szertartásának ismerete.

A keresztény apokaliptika és az eszkatológia

Az eszkatológia² is a végidőre, a beteljesedésre, a jövőre koncentráló teológiai gondolkodási forma, amelynek nagyon hamar kialakult az irodalmi formája, kellei és stílusa. Az eszkatológia is a prófétai gondolkodásból meríti létét és kezdetét. Azonban más a szemszög és az aspektus, mint az apokaliptikában. Nem csupán stiláris sajátosságok jellemzik az eszkatológiát, hanem a szerző saját korában áll, és innen tekint a jövőbe, a beteljesülésbe. Megkeresi azokat a fontos eszközöket, amelyek segítségével meg tud állni a beteljesülésig, akár egyénileg, de inkább közösségileg.

A keresztény apokaliptika és a dualizmus

Egymással szembenálló két nagy valóság harcát, küzdelmét, ideológia versenyt nevezünk dualizmusnak. Az anyag és a szellem, harcát, a görög kultúrában dualizmusnak nevezük. A keresztény apokaliptika a dualizmus harcát etikai összefüggésben jeleníti meg. Lényege, hogy nagy küzdelem folyik a teremtett világért, Isten és Sátán között. Ez a küzdelem egyrészt tisztességes eszközökkel történik, mert Isten elküldte egyetlen fiát, Jézust, hogy megváltsa a világot, a másik oldalról pedig teljes mértékben

---

² Az eszkatológia jelentése: (az eszkhata, vagy eschato=végző, utolsó dolgok és a logosz=tudomány görög szóból) a túlvilágról és a legtávolabbi jövőről szóló tanítás.

tisztességtelen módon, elvek nélkül, a minden áron való győzelem reményében: csalás, megvesztegetés, becsapás, hazugság, törvénytelenység módszereinek a bevetésével. A dualista eszközök alkalmazása azért is nagyon helyénvaló, hogy rámutasson arra – János a szerző –, hogy nincs harmadik választás, vagy Isten, vagy Sátán. Nincs harmadik út!

A keresztény apokaliptika és a látomások

A keresztény apokaliptika gyakran alkalmazza a látomás kifejezést, amely megint visszautal a születésének körülményeire, a prófétai látomásokra. Próféta a kijelentéseit vagy kinyilatkoztatásból, vagy látomásból veszi, Istentől. A kifejezés maga, apokaliptó: leleplezés, valamilyen titokba való betekintést jelent. Említést kell tenni a „Szód Jahve” (Jahve Koronatanácsa) gondolatáról. Ami a próféta elhívását jelenti, majd visszaküldését az övéihez.

Jellegzetes gondolkodása az ősi kijelentésekhez való visszafordulás, amely pecsétek és feltörések formájában kerül az olvasó látókörébe. A pecsétek feltörése látomások formájában valósul meg úgy, hogy a titokról lerántja a fátylat. Ahogy a múltban teljesedtek a jövendölések, úgy a jövőben is teljesedni fognak, melynek körvonalai a korszakok nyomában alakul ki.

A keresztény apokaliptika és az anonimitás

Az apokaliptikus irodalomban a szerzők nem nevezik meg magukat, hanem egy-egy híres korábban élt zsidó neve mögé bújnak el, és így ismeretlenségben maradnak. Nem a személyük a fontos, hanem az általuk képviselt üzenet. János ennek ellenére többször is megnevezi magát a levél elején.

A keresztény apokaliptika és a Messiás

A Messiás személye a Jelenések könyvében központi gondolatként jelentkezik. Ellenpólusa az Antikrisztus, aki messiási hatalmat követel magának, és egyre nagyobb szerephez jut a történelem különböző korszakaiban. Kísérő személyzetek az angyalok, amelyek lehetnek jók és démoniak. Az angeológia (angyaltan) a perzsa időszaktól kezdve kezd kialakulni a zsidó teológiában, bár az apokaliptikától függetlenül is megtaláljuk a létüket a zsidóságban. A megértés kódja az ószövetségi történetek.

A keresztény apokaliptika és az állatszimbolika

Az apokaliptika másodlagos ismertetőjelei közé tartozik az állatszimbolikák alkalmazása. Nem csupán Dániel könyvében, hanem a Jelenésekben is bőséggel találunk állatokat, amelyek hatalmakat szimbolizálnak. Nem kell különösen jártasnak lenni a tekercs olvasójának, hogy azonnal eldöntse, hogy kit és milyen erkölcsön álló hatalmat szimbolizálnak az állatok. A megértés kódja itt is az Ószövetség.

A keresztény apokaliptika egyéb ismertető jelei

- A jelen korszak végét egy „jajszóval” vezeti be, és ezen felkiáltásokat kozmikus katasztrófák követnek.
- Mennyei követek értelmezik a jelen helyzetét és rámutatnak a jövő fontos eseményeire
- Mennyei könyv, amely segítségével a jövő egyes pontjai felismerhetővé válnak a hűségesek számára.
- Számmisztika is megjelenik, a hetes, tizenkettes, a hatos, négyes számok.
- Mennyei város, az Éden és az élet fája is megjelenik a gondolkodásban, mint az ősi dolgok végső értelme.
- Determinizmus (meghatározottság) szerint Sátánnak előre meg van határozva a bukása, és végső megsemmisítő vereséget szenved Istennel és az igazsággal szemben.

A megoldás kulcsa az Ószövetség.

A keresztény apokaliptika és a történelem

A zsidó apokaliptikához képest teljesen újszerű a történelemszemlélete. Miközben a múltba tekint vissza folyamatosan, látja a jövőt, hogy Isten győzelemre viszi az ügyet. Nem a 21. század kíváncsiskodó futurisztikus szemléletére ad választ, hanem előre mutat a jövő megoldására. Nem időzik a Názáreti Jézus földi valóságánál, de újra és újra feltűnik az időt és történelmet formáló alakja a Jel könyvében. A drámai eseménysorozat a történelem végére, az utolsó előtti pillanatokra mutat rá.

Alapvető kérdés a Jelenések könyvével kapcsolatban

Hogyan tud a Jelenések könyve a ma élő ember számára meghatározó hatást kifejteni, hiszen eredetileg hét kis-ázsiai gyülekezetek számára írt irat volt az első század végén. Hiszen más kultúra számára íródott, más nyelvezeten, és az ószövetségi kóddal volt elzárva az illetéktelenek előtt.

Értelmezési (hermeneutikai) megközelítés

Az értelmezés teljesen világos és egyértelművé válik akkor, ha az ószövetségi kódot ismerjük és a Jel könyvét ennek a rejtjelkulcs birtokában értelmezzük. A Jel könyve nem elszigetelt írás, amelyet önmagában lehet értelmezni, mert aki ezen az úton indul el, az azonnal eltéved, és soha nem fog kikerülni a labirintusból. Tudnunk kell, hogy mit jelent a szövegben az üzenet az ószövetségi időben, és mit jelentett később, János apostol idejében. A kontinuitást nem veszíthetjük szem elől, tehát mind a múltat, mind keletkezésének akkori jelenét ismernünk kell, hogy következtéseket vonhassunk le a történelmi korszakokkal kapcsolatban. Hiszen erről a jövőről beszél János, amikor a könyv célját így fogalmazza meg:

„Jézus Krisztus kijelentése, amelyet adott néki az Isten, hogy megmutassa az ő szolgálóinak, amiknek meg kell lenniük hamar...” Jel 1:1

A megértés kulcsa, hogy az ószövetségi kódokat a könyv egész terjedelmében megfejtsük és megértsük a szöveg üzenetét az ázsiai gyülekezetek számára. Következő lépés az átfogó analízis, mit jelent a könyv üzenete az elmúlt korszakok kereszténysége számára, majd megállapítani, hogy mit jelent ez számunkra, a hetedik korszak laodiceai keresztények számára.

A szimbólumok: A Jelenések könyve párhuzamos képei

A Jelenések könyve fontosságát jelzi a kijelentés egyedülálló módja: Isten → Jézus Krisztus → Szentlélek → angyal → János apostol → hét gyülekezet → aki hallja. Olyan üzenetről van szó, amelyet Isten a legnagyobb gondossággal kezel, amelynek el kell jutni minden emberhez.

Mégis, vannak a könyvnek oly tulajdonságai, amelyekkel magyarázható az a tény, hogy nem mindenki előtt tárja fel önmagát. Miért van ez így?

Egy ellenvélemény

„Ennek a könyvnek nincs mai üzenete.” Látni fogjuk: ha ezek az igék hiányoznának, mi nem tudnánk mit kezdeni önmagunkkal.

Amit tekintetbe kell vennünk a tanulmányozásnál: A könyvnek van egy Ószövetségre alapozott kódrendszere, ami a többi apokalipszistól megkülönbözteti, amelyet csak az ószövetségi próféták munkássága felől lehet megérteni.

A stílusán sokszor érezhető, hogy héberül gondolkodik és görögül ír. Ez nem jelentett problémát, hiszen kora izraelitái ismerték az Ószövetséget. Akik ismerték az Ószövetségi írásokat, azokat nem zavarta – sőt segítette a megértésben.

Azt is egészen természetesnek tekintjük, hogy János apostol írásában, a Jelenések könyvében és az evangéliumában, valamint leveleiben találkozunk ugyanazokkal a jelképekkel, fogalmakkal.

Az egyik legszebb párhuzam

Isten Báránya - János evangélista azt a pillanatképet ragadja meg, amikor Keresztelő János találkozik Jézussal és kijelenti: *„Íme az Istennek ama báránya, aki elveszi (a jövőben) a világ bűneit.”* Jn 1:29;

Ugyanezt a képet emeli ki az 5. fejezetben: *„És láték a királyi szék és a Vének között egy Bárányt állani, mint egy megölettet.”* (Múltban!) (5:6) *„és a huszonnégy vén leborula a Bárány előtt.”* (5:8) *„Méltó a megöletett Bárány”* (12.v.) *A királyi székben ülőnek és a Báránynak áldás és tisztesség és dicsőség és hatalom örökkön örökké”* (13.v.). Jel 5:6.8.12,13

Krisztus mellett tanúskodnak

„Ez (János) jött tanúbizonyosságul, hogy bizonyosságot tegyen a világosságról” (Jn 1:7) „Nem ő vala a világosság, hanem jött, hogy bizonyosságot tegyen a világosságról” (8.v.) „János bizonyosságot tett őrá” (15-v-)

„És a Jézus Krisztustól, aki a hű tanúbizonyáság” (Jel 1:5) „az én hitemet nem tagadtad meg Antipásznak, az én hű bizonyosságomnak napjaiban sem.” (2:13) „És adom az én két hű tanúbizonyásá-gomnak, hogy prófétáljanak.” (11:3).”És látám, hogy az asszony részeg vala a szentek véréből, és a Jézus bizonyoságtévőinek véréből.” (Jn 17:6),

A kegyelem jelképe: az élő víz

A samáriai asszony története: „Jézus: *Ha ismernéd az Isten ajándékát, és ki az, aki ezt mondja néked: Adj innom! Te kérted volna őt és adott volna néked élő vizet... Valaki pedig abból a vízből iszik, amelyet én adok néki, soha örökké meg nem szomjúhozik; hanem az a víz, örök életre buzgó víznek kútfeje lesz őbenne.*”

„Az ünnep utolsó nagy napján pedig Jézus felállta és kiálta mondván: *Ha valaki szomjúhozik, jöjjön én hozzám és igyék. Aki hisz én bennem, amint az írás mondotta, élő víznek folyamai ömlenek annak belsejéből.*” (Jn 4:10-14; 7:37-38)

„Mert a Bárány, aki a királyiszék közepette van, legelteti őket és a vizeknek élő forrásaira viszi őket; és eltöröl az Isten az ő szemeikről minden könnyet.” (Jel 7:17)

„Én vagyok az Alfa és az Omega, a kezdet és a vég. Én a szomjazónak adok az élet vizének forrásából ingyen.” (21:6)

„És a Lélek és a menyasszony ezt mondják: *Jövel! És aki szomjúhozik, jöjjön el; s aki akarja, vegye az élet vizét ingyen.*” (22:17)

Az egyház jelképe: menyasszony

„Akinek jegyese van, vőlegény az; a vőlegény barátja pedig, aki ott áll és hallja őt, örvendezve örül a vőlegény szavának. Ez az én örömöm immár betelt.” (Jn 3:29)

„És a Lélek és a menyasszony ezt mondják: *Jövel! És aki hallja, ezt mondja: Jövel!*” (Jel 22:17)

Jellemző a kapcsolat a Jelenések könyve János evangéliuma és 1. levele között abban is, hogy egyedül ezekben szerepel Jézus úgy, mint Örök Ige (logosz). (Jn:1.14; 1Jn 1:1; Jel 19:13)

Két fontos kijelentés mindegyik gyülekezetnek:

Győzelem: Jézus: „Azért beszéltem ezeket néktek, hogy békeségetek legyen én bennem. E világon nyomorúságtok lészen; de biztatok: én meggyőztem a világot!” Jn16:33;

Hét gyülekezetnek: „*Aki győz*”. Bármilyen volt a gyülekezet életútja, a győzelem a fontos! Mind-egyik gyülekezetre vonatkozik.

János evangéliuma: Jézus megígéri a Szentlelket: 16:7-13; 14:26; 15:26.

A másik kijelentés, is mindegyik gyülekezetnek szól: „*Akinek van füle, hallja mit mond a Lélek a gyülekezeteknek.*”

Amikor az igét kutatjuk, illesszük bele abba a helyzetbe, amelyben a történet lejátszódik. Még fontosabb, hogy engedjük ugyanannak a Szentléleknek a bennünk való munkálkodását, aki ihlette a Szentírás íróit. Csakis a Szentlélek segítségével érthetjük meg Isten üzenetét!

„*Mert kicsoda tudja az emberek közül az ember dolgait, hanemha az embernek lelke, amely benne van? Azonképpen az Isten dolgait sem ismeri senki, hanemha az Istennek Lelke.*” (1Kor 2:11)

A Biblia fordítóinak nagy a felelősségük, hogy az igét közel vigyék az olvasó ember értelméhez, felfogásához, saját nyelvéhez, vallási gyökereihez. Bárhol olvassák is az igét, mindenütt ugyanazt értsék alatta. Ez a helyzet Jelenések könyvével is.

Van egy biztos vezetőnk: A Szentlélek: aki „*Elvezérel majd minden igazságra...*”

De ehhez nem csak Isten szándékára van szükség, aki kész minden ember nyelvén, minden ember értelmének síkján megszólalni, hanem az ember szándékára is szükség van.

„*Menj el Dániel, mert be vannak zárva és pecsételve e beszédek a vég idejéig. Megtisztulnak, megfehérednek és megpróbáltatnak sokan, az istentelenek pedig istentelenül cselekszenek, és az istentelenek közül senki sem érti; de az értelmesek értik.*” (Dn 12:9-10)

Isten szándéka egyértelmű: *„Boldog, aki olvassa, és akik hallgatják e prófétálásnak beszédeit, és megtartják azokat, amelyek megírtak abban, mert az idő közel van.”* (Jel 1:39)

A hét gyülekezethez írt levelekben olyan jelképrendszer és fogalmak voltak, amelyeket a gyülekezet tagjai jól ismertek és értettek, de az ellenség nem. Ez nem a könyv hibája volt, hanem sajátossága. Erre az üldözött egyháznak akkor nagy szüksége volt.

Ez a jelképrendszer végigkíséri Isten népének történetét, a megváltási terv vonalán egészen az utolsó eseményekig. De a könyv prófétikus folyamatában is, Isten népének, a próféciák egy-egy mozzanatának teljesevé pillanatában, új fogalmakkal kell megismerkedni. Pl. 1844. Hármaskor angyali üzenet. A nyitott könyv megevése Jel 10:9-10. Mennyei szentélyszolgálat, Jézus Krisztus bizonyágtétele, a prófétaság Lelke...

A legfontosabb számunkra talán az a bejelentés: *„Tudom, a te dolgaidat.”*

Minden, ami ebben a könyvben van, érettünk fogalmazódott meg. A gyülekezeteknek szóló üzenetekben, a számukra adott jelképekben, a történelem eseményeinek jelképes bemutatásában, keressük a hoz-zánk szóló üzenetet.

Ismerkedjünk meg a szereplőkkel, az üdvösségtörténelmi pillanatokkal, Helyezzük bele az üzenetet az akkori környezetbe,

Éljük át a könyvben szereplők helyzetét, a nekik küldött üzenetet fordítsuk önmagunk felé. Nézzük meg bennük – mint jó tükörben – önmagunkat.

Keressük meg a napjainknak szóló üzenetet. Akkor elnyerjük azokat az áldásokat, amelyeket Isten el-készített számunkra ebben a tanulmány-sorozatban.

Ebben találjunk örömet és áldást. Ámen!

A Prológus: Jézus az alfa és az ómega

Jelenések 1:1-8

A Prológus szerepe

A Jelenések első nyolc verse az egész könyv *summája*.

- Feltárja a könyv létrejöttének körülményeit és célját, bemutatja a szerzőt és az író, és megadja az Apokalipszis fő témáit.
  1. 1:1-3: Bevezető
  2. 1:4-6: Címzés, üdvözlés és doxológia
  3. 1:7-8: A könyv fő témái

- A Prológus a chiasztikus szerkezetben

- A Prológus és az Epilógus tartalmi összevetése

- A Prológus és Dániel könyve

- A (titkot) „kijelenteni” kifejezés (vö. Jel 1,1a) Dániel könyvében az egyik hétszeres kulcsszó (vö. 2.:9, 22, 28, 29, 30, 47; 10:1).
- A Jelenések könyvének hét boldogmondása (vö. 1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7.14) közül az első utal Dániel könyvének utolsó boldogmondására (12:12-13).
- Az „én János” kifejezés (vö. 1:4.9; 22:8) szerepe megfelel az „én Dániel” kifejezés (vö. 7:15.28; 8:15.27; 9:2; 10:2.7) hétszeres alkalmazásának.

A Prológus bevezetője (1:1-3)

- A Prológus első versei bemutatják a szerzőt, az író, és a hallgatókat. Itt találjuk az Apokalipszis (leleplezés, feltárás) első boldogmondást. Jézus Krisztus a szerző, és egyúttal a főszereplő. A kinyilatkoztatás láncolata: Isten → Jézus Krisztus → angyal → János apostol.
- A kijelentés tartalma: „aminek hamarosan meg kell történnie.” Ez nem a szükségszerű, de vak véletlen, hanem Isten prófétákon keresztül kijelentett céljának biztos beteljesedése (vö. Dán 2:28; Mt 24:6).

- Az első versben (1:1b) a „megjelenteni” (kijelenteni) szó pontos fordítása: jel vagy szimbólum által bemutatni (vö. Jn 12:32-33).
- János bizonytságot tett „Isten igéjéről (prófétai szó) és Jézus Krisztus bizonyágtételéről („a prófétaág lelke,” Jel 19:10).
- Az első boldogmondás (1:3) egy prófécia-kutató és őrző közösséget feltételez (vö. Dán 9:1-2). A könyv hét boldogmondása chiasztikus rendben követi egymást.

Címzés, üdvözlés és doxológia (1,4-6)

- A Prológus következő három verse az ókori levélkezdő formát követi, amely azonban egy doxológiával egészül ki.
- Az üdvözlés egy trinitárius formula, amely az eljövotelt hangsúlyozza (vö. 1:4b; 4:8b; 11:17a).
- A „hét lélek” szimbolikus kifejezés (vö. 3:1; 4:5b; 5:6b; Zak 3:9; 4:10), mely a Szentlélek teljességét és egyetemességét jelöli, aki a hét gyülekezetben szolgálatát végzi (vö. Jel 2:7.11.17.29; 3:6.13.22).
- A trinitárius formula végén Jézus Krisztus úgy jelenik meg, mint aki „elsősüzlött a halottak közül” és „a föld királyainak fejedelme” (vö. Zsolt 89,28; Kol 1,18b; Zsid 2,14-15).
- A hangsúly Jézus első adventjére kerül, amely annak bizonytsága, hogy Ő „szeret minket, és vére által megszabadított bűneinktől.”
- A megváltó szabadítás egyik következménye, hogy osztozhatunk Jézus királyi és papi méltóságában (vö. Jel 5,9-10; 1Pt 2,9-10).

A könyv fő témái (1:7-8)

- Az Apokalipszisnek kettős témája van:
  - Az első advent ténye kiegészül a *második advent képével*, amelynek háttere *Dán 7:13* (vö. Zak 12:10-14). Az *eljövotel közelsége* később még hangsúlyosabbá válik a *hét levélben* és az *Epilógusban* (vö. 2:16.25; 3:3b.11; 22:7a.12a.17.20). A második advent fizikai valósága (látható és hallható lesz) nagyon erőteljes az *evangéliumokban* is (vö. Mk 14,60-62; Mt 24,30).

○ Az első és második advent képe Jézus „*én vagyok*” mondásával kapcsolódik össze (1:8. vö. 1:4b). A Jelenésekben *hét* ilyen *mondás* van (vö. 1:8.11.17; 2:23; 21:6a; 22:13.16b), míg János evangéliumában 23. Az „*alfa és ómega*” kifejezés háttérében Ézsaiás jóvendölései állnak (vö. 41:4; 43:10b; 44:6; 48:12). A szókapcsolat nemcsak az *örökkévalóságot*, hanem a *végtelenséget* is kifejezi, amely az élet *túláradó bőségét* jelenti, ami mindent átfog, miközben *mindent felülmúl*.

A Mindenható

- A Prológus utolsó szava a Mindenható, amely kilencszer fordul elő a Jelenésekben (vö. 1:8b; 4:8b; 11:17a; 15:3b; 16:7.14; 19:6b.15; 21:22), és Isten igazságos ítéletét valamint örök uralmát jelöli.
- A zsidó hagyomány szerint ez az Úr egyik legősibb neve (El Saddai), aki az ígérek és az áldások Istene (vö. 1Móz 17:1; 28:3; 35:11).
- Az Apokalipszis Prológusa azt hirdeti, hogy mind a múltunk, mind a jövőnk az igazságos és örök Úr Isten kezében van, aki Fia által megváltott minket.

A beteljesedés közel van, aki szomjúhozik, jöjjön

Jelenések 22:6-21

Epilógus Jel 22:6-21

János apostol, mint a könyv szerzője a befejezésben a prolókus gondolatait ismét feleleveníti. Az epilógusban summázza az egész könyv üzenetét. Nehéz dolog egy könyvnek a végét megírni. János evangéliumának is két befejezése van, mivel 20:31-ben véget ér az evangélium, és János apostol halála után a tanítványai hozzáillesztették még a 21. fejezetet. Az apokalipszis befejezése megismétli mindazokat a fontos dolgokat, amelyek a könyvben szerepelnek.

Megmagyarázás, értelmezés

Az angyal magyarázza meg Jánosnak a látottakat, „e beszédek hívek és igazak” melyeket láttál és hallottál. A könyv utolsó szakasza egyben a korábbiakban leírt próféciaák hitelességének ismételt megerősítése. Az ég és a föld el fognak múlni, de az itt elhangzottak sohasem veszítenek a jelentőségükből. A szent próféták Istene küldte el Jánoshoz az angyalt, aki megerősíti őt, és segíti a látottak értelmezésében. A prófétának – Jánosnak – Isten segítségével küldi el az angyalt. János írásaiban ugyanaz a Lélek munkálkodik, mint a régi nagy próféták életében. Jézus maga üzen a tekercest olvasók számára, hogy eljön hamar, és boldog, aki megtartja e könyv prófeciáinak beszédét. Minden generációnak szól, nem csupán a hét kis-ázsiai gyülekezet tagjainak, hanem minden korszak hűséges és állhatatos tagjainak. A prolókusban 1:3 is boldognak mondja azokat, akik olvassák a könyvet.

Boldogok akarunk lenni? Nem akkor leszünk boldogok, ha több lesz a fizetésünk. Nem is akkor leszünk boldogok, ha vágyaink néha teljeseznek, hanem akkor, amikor a prófécia szavainak igazat és hitelt adunk. Nagyon érdekes, hogy a Jelenések könyvében hat boldogmondás van elhelyezve. „*Ímé eljövök hamar*” (Jel 22:7a).

János apostol veszi át a szót

János hallott és látott. Sajnos mi nem hallunk és látunk. Nem akarunk prófétai helyzetbe kerülni, ezért elmenekülünk a hallás és látás felelőssége elől. Annnyira megrendült a hallott és látott dolgok valóságától János apostol,

hogy az őt kísérő angyal lábaihoz leborult. Megismétlődik a 19:10 jelenete. Az angyal figyelmeztette, hogy ezt ne tegye, mert ő is szolgatárs. János ezzel a jelenettel is figyelmeztette az utolsó idők generációit, hogy személyeknek nem lehet olyan dicsőséget adni, ami csak Istent illeti meg. Valóban a világunkban olyan tiszteletet kapnak és adnak emberek, országok, elnökök, amely egyedül Istent, mint teremtőt illetné meg. Szólt az őskeresztényeknek, hogy nem lehet a császárimádatban részt venni úgy, hogy Istent ne sértenék és bántanák meg. Szól a későbbi és mai kor embe-reinek, hogy csak az: Istent imádd. Világos és egyértelmű állásfoglalás ez minden keresztény számára. Ebben a szakaszban János háromszor írja le az Isten kifejezést.

Istent imádd: ne a munkádat, ne az életedet, ne a fiatalságodat, ne a tehetségedet, ne az egyházadat, vagy annak vezetőjét, ne imádj semmi más Istenen kívül. Az ószövetségi Dekalógus – a Tízparancsolat – is ezt mondja. Ne legyenek néked idegen isteneid élőlöttem. Vannak-e idegen isteneink az Úr mellett?

Ezt követően János befejezte az apokaliptikus írást. Nincs több kódolás, nincs több körülírás. Ezt követően János úgy fogalmaz, mint ahogy az evangélisták és apostolok beszéltek.

Jel 22:10-11 gondolatai

Teljes kontrasztban áll ez a szakasz a Dán 8:26 és 12:4 gondolataival. Dánielnél egy határozott bepecsételésre kap utasítást a próféta, a Jelenések könyvében pedig ennek az ellenkezőjét olvassuk. Ne pecsételd be a könyvet... mert az idő közel van.

Az idő teljesen más, mint Dániel idejében. Persze vannak hasonlóságok is! A jeruzsálemi templom romokban volt, mind Dániel, mind János apostol idejében. Jel 5. fejezetében János látta, hogy Jézus volt egyedül méltó feltörni a pecsétet. Amit Krisztus kinyitott, azt senki be nem zárhatja. János is ezért kapott egyértelmű kijelentést, a pecsétekre vonatkozólag. Amikor elfeledkezünk az idő közelségéről, akkor mi magunk bepecsételjük a Jelenések könyvét, amelyre Isten azt mondta ne pecsételd be. Bepecsételjük akkor is, amikor nem olvassuk, és nem tanulmányozzuk az apokaliptikus írását.

Az életben válik külön az igaz a hamistól, a szent a profántól. A templom falai között talán nincsen olyan erős kontraszt közöttünk, mint a hétköznapokban.

Nem az a kérdés, hogy szent vagyok-e, hanem az, hogy egyáltalán szent akarok-e lenni? Nem az a kérdés, hogy igaz vagyok-e, hanem az, hogy igaz akarok-e lenni?!

A világunk e két irányban polarizálódik: igazság és szentség. Nem elég, ha egy jellemtulajdonság van meg bennem a kettőből. Az egyikből következik a másik. Az igazságból következik a szentség. És nem a szentségből az igazság. Ezt keverik össze oly sokan a vallásos életben. Nincs elkeserítőbb látvány, mint amikor a szentséget és a profánt összekeverik egyesek. És még büszkék is arra, hogy ilyen dolgot tettek.

Ímé hamar eljövök Jel 22:12-13

A könyv üzenete nem János kezében összpontosul össze, hanem Jézus hatalma alá tartozik. Jánostól átveszi a szót maga Jézus. A jutalom az ő kezében van. Mindenki azt fogja kapni, amit megérdemel. Milyen jutalomra számíthat Istentől? Nem arra gondoltam, hogy milyen jutalmat adnál az előtted ülőnek, vagy a barátodnak a gyülekezetből, hanem azt kérdezem: milyen jutalomra számíthat Istentől? Bár tudjuk az újszövetségi tanítás alapján, hogy az üdvösség nem emberi cselekedetek által kiérdemelt jogszerű adomány lesz Isten részéről.

Jézus az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég. Jelenti ez azt is, hogy Jézus kontrollja alatt áll a világunk. Nem a bankok, a katonai hatalmak, nem a nagyhatalmak elnökei mondják ki a végső szót, hanem Jézus. A jövő bizonytalannak tűnik, mondja egy üldözött kisebbség képviselője János apostol, aki majd száz éves, de ne a bizonytalanságot, hanem a boldogságot lássuk meg benne.

Kik a boldogok és kik azok akik kint maradnak?

Boldogok, akik megtartják a parancsolatokat! Melyiket? Egyet? Ötöt? Hetet? Kilencet? Nem: mind a tízet! Legalábbis kísérletet tesznek a parancsolatok egyetemes megtartására. Nem válogatnak, nem tartják egyiket a másikonál fontosabbnak, nem találnak ki újat. Hanem azokat tartják meg, amelyeket Isten az ujjával írt fel a kőtáblákra.

Joguk legyen az élet fájához, kegyelem által, Krisztuson keresztül. A kegyelmet is a jog biztosítja, mindenhol. Jog nélkül nincs kegyelem. Kegyelem a jogból sarjad, és növekszik ki.

Élet fájához legyen joguk. A történelem célhoz ér. Ádám késői utódai viszsztatérnek az élet fájához.

Bemehessenek a kapukon a városba. Az aranykapu most be van falazva Jeruzsálem falain. Az egyik török pasa megijedt, amikor hallotta, hogy a zsidók messiása az arany kapun fog megérkezni a városba és befalaztatta. Akkor megnyílnak a kapuk, és az igazak bemehetnek a városba. Van-e kedved bemenni a városba? Elmenni az élet fájához. Szakítani a gyümölcséből.

Nem lehet elvenni semmit ami a könyvben van

Mózes azzal búcsúzott Izraeltől, hogy se hozzá ne tegyenek, se el ne vegyenek semmit, amit Isten megparancsolt nekik. Nagy kérdés, mit vettem el abból, amit Isten parancsolt számomra?

Jézus a gyertyatartók között

Jelenések 1:9-20

(Az Egyház, a Prológus és Epilógus között)

Egy ünnepi bevezetés: szombaton az Úrral.

Mennyei hang és bemutatkozás: a hét kisázsiai gyülekezet nevének felsorolása.

Első pillantása: hét arany gyertyatartó között látja járni az Ember Fiához hasonlót.

Figyelemre méltó: Dánielnek azt mondja az Úr, hogy pecsételd be e könyvet a végső időkig, Jánosnak pedig a látomás elején megmagyaráz egy titkot.

*„Írd le hát, amit láttál, **a jelent, és ami ezután történik.** A hét csillagnak, amit a jobbomban láttál, és a hét arany gyertyatartónak ez a titka: a hét csillag a hét egyház angyala, a hét gyertyatartó meg a hét gyülekezet.” (19-20. v. kat.)*

Jézus annak jogán szólítja meg a gyülekezetet (Jel 2:1), hogy ő az, aki kezében tartja a gyülekezet sorsát.

Ha a hét gyertyatartó a hét gyülekezet, azt kell vizsgálnunk, milyen kapcsolatban van az Embernek Fia a gyertyatartókkal.

Azzal, hogy a "titkot" megmondja, érthetővé válik az, hogy ami ezután következik, nem független a gyülekezetektől.

Az események két fix pontja: Krisztus és az egyház

Az események, amelyek a könyvben fel vannak jegyezve, akkor válnak érthetővé, ha felismerhető azokban Krisztus és az egyház. Az eseményeknek csak ebben a síkban van jelentőségük.

A történelem: Krisztus és az egyház története. Krisztus nélkül és az egyház nélkül a történelem érthetetlen. Nem a történelemből értjük meg az egyház történelmét, hanem fordítva. Ha Krisztus és az egyház nélkül akarjuk megérteni a világtörténelmet, akkor sötétben tapogatózunk. A történelmet az érti meg, aki megértette, mit akar mondani Krisztus.

Hegel¹, a legjelentősebb német idealista filozófus: „A népek a történelemből megtanulhatják, hogy a népek a történelemből semmit sem tanultak meg.”

Augustinus², az egyik legkiválóbb egyházatyja: „Aki a történelem lényegét érti, világosan látja, hogy számára nincs más út, mint Krisztus és az egyház; és ez a kettő egy.”

Jézus meghív, hogy a Jelenések könyvének keresztül jobban megértsük az egyház történetét, a gyertyatartók megvilágításában.

Négy gondolatkörben vizsgáljuk a gyertyatartó jelentőségét az egyház életében, a kijelentésben:

1. A világosság hordozója

„*Ti vagytok a világ világossága.*” Mindegyik gyülekezethez intézett üzenetében, arra inti a gyülekezetet Jézus, hogy élete legyen példa-mutató. Világítson. Lehetett volna kifejezőbb jelképe Isten egyházának, a gyülekezetnek, az evangélium pályafutásának kezdetén, egy pogány világ sodródásában?

A gyertyatartó nem csupán dísz a lakásban. A gyertyatartó a világosság hordozója. Sajnos, a történelem során az egyház nem mindig töltötte be rendeltetését. (Gal 1:6-9)

Nem a *"véka alatt"* a helye, hanem az asztal közepén, hogy fényével beraagyogja azokat, akik a házban vannak. Ez volt a helyzet a korai kereszténység életében.

Az egyháznak így kell világítania a világban. Pál Agrippa királynak: „*Nem valami zugolyában lett dolog ez...*” (ApCsel 26:26).

Isten művének befejező szakaszában az egész világot be kell világítani az isteni dicsőség fényének, amely az egyházon keresztül kell, hogy megnyilvánuljon. (Jel 14. és 18. fejj.) „*A föld fénylett annak dicsőségétől.*”

---

¹ **Georg Wilhelm Friedrich Hegel** (1770 - 1831) német filozófus, egyetemi tanár; a klasszikus német filozófia és a német idealizmus legnagyobb, és legjelentősebb képviselője.

² **Ágoston, Augustinus, Aurelius Augustinus** (354–430) hippói püspök, egyházatyja, filozófus, az egyik legbefolyásosabb nyugati egyházatyja. Viszonylag későn, hosszú vívódás után, harminckét éves korában keresztelkedett meg és tért vissza szülőföldjére, ahol először pappá, majd 395-ben püspökké szentelték.

Fil 2:15: *„Hogy legyetek feddhetetlenek, Istennek szeplőtlen gyermekei az elfordult és elvetemedett nemzetség közepette, kik között fényletek, mint csillagok e világon.”*

2. Jézus állandó jelenléte:

„Én tiveletek vagyok minden napon, a világ végezetéig.” Mt 28:20.

Jánosnak első látomásában úgy mutatkozik be Jézus, mint aki teljesíti a bűcsúbeszédében mondott ígérétét. A tanítványok még nem ismerték az előttük levő utat és a hosszú történelem küzdelmes századaait.

Jézus gondoskodott, hogy a tanítványok ne érezzék magukat egyedül, mikor teljesítik a misszióparancsot. Szükségük volt egy meggyőző bátorításra.

Egyrészt érezniük kellett: *„Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek”,* másrészt: *„Én tiveletek vagyok minden napon, a világ végezetéig.”*

Nem szabad elbizakodniuk, mert az bukásukat jelentené, de nem szabad félniük sem, mert az is végzetes következményekkel jár.

Ez a két kísértés sokszor fenyegette az egyházat: Az elbizakodás, amikor az egyház elindul Jézus nevében, miközben Jézus sehol sincs. Jézus ott van a zászlókon, de hiányzik a szívekből.

A másik kísértés: a félelem és a szégyen. *„Mert valaki szégyell engem és az én beszédeimet e parázna és bűnös nemzetség között, az Embernek Fia is szégyellni fogja azt, mikor eljő az ő Atyja dicsőségében, a szent anyákkal.”* (Mk 8:38)

Jézus állandó jelenléte nem a „jelenléti ívben” igazolt passzív kimutatás. Nem is a Jézus Krisztusra történő hivatkozás csupán.

„Ami kezdettől fogva vala, amit hallottunk, amit szemeinkkel láttunk, amit szemléltünk, és kezeinkkel illettünk, az életnek Igéjéről. És az élet megjelent, és láttuk és tanúbizonytságot teszünk róla, és hirdetjük néktek az örök életet, amely az Atyánál van és megjelent nekünk. Amit hallottunk és láttunk, hirdetjük néktek, hogy néktek is közösségetek legyen velünk, és pedig a mi közösségünk az Atyával és az ő Fiaival, a Jézus Krisztussal” (1Jn 1: 1).

3. Jézus jár a gyertyatartók között. Munkálkodik a gyülekezettel

„Aki jár.” „Ez sokkal erőteljesebb leírása Krisztus és egyháza viszonyának, mint az, ahol csak bejelenti, hogy Krisztus a hét gyertyatartó között van.

Amiként az apostoli idők gyülekezetei megtapasztalhatták Krisztus gondviselő szeretetét, figyelmét és szolgálatát irányukban, akként a keresztény egyház is, az eljövendő történelmi időszakban.”³

Krisztus munkálkodik a gyülekezetben és a gyülekezettel.

Munkálkodásának legfontosabb jele: kezében tartja a „csillagokat” a gyülekezet vezetőit.

A veszély akkor következhet be, ha ez a kapcsolat valamiképpen megszakad. Ha a gyülekezet megszűnik világítani, vagy úgy gondolja, hogy ő a világosság forrása: Jn:1:6-8. Vagy megpróbálja elhinni, hogy küldetésének saját erejéből is eleget tehet.

4. Arany. Értékes fém. Jelzi, hogy milyen értékes, becses a gyülekezet Isten szemében. Ennek legmeghatóbb kifejezése Jn 3:16, és Jel 21:4.

A gyertyatartó elmozdításának veszélye is fennáll: Jel 2:5.

---

³ Bible Commentary

Levél Efézusba

Jelenések 2:1-7

Az eszkatológikus prófétai üzenet címzettjei

1. János, a gyertyatartók között szolgálatot teljesítő Emberfiához hasonló parancsára hét valós, a szolgálati területéhez tartozó gyülekezetnek írja meg a könyvet.

Ezek a városok a hellenista római kultúra fellegvárai voltak melyben már az első században jelentős keresztény gyülekezetek voltak, amelyek sok mindent megőriztek az ősi hagyományokból (pl. hettita kultúra).

Ezeknek a gyülekezeteknek a valós sorosa prófétai példabeszéddé lesz. A hét különböző gyülekezet sorsa az egyház története során megmutatókozó problémák hű tükré lesz.

János nem egyháztörténetet ír, hanem a kereszténység különböző kísértéseire és győzelmeinek lehetőségeire tanít. Ezért minden korban minden gyülekezetnek írt levél érvényes üzenet: *„mit mond a Lélek a gyülekezeteknek”*.

2. Ezeknek a leveleknek a formája, a hettita szerződések formáját követi. Bennük Isten szövetséget akar kötni népével. A szövetségkötési forma elemei.

Bevezetés, ahol a szövetséget kötő uralkodó megnevezte magát, felsorolva jellemző tulajdonságait. Ez a Jelenések könyvében így kezdődik *„ezt mondja az, aki...”*

Ezt a történeti prológu követi, amiben a két, szövetséget kötő fél a múltbeli kapcsolatait összegzi. A Jelenések könyvében az így kezdődik: *„tudom a te dolgaidat...”*

A szövetségkötés feltételeit felsoroló rész következik a hettita szerződésekben. Ennek elfogadásától függ a szövetség érvénye. Ez a Jelenések könyvében: *„térj meg”,* vagy más felszólító parancs.

A szerződést tanúságtétel zárta, ami a szerződés nyilvánossá tételét szorgalmazza *„akinek van füle, hallja...”*

A mondanivaló nyomatékosítása érdekében áldó vagy átkozó formulák voltak a szerződés végén. A Jelenések könyvében csak áldó formula van: „*aki győz...*”

3. A város: Efézus, az ókori világ egyik legnevezetesebb városa, a rómaiak számára a „kelet kapuja”. Kitűnő földrajzi helyzete közigazgatási és kereskedelmi központtá tette.

Az ókori Artemisz, vagyis Diana kultusz központja, Itt őrizték a legenda szerint a mennyből alászálló szobrát az istennőnek, akinek tisztelete kultikus parázsnasággal járt. A korai császárkultusz és a mágikus tudományok bölcsője.

Pál alapította a keresztény gyülekezetet, ami Kis-Ázsia vezető gyülekezete volt János idejében is.

A levél

1. Minden levelet egy Jánosnak szóló parancs vezet be: „*Az efézusi gyülekezet angyalának írd meg*” - Az angyal jelentése: „hírnök”, „követ”, akik Isten kijelentéseit közvetítik az emberek felé. Ők képviselték a gyülekezeteket Isten előtt.

2. Bemutatkozás („*ezt mondja az, aki*”). Jézus a gyülekezet ura.

Kezében tartja (hatalmában tartja) a gyülekezetek sorsát „*kezében tartja a hét csillagot*”. Krisztus az egyház ura.

Közbenjár a gyülekezetért „*aki a hét arany gyertyatartó között jár...*”

3. Jézus és a gyülekezet - a két szerződő fél – kapcsolata: „*tudom a te dolgaidat...*”

A gyülekezet jó tulajdonságainak sora (kettő pozitív, kettő negatív)

- Fáradozása, vesződése, bajlódása azért, hogy az emberek a gyülekezetbe beépüljenek.
- Állhatatossága: ellenálltak a külső és belső csábításnak. A következő vers konkretizálja: terheket viselt Jézus nevéért és nem fáradt meg.
- Nem viselte el a gyülekezet a gonoszságokat. A gonoszság elszenvedése a közösség felbomlásával jár.
- Próbának vetette alá azokat, akik hazugul magukat apostoloknak mondják, holott nem azok. 1Jn 4:1. Ez az állhatatosság gyakorlati megvalósítása. A majdnem igaz elhárítása.

Panasz a gyülekezet ellen: elhagyta az első szeretetet. A tanok iránti hűség még megvan, de a tagok egymást segítő közössége tört meg. Mt 24:12 szerint ez az utolsó időkben Sátán egyik hitetése, amivel a gyülekezetet meg akarja ejteni. (V.ö. Jer 2:2, Bir 2:7.10-11, Hós 2:14-16)

4. „Térj meg” - A keresztény élet: visszatalálás Isten szeretetközösségébe.

A gyülekezetnek meg kell gondolnia, honnan esett le, honnan sülyedt le. Ez az őszinte bűnbánat, önvizsgálat.

A megtérés nem egy-egy bűn elhagyása, hanem a gondolkodásmód megváltozása, az önzés helyett a szeretet uralma. Önmagunk odaszánása.

Ha a megtérés nem következik be, Isten megvonja bizalmát a gyülekezet-től, vagyis berekeszti közbenjárói szolgálatát.

A megtérés alapja: a gyülekezet elhatárolta magát a nikolaiták hamis cselekedeteitől. A nikolaiták¹ gnosztikus tévtanítók, akik szerint a test cselekedetei nem befolyásolják a lélek tisztaságát, ezért közömbösek az üdvöségünk szempontjából

5. A Lélek üzenete, amit a gyülekezetnek írt levéből meg kell hallani mindenkinek („gyülekezeteknek”)

A megdicsőült Jézus szava egyben a Lélek szava is (Jel 19:10). Jézus a gyülekezetben a Lélek által van jelen. Az ő szava a Szentlélek munkája által lesz hatékony.

„*Akinek van füle*”: az üzenet meghallásáért, elfogadásáért én vagyok a felelős. Isten tőlem bűneim felismerését, és beismerését várja, de a Lélek megtérésre ígérettel hív győzelemre. A keresztény Isten erejének elfogadásával győz.

Az élet fájáról ehét a győztes, ami az Éden kert közepén van. Enni az élet fájáról annyit jelent, mint újra helyreállítani a bűn által tönkrement kapcsolatot Istennel, ami ismét harmonikus közösségbe hoz a felebarátaimmal, és Isten teremtett világával. Így békülök meg önmagammal is.

---

¹ **nikolaiták:** gnosztikus-libertinus mozgalom az efézusi és pergamoni keresztények között (Jel 2:6.15; vsz. a 2:2.14.20.24). - A mozgalom egy ismeretlen Nikolaosztól kaphatta a nevét, akit Ireneusz nyomán több egyházatya Miklós diakónussal (ApCsel 6:5) azonosít.

Az üzenet

- 1.** Isten, szerződést akar kötni mivelünk az életre.
- 2.** Le kell küzdenünk Jézus segítségével a meghidegült szeretet kísértését.
- 3.** Reményünk: Jézus közbenjár értünk. Tenyerén tartja a gyülekezetek csillagait.

Levél Szmirnába

Jelenések 2:8-11

- **A hét gyülekezet a chiasztikus szerkezetben**
- **A levelek szerkezete**
  1. Címzés
  2. Jézus bemutatkozása
  3. „Tudom a te dolgaidat...”
  4. Panasz (kivéve Szmirna és Filadelfia)
  5. Buzdítás
  6. ”Akinak van füle, hallja...”
  7. Ígéret(ek)

A levél

1. A hét levél közül a *legrövidebb*, mindössze 4. vers (vö. 2:8-11).
2. Fő témája a *halál* és az *élet* ellentéte (vö. 2:8b.10b).
3. A *Szmirnai* gyülekezet *gazdag szegény*, míg a *Laodiceai* közösség *szegény gazdag* (vö. 2,9a; 3,17).
4. A „*Sátán zsinagógája*” kifejezés csak itt, és a chiasztikus párban, a Filadelfiai levélben olvasható (vö. 2,9b; 3,9a).
5. Ebben a két levélben *nincs panasz* csak egy-egy *gyengéd bátorítás* (vö. 2:10a; 3:11).
6. A *szenvedés* jutalma az *élet koszorúja* (vö. 2:10b; Jak 1:12).
7. A „*második halál*” kifejezés csak itt, és a Jelenések végén található (vö. 2:11b; 20:6.14; 21:8).

A város története

I. e. 1000-ben a görögök alapították a kikötővárost. I. e. 600-ban a Lídiaiak lerombolták. I. e. 200-ban Lüszimachosz újjáépítette. I. u. 178-ban földrengés döntötte romba, de ismét felépült. Az első század végén mintegy 200 000 lakost számlált. Efézustól kb. 60 km-re északra feküdt és a térség politikai, vallási és kulturális központja volt. A rómaiak „Ázsia dicsőségének” nevezték.

A város története

A római korban a város nevezetes volt tudományos és egészségügyi eredményeiről. Lakói büszkéek voltak a település híres stadionjára, könyvtárára és a provincia legnagyobb, több mint 20 000 főt befogadó színházára. A mai Izmir Törökország harmadik legnépesebb városa, amelyben napjainkig élnek keresztények. A hagyomány szerint Homérosz szülővárosa. Különleges kapcsolatban állt Rómával, mivel itt épült fel az ókori világ első temploma Róma istennője (Dea Roma) tiszteletére. A Jelenések könyve megírásának idejében a városban kötelező lett a császárkultusz, amelynek keretében minden római állampolgárnak évente egyszer füstölőszereket kellett égetnie a császár szobra előtt, amelyről írásos igazolást kapott. Ennek elmulasztása a halálbüntetés veszélyével járt.

A gyülekezet története

A városban élő keresztények azonban nemcsak a külső nyomástól szenvedtek, hanem a nagyszámú, befolyásos zsidóság is nehezítette helyzetüket. Rosszindulatú vádaskodásuk folytán felszították a helyi kormányzat gyűlöletét a keresztények ellen. A rómaiak az úrvacsora miatt kannibalizmussal, majd ateizmussal és a kormányzat iránti hűtlenséggel vádolták őket.

Diocletianus császár i. u. 303-ban kelt rendelete szerint a keresztény közösségeket fel kell oszlatni, épületeiket le kell rombolni, és könyveiket el kell égetni. "Másnap kiadtak egy rendeletet, amely előírta, hogy fosszák meg e vallás követőit minden tisztségüktől és méltóságuktól; bármilyen rendűek és rangúak, kínzásnak vethetők alá, ellenük mindenfajta per kezdeményezhető, ők viszont nem fordulhatnak elégtételért bírósághoz sem testi sértés, sem házasságtörés, sem vagyoni kártétel esetén; egyszóval megfosztották őket szabadságuktól és jogaiktól..."¹

A Diocletianus által elindított üldözési hullámok tíz évig („tíz napig”) tartottak, és i. u. 313-ban Constantinus (Nagy Konstantin) császár türelmi rendeletével értek véget. Ez alatt keresztények ezrei haltak mártírhalált a római amfiteátrumokban.

A Szmirnai gyülekezet és korszak osztályrésze a szenvedések sorozata lett, de halálig hűségesek maradtak. Talán kicsit ironikusan, de voltaképpen halálukkal győztek a „második halál” felett. Jézus ezért ígérte nekik „az élet koszorúját”, amely csak a győzteseket illeti meg.

---

¹ Lactantius: Az isteni gondviselésről, 17-18. o.

Sokan a szmirna szót a mirha fogalmával hozzák kapcsolatba, amely a halál balzsama volt (vö. Jn 19:39-40). Hogyan tekintünk mi a szenvedés és a halál útjára? Látjuk-e az út végén a győzelmi koszorút? Hogyan gondolunk Jézus golgotai halálára?

Napjainkra szóló tanulságok

Sokszor minket is elfog a félelem, ha testi vagy lelki szenvedésre gondolunk, bár a szenvedés életünk elszakíthatatlan része. Pál apostol szerint: *„...néktek adatott az a kegyelem a Krisztusért, nemcsak hogy higgyetek Őbenne, hanem hogy szenvedjete is Őérette”* (Fil 1:29).

Sőt az apostol a halál árnyékában még örülni is tudott : *„De ha kiontatom is italáldozatként a ti hitetek áldozatánál és papi szolgálatánál, mégis örülök, és együtt örülök mindnyájatokkal”* (Fil 2:17).

„A Lélek bizonytságot tesz... hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak; ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg. Mert azt tartom, hogy amiket most szenvedünk, nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, mely nekünk megjelentetik.” (Róm 8:16-18).

Levél Pergamonba

Jelenések 2:12-17

Pergamon városáról

A város Nagy Sándor halálát követően vált híressé, amikor Lüszimakhosz¹ hadvezér lett a térség királya. Pergamonban egykor az Attalidák² székeltek, majd III. Attalos király, végrendeletében az egész birodalmát Rómára hagyta. Ezt követően Pergamon lett az új római tartomány székhelye, fővárosa.

Szmirna városától mindössze hatvan km-re található, észak-keletre. A város helyt adott az intellektuális hellén gondolkodás számára. Pergamon szellemi nagyságát hirdette a hatalmas könyvtára, amely megközelítette a 200 ezer kötetet, és csak kissé maradt el a híres Alexandria-i bibliotékától.

Pergamonban találták fel a pergament, azt követően, hogy a féltékeny egyiptomiak megtiltották a papirusz nád kivitelét az országból. A könyvtár teljes anyagát Antonius nászajándéku adta Kleopátrának, amelyet később átszállítottak Alexandriába. Amikor a könyvtár leégett mindkét gyűjtemény teljesen megsemmisült.

A városban számos kultusz élt egymás mellett békességben. Egyik leghíresebb építészeti alkotása volt a Zeusz-oltár, amelynek maradványait a Berlini Múzeumban láthatjuk. Másik nagyon híres épülete volt az „Aszklépiosz-szentély”, amelyet nyugodtan nevezhetünk az ókor egyik leghíresebb kórházának és zarándokhelyének. A gyógyítás a város egyik leghíresebb ismertetőjévé vált. Egész orvos-dinasztiák nevelődtek fel Pergamon városában, az egyik leghíresebb volt közöttük Galénosz³ aki gladiátorok orvosaként vált világhíressé. Marcus Aurelius császár magánorvosa volt. Egyistenhitet vallott, ezért a keresztények nagyra tartották. Az egyik legnagyobb hatású orvos volt a történelem során. Hazánkban számtalan gyógyszerár és egyéb egészségügyi intézmény található Galénosz néven. Kr. e. 29-ben

---

¹ **Lüszimakhosz** (Kr. e. 360 – Kr. e. 281) makedón hadvezér, hellenisztikus uralkodó, a Nagy Sándor után uralkodó diadokhoszok egyike volt.

² Az attalidák dinasztiája görög uralkodócsalád, amely Lüszimakhosz, után uralkodott Pergamonban. A dinasztia nevét a legelső pergamoni uralkodó, Philetairosz apjáról, Attaloszról kapta. Valamennyi attalida Attalosz egyenesági leszármazottja volt.

³ Galénosz (görögül Γαληνός, latinosan: Claudius/Claudios Galenus/Galenos); (Kr. u. 129 – Kr. u. 199): görög származású római orvos, filozófus.

megépültek Augusztus-nak és Róma istennőjének szentélyei, melyek a pogány vallások központjává emelték Pergamon városát.

Az Aszklépiosz kultusz⁴ legfontosabb jelképe volt a kígyó, amely ma is látható a gyógyszer-patikák lógóján. A zsidóság és a kereszténység szemében a kígyó a bibliai bűneset kapcsán a Kísértő, Sátán jelképévé vált. Ezért megérthetjük, hogy Jézus a Jelenések könyvében azt üzent e kor keresztényei számára, hogy városukban van a „Sátán zsinagógája”. A városban működő orvosi iskola nem csupán a gyógyítás fellegvára volt, hanem a titokzatos és babonás praktikák melegágya is. A birodalmi államvallás kíméletlen terrorral számolt fel minden olyan vallási tevékenységet, amely veszélyt jelenthetett a rómaiak pogány hitére. Nem csupán a vallás területén jelentkezett e diktatórikus módszer, hanem a személyi kultusz is oly erőssé vált, hogy minden ellenvéleményt könyörtelenül eltiport.

A Pergamoni üzenet

„Ezt mondja, akinél a kétélű éles kard van...” (2:12) – egyfajta visszautalás az 1:16 gondolatára. A kard az ítéletet jelenti, a bírói hatalmat. A kétélű kardot a rómaiak vezették be a harcban. Jelenti azt a kemény elnyomást, amelyet e korszak keresztényei viseltek el a pogányság részéről. Krisztus dicsérettel fordul a Pergamoni keresztények felé, hogy hűségesen ragaszkodik Istenéhez.

„...ahol a Sátán királyi széke van...” (2:13) ez egyértelmű jelzés a pogány császárkultuszra, amely a legnagyobb istentelenségnek számított a keresztények körében. A város jelképe volt a kígyó, amely (12:9) szerint magát Sátánt szimbolizálta. A város minden lakójának évenként be kellett mutatnia áldozatot a császár tiszteletére, amelyről igazolást is kaptak. Aki ezt elmulasztotta, az Róma, a rend, a béke ellenségévé vált. Az ilyen embert üldözték, törvényen kívülé vált, bárki megölhette és elvehette a vagyonát.

„Antipásnak az én hű bizonyágomnak napjaiban sem, aki megöletett nálatok”. Antipás egy átlag görög név volt ebben az időben. Semmit nem

---

⁴ **Aszklépiosz** (latinosan: Aesculapius, régiesen: Eszkuláp) a gyógyítás istene a görög-római mitológiában. Az igen népszerű istenségnek igen jellemző attribútuma volt az az orvosi pálca, amelyre egy kígyó tekeredett fel. Ez a pálca ma is a gyógyszerárak cégérében látható. A kígyóknak nagy szerepük volt Aszklépiosz gyógyításában is. A kígyó egyébként jelképezte a vedlésével az újraéledő testet. Szent állata a kígyó mellett a kakas volt, amelyet gyakran áldoztak neki.

tudunk róla, a hagyomány szerint máglyahalállal halt meg Domitianus császár idején. Az egyetlen név szerint említett mártír a Jelenések könyvében. Sőt az is elképzelhető, hogy a Pergamon-i keresztények első vértanújáról van szó, akire mindenki vissza tud emlékezni. Mártír az volt, aki az életével is fizetett azért, ami mellett tanúskodott.

Tudunk-e az életünk árán is kitartani az evangélium mellett? Mennyi Antipás kerülne ki ebből a gyülekezetből, ha holnap üldözni kezdenék a keresztényeket? Mennyien adnák fel napjainkban az elvüket, hogy megmentsék az életüket? Pergamonban ölték meg a tiszta lelkű Antipást, ahol a Sátán lakott.

„De van valami kevés panaszom ellened...” (2:14) Jézus ismét megszólal, mint bíró. Panasza van a gyülekezet ellen, mivel némelyek, Bálák és Bálám tanítását követik, vagyis nem egységes a gyülekezet. Pergamon városa visszatükrözi a harmadik történelmi korszak állapotát. A vértanúk korszaka már lejárt, ezért emlékezteti Antipás hűségére a keresztényeket. Elkezdődik a hitehagyás.

Bálám próféta a moábita Bálák király szolgálatában állott. Bálám nevének jelentése „felemészteni a népet” (4Móz 22-24 fej.). Úgy emésztették fel Izrael népét, hogy a megalkuvásra biztatták őket. Az idegen vallási elemek Izrael számára sokkal hatékonyabban működtek, mint az üldözés, a háború, az erőszak. A gonosszal kötött alku a legveszélyesebb volt mindig a történelem folyamán. Az ellenséget nagyon egyszerű felismerni a kapukon kívül, de nagyon nehéz meglátni a közösségen belül. Pergamon neve annyit jelent: „Citadella” vagy „Dicső város”. A gonosz immár a keresztények sorain belül tevékenykedik ebben a korszakban.

Bálám az írásmagyarázatokban mindig a gonosz bálványimádók prototípusa volt. János számára az ószövetségi történetek és kifejezések szolgálnak eszközül a látomásban kapott képek továbbadásában, és értelmezésében. János látja, hogy ugyanolyan a baj, mint a honfoglaláskor volt, amikor egyes keresztények pogány bálványáldozati lakomákon vettek részt.

Hasonló a helyzet, mint a korinthusi gyülekezetben volt, amikor a közösség elveszítette a belső békéjét és nyugalma. Elképzelhető az is, hogy a „bálványáldozati hús” és a „paráználkodás” csupán jelképes gondolatok, az erkölcstelen megalkuvást jelentették, ami alapjában támadta meg a gyülekezet belső életét. A tévelygés elvegyül az igazságban, aminek az eredménye a pusztulás.

Egy példa a sok közül: az őskeresztények szombatja helyett a konstantini vasárnapot kezdik szent napként ünnepelni. Sőt a Laodiceai zsinaton a 29. kánonban így fogalmaznak: a keresztények ne cselekedjenek úgy, mint a zsidók, akik a szombat napján nyugodnak. Minden ifjú, a városok lakói és valamennyi mesterség folytatója a nap tiszteletreméltó napján – vagyis a vasárnapon – nyugodjon.

Vajon milyen mély a hatása a mai erkölcstelen és korrump világnak a mi gyülekezetünk, és az egyházunk életében? Mennyien esznek közülünk a bálványáldozati húsból, mennyien paráználkodnak?

„Akik a Nikolaiták tanítását tartják, amit én gyűlölök...” (2:15)
A Nikolaiták irányzatából azon kívül, hogy a Jelenések könyve megemlíti, szinte semmit nem tudunk. Később, a keresztény kutatók az ApCsel 6:5-ben említett Nikolaosz személyével azonosították az irányzat alapítóját.

A Nikolaiták teljes mértékben fellazították a határt a kereszténység és a pogányság között. Mindent lehetett csinálni egy kereszténynek éppúgy, mint a pogánynak. Krisztus következetes és szigorú erkölcsi üzenetét fellazították, és szép és hangzatos magyarázatokkal felhígították. Nem különültek el a pogányságtól, hanem beleolvadtak.

Testvéreim, ha feltámadna bármelyikünk nagyszülője és látná életünket, mindennapjainkat, mit szólna hozzá? Szépen lassan észrevétlenül olyanná váltunk, mint az a közeg, amelyből elődeink kijöttek. Ma már mindent lehet, anélkül, hogy lelkiismeret-furdalást okozna számunkra. Ma már lehet válni, legfeljebb néha újra kell keresztelkedni, lehet karácsonyfát állítani, lehet szombaton utazni, lehet repülőre ülni, konferenciákra utazni, ma már lehet évekig távol maradni a gyülekezetből, és tagnak maradni. Szóval mindent lehet csinálni... Ez volt az ókorban a Nikolaiták cselekedete, amire azt mondta az ÚR, hogy gyűlölöm.

„Térj meg: ha pedig nem, ellened megyek hamar...” (2:16) Aki nem tér meg, annak azzal kell számolnia, hogy Jézus kétélű kardja fogja számára az ítélete jelenteni. Lesznek győztesek és lesznek vesztesek. Jézus nem vesztegeti idejét a vesztesekre, nem félemlíti meg őket, a győzteseknek viszont szép ígéreteket ad.

„Akinek van füle hallja...” (2:17) Halljuk-e a Lélek hangját és szavát? Amit számunkra mond, képesek vagyunk-e meghallani? Van-e lelki fülünk? Van-e lelki hallásunk? Akarunk-e bármit is hallani a Lélektől?

„...a győzedelmesnek enni adok az élet fájáról...” A pusztai vándorlás idején Isten mannával táplálta az éhező népet. Az égből hulló, Isten által küldött „mennyei kenyér” a reménységet erősítette a Pergamoni keresztények életében. Egy mannával teli korsót helyeztek el a Szövetség Ládájába. A hagyomány szerint Jeremiás rejtette el a Szövetség Ládáját, amikor a babiloni seregek Kr. e. 587/6-ban elpusztították a templomot (2Makk 2,4-8; Szír Bárúk Apokalipszis 6:5-10). Zsidó hagyomány szerint a messiási üdvökörben majd manna-eső fog ismét aláhullani az égből. Talán erre utal az „elrejtett manna” jelképes megjelölés az örök élet kenyere számára. Amelyet Krisztus ad azoknak, akik hűségesek hozzá.

„...és adok annak fehér kövecskét...” A római-görög bírósági eljárás rendjébe vezeti vissza a ma olvasóját. Fehér és fekete kövecskét használtak az esküdtszék tagjai, ítéletük kifejezéséeként. A fehér kavics jelentette a felmentést, a fekete a bűnösséget. Isten fehér követ ad a Pergamoni hűségesek számára, vagyis üdvösséget kap az, aki rendíthetetlenül ragaszkodik Jézushoz.

Egy másik elgondolás szerint a görög antik versenyek alkalmával a győztes, a koszorú mellé olyan fehér követ kapott, amelyre rá volt írva bajnok neve. Isten egy ilyen fehér kövecskét ad a mennyei győztesek számára. E fehér márványból készült névjegykártyára Isten új nevet véset fel, amely a bűntől és nyomorúságtól már megszabadult kapja. Az új személyiség jelképét jelenti az új név, amelyet senki nem ismerhet csupán az, aki majd megkapja.

Levél Thiatirába

Jelenések 2:18-29

Alapok

1. A magyarázat alapelve: a szöveget nem ráolvasni kell a történelemre, hanem az Igéből meg kell érteni Isten mai üzenetét.

2. A Jelenések könyvének minden levele egy szerződés, amiben Jézus, az Ember Fia felajánlja önmagát nekünk.

A hét levél a könyvben a kereszténység hét történeti modellje. Melyikhez tartozol?

3. Thiatira (ma Asikhar) a Pergamumból Sárdisba, majd Filadelfiába és Laodiceába vezető út egyik jelentéktelen állomása volt az ókorban.

- A leghosszabb levél a legjelentéktelenebb városba íródott
- A lakosok iparosok, kereskedők. Jeles kelmefestő műhelyek, ahol a bíborvörös festőbuzér nevű növény gyökerével készítettek kelmét (Lidia ide való ApCsel 16,14)
- A várost I. Szeleukosz¹ alapította Kr. e. 301-281 között veterán katonáknak. Határváros volt Lüsizimakhosz birodalma felé. Kr. e. 190-ben római birtok lett, mint a Pergamumi királyság egyik városa.
- A városban Türimnosz-t imádták, akit Apollóval² azonosítottak. A város keresztény gyülekezete jelentéktelen volt. Csak a második században lett ismert, mivel a montanizmus³ egyik központja itt volt.

---

¹ **I. Szeleukosz Nikatör** (görögül: Σέλευκος Νικάτωρ, "győzedelmes") (Kr. e. 358 – Kr. e. 281) egyike volt azon diadokhoszoknak, akik Nagy Sándor halála után megpróbálták magukhoz ragadni a hatalmas birodalom teljes irányítását. Hosszú évek háború során győzelmes csatáival megalapította a Szeleukida Birodalmat. Az államalapító rettenthetetlen uralkodóként és hadvezérként vonult be népe emlékezetébe, akik évek múltán a Nikatör, azaz Győzedelmes utónévvvel tisztelték meg.

² **Apollo római isten**, a görög Apollón megfelelője, a gyógyítás, a vadászat, a művészetek istene, Jupiter és Latona gyermeke. Ikertestvére Diana.

³ **montanizmus:** karizmatikus mozgalom Kis-Ázsiában a 2-3. században. - Elindította, Montanosz, megtérése előtt Kübelé istennő beavatottja volt. A montanizmus megoszlást idézett elő, mert egyesek isteni, mások sátáni eredetűnek tartották. Az Egyház végül egységesen szembefordult a montanizmussal, de a montanisták sokáig nagy gondot okoztak. A kis-ázsiai Thiatira lakossága a sírfeliratok tanúsága szerint az utolsó szálig montanista volt egy egész évszázadon át.

Felszólítás Jánosnak: „a gyülekezet angyalának írd meg!”

1. A gyülekezet angyala: a városban lévő gyülekezet lelki vezetője, aki önkritikusan, az ige fényében vizsgálja az ige üzenetét.
2. A hét gyülekezetnek írt levél a hettita szerződések formáját követi.

Bevezetés: „ezt mondja...”

1. A szövetséget kötő uralkodó, a hettita szerződésekben megnevezi magát, a szövetséghez szükséges tulajdonságait összegzi.
2. „Isten Fia” a megdicsőült Jézus címe (Jel 1:13), ami Jézusnak az Istenhez való páratlan viszonyát takarja. A 2. zsoltár 7. versére utal. Isten Fia bennünket Isten fiaivá tesz.
3. „Szeme tűzláng” – mindenén átlát, nincs előtte titok. „Lába aranyérc” – mozdíthatatlan. Lásd: bevezető látomás Jel 1:14.15.

A múltbeli kapcsolatok: „tudom a te dolgodat”

1. A gyülekezet cselekedete = magatartása.
2. „Szeretetedet” – az Istenben megtalált harmónia.
3. „Hűségedet” – a hit bizodalma, az Istennel való közösség tartalma.
4. „Szolgálatodat” – A másik emberért Jézus szeretetével tenni valamit.
5. „Állhatatosságodat” = békeséges túrás: a lelki egyensúlyozó szervünk.
6. A fejlődőképességet: „utóbbi cselekedeted jobbak az elsónél”. Ellentéte Efézus (2:4-5).

A szövetség feltétele: „panaszom van ellened”

Ezeket kell elhárítani, hogy Isten Fia Isten fiaivá tegyen bennünket.

1. „Eltűröd Jezábelt, az asszonyt”. Jezábel itt jelképes név. Tíruszi származású izraeli királynő, Akháb (Kr.e. 871-852) felesége, aki az északi országrészt Isten igaz imádatától eltántorította (1Kí 16-31; 18:13; 19:1-2; 21:5-6, 23-25; 2Kí 9:30-37)
2. Munkája: a gyülekezet belső bomlasztása
  - Prófétának mondja magát

- Tanít – tehát egyházi funkciót tölt be. Az asszony az apokaliptikában egyházat, Isten népét jelenti.
  - Eltántorítja Isten szolgáit, hogy paráználkodjanak- A paráznaság = hamis istentisztelet. Istentisztelet nevében erkölcstelenkedni.
  - Bálványáldozati hús evésére csábít. Vallási és erkölcsi szinkretizmus.
- 3.** Ítélet előtt Isten kegyelmet ad a megtérésre. A kegyelem lehetőség, amit el kell fogadni.
- 4.** Jezábel és követőinek sorsa: Isten ítélete, ha meg nem térnek. Az ítélet meghirdetése = a kegyelem lehetősége.
- *„betegágyba vetem”* – a paráználhoz jól illik. A bűnének következménye nyilvánvaló lesz.
  - *„a vele paráználkodókat nyomorúságra vetem”*, Ez külső és belső szenvedés.
  - *„gyermekait halállal sújtom”* – Nem lesz utódjuk.
- 5.** Az ítélet célja: nyilvánvalóvá kell legyen, hogy Istent nem lehet félrevezetni. („és megtudja valamennyi gyülekezet”)
- *Isten a legbelsőbb titkainkat ismeri. A vesék és a szívek vizsgálója. Ezzel feje-zí ki a belső ember titkait a szöveg (Zsolt 7:10. Jer 11:20; 17:10; 20:12)*
  - *„Megfizet mindenkinek cselekedete szerint”. Életünket cselekedeteink minősítik. Ez mutatja meg, hogy hogyan éltünk a kegyelem új lehetőségével.*
  - *Az eljövendő Emberfiának bírói hatalma van. (Mt 16:27; 2Tim 4:14, v.ö. Jel 22:12)*

Kihirdetendő tanúságtétel: A maradék, akik megőrizték magukat.

- 1.** Akik nem fogadták el Jezábel tanítását.
- 2.** Akik nem akarták megismerni sátán mélységét, mint a bölcselkedő gnosztikusok.
- 3.** Parancs a maradéknak: Ragaszkodjatok ahhoz, amire eljutottatok, amitek van.

Áldó formula: ígéret a győzteseknek. Visszatér a 2. zsoltár idézete (8-9. vers).

- 1.** Mi a győzelem? Megtartani az Emberfia cselekedeteit. Jézus szeretetparancsa szerint járni.
- 2.** Mi jár érte? A győztesek részt vesznek Jézus királyi uralmában (1Kor 6:2. Jel 20:4)
- 3.** Vas vesszővel pásztorolni, cserépedényt összezúzni: az ítélet képe
- 4.** A hajnalcsillag – Jézus Jel 22:16. Az uralom jelképe
- 5.** Akinek van füle hallja. Megszóltottak vagyunk.

Levél Szárdiszba

Jelenések 3:1-6

Szárdisz városáról

Lídia fővárosa Kis-Ázsiában, Szmirnától mintegy 80 km-re Keletre található. Egykor Krózus király székvárosa, majd a Perzsa Birodalom, azután a szeleukida, míg az Újszövetség korában a Római Birodalom része volt. Napjainkban csupán rommező Szárdisz városa, Törökország területén. Nincs város egész Kis-Ázsiában, amelynek nagyobb kontrasztja lenne, dicső múltja és az akkori jelenje között, melankolikus alvó várossá vált János idejében.

A város eredetileg egy 500 méter magas fennsíkon épült fel, később túlterjeszkedett, és a környező völgyeket is benépesítették a város lakói, a település tereprajza is bemutatja hanyatlását.

Az ősi Szárdisz városából csupán egy kis falucska, Sart maradt meg napjainkra. Szárdisz a tengerparttól 100 km-re, Lídia királyságának volt fővárosa a Kr. e. 7. sz.-ban, annak a gazdag birodalomnak, amely majdnem egész Kis-Ázsiát magába foglalta. Történelmileg Szárdisz Kis-Ázsia területén kulcsszerepet játszott, mert itt találkozott a „Kelet és Nyugat”, a konfliktusok és érdekek, kulturális és politikai értelemben.

Krózus¹ Lídia királya volt. Gazdagsága fogalommá vált, és a vagyont ma is nevével társítják. Nemzetközileg Szárdisz neve „arany Szárdisz”-ként vált ismerté. Szárdiszban készítették az első arany és ezüst pénzerméket, amely a modern pénz szülővárosává tette. Kürosz², a nagy hódító megölte ugyan Krózus királyt, azonban Szárdisz megmaradt kormányzósági székhelynek a Perzsa királyság idején is, Kr. e. 546–334-ig.

---

¹ Krózus (Kr. e. 560–546-ig uralkodott) a Mermnadák nemzetségéből származó utolsó lúd király. Trónra lépése után folytatta elődei hódító politikáját, úgy hogy Milétosz és Lúcia kivételével hatalma alatt volt Kisázsia a Halasztól -Halüsz- az Égei -tengerig.

² II. Kürosz, vagy Nagy Kürosz (Kr. e. 593/576–Kr. e. 530) perzsa király volt, az Akhaimenida-dinasztia korai tagja, az Óperzsa Birodalom alapítója. Kürosz meghódította a médeket és egyesítette birodalmát a másik perzsa állammal. Kürosz 559-től haláláig uralkodott a Perzsa Birodalom felett. Birodalma folyton növekedett, végül magába foglalta Délnyugat-Ázsia és Közép-Ázsia jórészét, nyugaton Egyiptom határaitól és a Hellészpontosztól keleten az Indus folyóig terjedt, és ezzel addig sohasem látott méretű állam jött létre.

A leírások arra utalnak, hogy ebben az időszakban a város nevét Spardára vagy Szfardára változtatták. Történészek és Bibliakutatók is úgy vélekednek, hogy az Abdiás könyvének 20. versében említett *Szefarád* azonos ezzel a várossal, ahová a száműzött zsidókat telepítették néhány évszázaddal Krisztus születése előtt.

Kr. e. 334-ben, két évszázaddal - Kürosz győzelme után - Nagy Sándor harc nélkül foglalta el Szárdiszt. A rómaiak Kr. e. 189-ben kezdtek el uralkodni Szárdiszban. Valamennyi idegen közigazgatásban e város fontos közigazgatási központ maradt. Szárdisz befolyása akkor kezdett halványodni, amikor Kr. u. 26-ban Róma egy fontos templomépítési kérelmét elutasította, és Szárdisz helyett Szmirna nyerte el ezt a kiváltságot. Róma döntését biztosan az befolyásolta, hogy Kr. u. 17-ben földrengés következtében a város egyik részén földcsuszamlás pusztított. Később azonban a római császárok Tibériusz és Klaudiusz évtizedeken át bőkezű adománnyal segítette a várost. Az egyik adomány a vízvezeték építése volt.

Sok ősi városhoz hasonlóan Szárdisz is folyóparton, völgyben helyezkedett el. A Pactolus a Hermás-folyó déli mellékfolyója volt. Szárdisz történelmének kutatói úgy vélik, hogy Krózus legendás hírű gazdagsága a Pactolusból kitermelt aranyból származott. A körülötte levő hegyeket Tmolus-hegyként emlegették. A Hermás-völgye ma Gediz Cay néven ismert.

A folyó előnye nyilvánvaló, mert vízzel látja el a várost, és biztosítja a szállítását is. A folyóvölgy termékenysége magától értetődik. A hegyoldalak fontossága a modern olvasó előtt már kevésbé érthető, ha nem tanulmányozza az ősi történelmet. Ugyanis a hegyen lévő előnye az, hogy a gravitáció a javára dolgozik, a dárda vagy a kő gyorsabban és messzebbre repül a hegyről lefelé, mint fölfelé. Ezért építették régen a citadellákat vagy erőd-ként ismert fellegrákat hegyoldalba, mert ezek a lakosság védelmét is szolgálták.

Szárdisznak is volt egy ilyen fellegrára, amely részben épségben maradt, és alkalmat nyújt a régészeknek bepillantani az ősi világ építészetébe. Egy másik figyelemreméltó szempont a Biblia előtti korból való királyi „ezerdomb temető”, a várostól 10 km-re található, nevét pedig számos sírhantjáról kapta, melyek kis domboknak tűnnek. Szárdiszban némelyek sziklába vájt üregbe temetkeztek, mások viszont sírkamrákba, amik földdel beborítva kicsiny dombokat alkottak. Ezeket Nekropolisznak nevezték.

A város fő iparága a gyapjú feldolgozása volt. Szárdiszban szótták a híres bíbor szövetet. A Leszboszi Szapphó sajnálatát fejezte ki, hogy nem vásárolhatott leánya, Cleis részére Szárdiszból való színes kalapot. Ez a „textil-központúság” adja az ideillő utalást: „szennyes ruha” (Jel 3,4).

Szárdiszban a vallásos élet középpontjában a kereszténységet megelőzően Artemisz istennő tisztelete állt, az ő templomának romjai megmaradtak. Ez a templom a negyedik legnagyobb ión építmény, amit a régészek ismernek. Artemisz a római Diana istennővel volt azonos, Krózus mérhetetlenül pazar templomát Kr. e. 499-ben az ión lázadás idején lerombolták. Az oszlopok és egyéb régészeti relikviák, amelyek megmaradtak, egy óriási görög építkezés maradványai. Kr. u. 17-ben, a földrengéskor sok templom elpusztult, amit később a római császár segítségével részben helyreállítottak.

A császár tisztelete a keresztény korszak idején is szerepet játszott. A „birodalmi templom”, aminek a megépítéséért Szárdisz előljárósága is versenyzett, Tibériusz római császár tiszteletére épült.

A legtöbb kommentár szerint Pál akkor hozta az evangéliumot Szárdiszba, amikor két évig Kis-Ázsiában tartózkodott (ApCsel 19:10). Az Újszövetségben a Jelenések könyvének kívül Szárdisz sehol nincs megemlítve. Nem meglepő, hogy Szárdisz múltbeli dicsősége ellentétes a folyamatban levő panasszal: „Az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy” (Jel 3:1). Közös kísértése ez az emberiségnek, hogy a múlt dicsőségéből éljen és babérjain pihenjen.

A szárdiszi levél üzenete

Jel 3:1 szerint Krisztus úgy szól a gyülekezetnek, mint akinél ott van mind a hét gyülekezet csillaga. Krisztus Ura a gyülekezeteknek és látja, hogy mi történik a közösségben. Látja, hogy a valóság éles ellentétben áll a látszattal, úgy tűnik, hogy él, de közben halott. Nem akar megújulni, csupán a szokásainak rabjává válik. Ez a korszak a reformáció időszakát jellemzi, de természetesen ma is igaz, rólunk is szól. Nincsen olyan tévtanítás, mint más gyülekezetben, csupán lelkileg halott.

Jel 3:2 Egy halotthoz szól Jézus, hogy ébredjen fel. Két alkalommal pusztult el a város, mert az örök elaludtak: Kürosz idején Kr. e. 549 és Antiochus korában Kr. e. 218. „Ébredj fel Szárdisz, ébredj fel város, ha nem akkor ismét el fogsz bukni!” Ezért hangzik a gyülekezet felé a felhívás,

a parancs, hogy ébredjen fel, nyissa ki a szemeit, lássa és értse meg helyzetét. Az éber vigyázás nem csupán a történelmi múltban volt fontos, hanem ma is nélkülözhetetlenül.

„Hogyha tehát nem vigyázol, elmegyek hozzád, mint a tolvaj...” (3:3). A levél feddései a város történelmi tragédiáiból veszi sorra a példákat. A sorok üzenetéből az efézusi levélre asszociálhatunk vissza. Egyfajta visszafelé való mozgást, gondolkodást fedezhetünk fel a Szárdisznak írt levélben. A múlt példáját nem lehet elfeledni. Efézus és Szárdisz gyülekezetei azok, akiknek van „valamijük”, a többieknek nincs semmijük. Mindkét gyülekezet ugyanolyan ígéretet kap Jézustól, az efézusiak az élet fájáról ehetnek, a szárdisziak pedig az élet könyvében megtartatnak. Mindkét helyzet feltételez egy ünnepélyes találkozást Jézussal. Ahogyan a város kétszer éjjel bukott el, úgy Jézus is éjjel, mint a tolvaj fogja meglepni Szárdiszt. Vissza a forrásokhoz, ahonnan az evangéliumot vették, kapták. Ez is egy jellegzetesen reformációhoz kapcsolódó gondolkodás, „ad fontana”, „vissza a forrásokhoz”.

„Akik nem fertőztették meg a ruháikat.” (3:4). A fehér ruha az ünnepélyes találkozóhoz és a nagy vacsorához kapcsolódik. A keresztségi ruha is fehér, vajon ejtettünk-e foltot rajta? Szárdiszban nem mindenki romlott, mert vannak, akik nem szennyezték be ruháikat, vagyis nem engedtek a kísértésnek. A fehér ruha Szárdiszban ezt jelentette: ünnepi hangulatba kerülni. Vissza kellene találnunk a Szentírás üzenetének és tanulmányozásának öröméhez. Abba kellene hagynunk a protestáns háborút, amelyet gyülekezeteinkben folytatunk. A saját ruhánkra kellene vigyáznunk, és nem a másik ruháján kellene foltokat keresgetnünk. Akik nem emlékeznek a történelemre, azok arra vannak ítélve, hogy a történelem rajtuk fog megisméltódni.

„A ki győz, az fehér ruhákba öltözik...” (3:5-6). Szárdisz keresztnyei belesüppedtek a pogány világba, nem voltak másak, mint környezetük. Kisebbségben vannak, akik megőrizték az elődök lelkületét, őket „maradékknak” nevezhetjük. Ugyanis a Szárdisz névből kihallatszik egy görög szó, „szteriszon”, aminek jelentése „maradék”.

A maradék benne marad az „Élet könyvében”, amely ebben az összefüggésben a győzelmet jelenti. A maradék mellett Krisztus fog tanúskodni az ítéletben.

Tartozunk a maradékhoz!

Levél Filadelfiába

1. Fő témája a *kulcs* és a *nyitott ajtó* (vö. 3:7b-8; 1:18b).
2. A „*Sátán zsinagógája*” kifejezés csak itt, és a chiasztikus párban, a *Szmirnai* levélben olvasható (vö. 3:9a; 2:9b).
3. Ebben a két levélben *nincs panasz* csak egy-egy *gyengéd bátorítás* (vö. 3:11; 2:10a).
4. A *kitartás jutalma* az *(élet) koszorúja* (vö. 3:11b; 2:10b; Jak 1:12).
5. Hangsúlyos az *advent közelsége* (vö. 3,11a; 22,7a.12a.20a).
6. Itt találjuk a *legtöbb (6) ígéretet* (3,9a.10a.12).

A város alapítása

Filadelfia (ma Alasehir) volt a *legfiatalabb* a hét város közül, kb. 40 km-re délkeletre Szárdisztól.

Alapítója II. Attalus Philadelphus¹ király, aki bátyja II. Eumenés iránti szeretetből nevezte a várost Filadelfiá-nak („*testvéri szeretet*”).

A város a görög nyelv és kultúra terjesztésének „*misszióját*” tűzte maga elé.

A város története

Filadelfiát, Szárdiszt és a környező városokat gyakran érték *földrengések*, az egyik legsúlyosabb i.u. 17-ben, amelynek egyik következménye a névváltoztatás lett.

Tiberius császár (i. u. 14-37) anyagi támogatásával újjáépült a város, ezért tiszteletére felvették a Neo-Caesarea nevet, majd később Vespasianus császár (i. u. 69-79) iránti hódolatból Flavia-ra változtatták.

---

¹ Az attalidák dinasztiája görög uralkodócsalád, amely Lüszimakhosz, Nagy Sándor tábornoka halála után uralkodott Pergamonban. A dinasztia nevét a legelső pergamoni uralkodó, Philetairosz apjáról, Attaloszról kapta. Valamennyi attalida Attalosz egyenesági leszármazottja volt. II. Attalosz (i. e. 160. – i. e. 138.): II. Eumenész testvére.

A gyülekezet története

Filadelfia nem volt „erős” gyülekezet, de a „kevesen is hű” maradt (vö. 3:8b.10; Mt 25:21.23).

Jézus kétféle módon segíti a gyülekezetet: (1) Nála van *Dávid kulcsa* (vö. Ézsai 22:22- Eliákim, Ezékiás király hűségese szolgálja), és (2) egy *nyitott ajtót ad* nekik (vö. 2Kor 2:12-13; ApCsel 14:27; 1Kor 16:8-9; Kol 4:2-4).

Szmirnai gyülekezethez hasonlóan, a városban élő keresztények helyzetét is a nagyszámú, befolyásos *zsidóság* nehezítette, de végül elismerték, hogy Isten szereti a Filadelfiai közösséget (vö. 3:9; 2:9; Mt 23:13).

A gyülekezet kiemelkedő jellemzője *Jézus beszédének* megtartása, amely a helytállás egyedüli módja lesz a világméretű megpróbáltatás idején is (vö. 3:8b.10-11).

Egy szelíd *eszkatológiai figyelmeztetés* arra utal, hogy a győzelem „koszorúja” elveszithető (3:11), (vö. Ézsaiú-Jákób, Rúben-Júda, Saul-Dávid, Júdás-Mátyás).

A gyülekezetnek adott *hat ígéret* (vö. 3:9a.10a.12) közül kiemelkedik a „templom oszlopáról” szóló, mely a *stabilitás* és a *maradandóság* képe, vö. 1Tim 3:14-15; Gal 2:9.

Az oszlopon *három név* olvasható majd (vö. 3:12b). Ennek eszkatológikus teljesezése az új Jeruzsálemben lesz (vö. Jel 2:17b; 14:1; 22:4).

A Filadelfiai gyülekezet találó képe az újkori protestáns *ébredési hullámok*nak, amelyek a XVIII-XIX. században az Egyesült Államokban, Svájcban, Németországban, Franciaországban, Hollandiában és a Skandináv államokban bontakoztak ki.

A *Messias*, ill. az *imám* jövetele hite magával ragadta a korabeli zsidókat és mohamedánokat is, akik 1843-1844-re várták reménységük teljesezését.

Napjainkra szóló tanulságok

Jézus, „az Igaz” nyitja meg és zárja be az *evangélium* hirdetésének alkalmait. Ha kevés az erőnk, Krisztus nyitja meg a *lehetőségek ajtaját*, amelyet senki be nem zárhat.

Jézus beszédének megtartása révén nyerhetünk oltalmat a világméretű próbatétel idején (vö. Jn 17:6; 15:7).

A Krisztussal győztesek *örök biztonságot* találnak Benne, amit a templom oszlopa fejez ki (vö. Kol 3:1-4).

Levél Laodiceába

Jelenések 3:14-22

Laodicea városáról

Laodicea, Kolossé városa mellett található, Filadelfiától délkeletre fekszik. Frigiai régi város, amelyet II. Antiochus szír uralkodó (Kr. e. 261-246) alapított és feleségéről, a kiállhatatlan természetű Laudikéről nevezte el, akire Dán 11,6-ban történik közvetett utalás. Eredetileg Diospolisnak nevezték, majd Reos-ra változott a város neve, majd Laudikea lett a neve, ma Eski-hissár néven találhatjuk meg, ami lefordítva annyit jelent „Régi-kastély”, elmúlt dicsőségének és gazdagságának emlékére.

Tacitus a kiváló római történetíró is említést tesz Laodicea városáról. Kis-Ázsia egyik legjelentősebb és legbefolyásosabb városának nevezete, gazdagságát és hatalmát dicsérte. Kr. u. 60-ban hatalmas földrengés pusztította el Hieropolissal és Kolossé városaival együtt.

Az újjáépítés során, büszkén, gőgösen utasították vissza a római császár anyagi segítségét, tudjuk Tacitustól (Kr. u. 55-120 Annales 14.27).

A helyreállítás során még szebb, gazdagabb épületeket alakítottak ki, saját erőből, amely még elbizakodottabbá tette a laodiceaiakat. János idejében, amikor a Jelenések könyvét írta, akkor már a város régen elfeledte az évtizedekkel korábbi pusztulását.

Timur Lenk vad csapatai 1402-ben a várost felégették és teljesen lerombolták, csakúgy, mint Efézust.

A mongol-türk lovas hadviselés (hadászat és harcászat egyaránt) Timur Lenk seregében érte el csúcspontját. Seregét Dzsingisz kán mintájára építette fel. A két fő fegyvernem az íjász könnyűlovasság és a döntő csapásokra összpontosítható nehézlovasság volt. Hadjáratain a főleg várak ostrománál bevetett könnyűgyalogosokat is lovon szállították. Az ostromokra alaposan felkészültek: a gyalogosok feltöltötték az árkokat, ostromgépeket készítettek, aknákat ástak.

Viszonylag kis létszámú, de különlegesen kiképzett hegyi gyalogsága a legnehezebb terepeken is harc képes maradt. Az egyes seregeket tízezredekre, azokat századokra és a századokat tizedekre osztotta.

Laodicea nagyon híres volt még orvosi iskolájáról is. Rendkívül fejlett bankszolgáltatása ráépült az orvosi szolgáltatásaira. Kiváló orvos generációk nőttek fel a városban, és a birodalom legtávolabbi részén is ismerték a laodiceai doktorokat. Nemzetközi tekintélye volt a városban készült szemkenőcsöknek és egyéb gyógyszereknek.

Nem mehetünk el szó nélkül a város kézműipara mellett sem. Különleges és nagyon ritka fekete gyapjút készítettek Laodiceában. A gyapjuszövetekből igen drága és előkelő takarókat és egyéb ruhákat készítettek. Az orvostudomány és a gyógyszerek, a bankvilág, a fekete gyapjú, mind-mind híressé tették a várost és ismerték az emberek a laodiceai termékeket.

Pál apostol egyaránt írt levelet Kolossé és Laodicea keresztényei számára. Valószínűsíthetjük, hogy a Laodiceai levél az általunk Efézusi levélként ismert irat lehetett. Mindkét iménti gyülekezetet Epafrász alapította.

A mi korunk, a mi egyházunk Laodicea, bármilyen nevet adunk számára. Ennek a kornak vagyunk az átélői, mindnyájan ugyanannak a történelemnek vagyunk szenvedő és formáló alanyai.

Laodicea a hetedik korszak. A hetes szám a Jelenések könyvében mindig valaminek a lezárását jelenti. Ez a hetedik gyülekezetnek írt levél. A befejezés, a vég gondolata uralja ennek a gyülekezetnek szóló üzenetet.

A laodiceai üzenet

Krisztus úgy mutatkozik be, mint „Ámen, a hű és igaz tanú”, ami Ézs 65,17 gondolatán alapul, ahol Isten önmagát „Ámennek” nevezte. Az ókorban az volt a hű és igaz tanú, aki a halált is vállalta a tanúságának igazsága érdekében. A tanúvallomás nem csupán egy eljárási mód volt, hanem az igazság kinyilvánítását is jelentette. Jézus a halált is vállalta, hogy Istenről tanúskodjon.

Ma nem szeretünk tanúskodni. Vannak olyanok, akik a tanú mivoltukban veszítették el a tisztességüket és becsületüket. Jézus nem ilyen, mert Ő a halálig hűséges. Jézus a teremtett világ őselve, vagyis a teremtés titkának a kezdete is. Valószínűleg a laodiceaiak ismerték ezt a páli kifejezést, amit a Kol 1:16 tartalmaz.

„Sem nem hideg, sem nem forró” ez egyfajta határozott intést jelent. A hetedik gyülekezetnek szóló üzenetben nincs dicséret, csak dorgálás. Ennek a korszaknak a keresztényei meg voltak arról győződve, hogy visel-

kedésük az adott helyzetben kifogástalan. János pontosan ezt a viselkedést és gondolkodási módot kifogásolja a legerősebben a laodiceaiaknál. Ezen korszak keresztényei önmagukban tetszelegnek, önelégültségük pedig már-már istenkáromlást jelent.

A levélből hangosan kihallatszik az erős irónia, és pofonként csattan a város sznob keresztényein, akik végtelen önbizalommal illetik-billetik magukat a márvány házaikban. Azzal ámtják magukat és másokat, hogy a legfontosabb, hogy szépek és jól öltözöttek legyünk, miközben nincs lelki ruhájuk, és kilátszik mezítelenségük. Ezért azt ajánlja János, hogy vegyennek szemkenőcsöt, de ne a város patikájából, hanem Jézustól, így talán megláthatják a saját szégyenteljes helyzetüket.

Aranyuknak, szemgyógyító gyógyszerüknek, fekete gyapjújuknak nincs semmilyen értéke. Vak, nyomorult, nyavalyás helyzetben vannak, nincs kiút, csak Jézusnál van megoldás!

Laodicea keresztényei, hamis és hiábavaló az a gazdagság, ami nem Istentől van. Egyfajta hamis gondolkodásmódot ostoroz meg itt az Ige. A város kizárta a mindennapi gondolkodásából Istent, úgy ahogy mi tesszük. Nem hiszünk a csodákban, csak imádkozunk érte! A politika itt van belül a templomainkban, az egyházban csináltunk egyházpolitikát, és döntéseinket ennek az oltára mellett hozzuk meg, de mindent megmagyarázunk. Isten „megítéli a népet”, ezt jelenti Laodicea.

A város keresztényeit még nem érte utol az üldözés, nem voltak nehézségeik. Mindent a külső formalizmusra helyeztek úgy, mint ahogy mi tesszünk ma.

„Végy tőlem... tűzben megpróbált aranyat...” Cicero római konzul egyszer meglátogatta a várost, és megdöbbenve tapasztalta, hogy Laodicea önálló aranypénzt készít már évszázadok óta, amelyen nem a császárok képei voltak, hanem a helyi isteneik.

1Pét 1:7 gondolata is azt jelzi, hogy a szintiszta arany és az igaz hit kapcsolata világos volt a keresztények számára.

„Végy tőlem... fehér ruhát...” Mit kapott a tékozló fiú, amikor hazament? Laodiceaiaknak meg kell tanulni, hogy Istentől kapott fehér ruha minden általuk készített fekete gyapjúnál többet ér.

„Végy tőlem... szemgyógyító írt, hogy láss!” Csak akkor tudják megérteni saját helyzetüket, ha meglátják saját magukat. A fel nem ismert vak-

ság a legveszélyesebb! A gyülekezet szemét, csak a Szentlélek tudja megnyitni, semmi más.

„Az ajtó előtt állok és zörgetek...” az ókorban ismert forma volt a végső egymásra találás szimbóluma.

Az Újszövetség nyelvezetében pedig azt jelenti, hogy a végidő közel van, az ítélet közelsége elérkezett.

„Vele vacsorálok, és ő énvelem.” Az egész Szentírásban fontos a közös étkezés, hiszen különleges közösség alakul ki. Gondoljunk Jézus utolsó vacsorájára a tanítványaival. Jézus a győzőkkel egy különleges Pászka - széder vacsorát fog elfogyasztani. A győztesek vacsorája lesz ez, amelyik tökéletesen egyesíti Jézust és a hűséges keresztényeket.

A győztesek a királyi trónon foglalhatnak helyet. Nem csupán a szenvedésben, hanem az örömben is osztozunk Krisztussal.

Milyen lesz az örök élet?

Jelenések 22:1-5

A Biblia egyik legérdekesebb motívuma a kert motívuma. Számos kerttel találkozunk a Bibliában: (1) Éden kertje (1Móz 2-3), (2) Gecsemáné kertje (Mt 26:36-56) és (3) az új, eszkatológiai Éden-kert (Jel 22:1-5). Amint ebből a felsorolásból kitűnik, az általunk tanulmányozott szöveg a kert motívuma részeként értendő.

A szövegösszefüggés

Teológiai kontextus: A Jelenések könyve csúcspontja az Új Jeruzsálemről szóló látomás (Jel 21-22). Az egész megváltási terv ez a csúcspont felé irányul. A szent történelemben minden lépés *egy újabb lépésként* értelmezhető az Új Teremtés irányába, amely nemcsak Földünk megújulását, hanem az édeni feltételek helyreállítását és kiterjesztését jelenti. A Bibliának van néhány fő témája és ezek a témák fokozatosan *kibontakozódnak*, mintegy *fejlődnek* a Biblián keresztül és Jel 21-22-ben érik el tetőpontjukat: új teremtés, új templom, új szövetség, új Izráel, új Jeruzsálem.

Minear¹ megfigyelte, hogy a Jel 2-3-ban megjelenő ígéretek a "győzteseknek" újra felbukkannak *az Új Jeruzsálem látomásban is*, ami arra utal, hogy az új teremtésben, az ember mindent megkap, amit Isten megígérhet:

- Étel: 2:7 és 22:2.
- Templom: 3:12 és 21:22-
- Isten városa: 3:12 és 21:2, 10.
- Örök biztonság: 3:5 és 21:27.
- Romolhatatlan ruházat 3:5 és 21:2, 9.
- Ragyogó kövecské és a hajnalcsillag: 2:17.28 és 21:11.18-21.23; 22:5.16
- Osztozás Krisztus királyi hatalmában: 2:26-27; 3:21 és 22:5.
- Kivétel a "második haláltól": 2:11 és 21:7-8.

---

¹ **Paul Sevier Minear** (1906-2007) metodista családban született, Új testamentum tudós, ökumenista, nagyon termékeny író, a Yale egyetem tanára.

Tehát a Jel 2-3 és a Jel 21-22 látomásai között egy *szoros kapcsolat* létezik: amíg a Hét Levél látomás a küzdő egyházat mutatja be, amelyeknek ígéretet adtak, addig az Új Jeruzsálem látomás a győzedelmes egyházzól szól, azaz az isteni ígéret megvalósulásáról.

Struktúra

A Jel 21-22 látomása három részre osztható:

a. Az új teremtés leírása (21:1-8). Ennek a szakasznak kettős szerepe van: egyidőben a 19-20. részekben leírt látomás konklúziója és az Új Jeruzsálemről szóló látomás bevezetője.

b. Az új teremtés bemutatása a Szentek Szentje nyelvezetén (21:9-27). Néhány párhuzam a Jeruzsálemi templom és az Új Jeruzsálem között, amely templom-városként értelmezhető:

- hegyen fekszik ≈ a templom Sion hegyén épült
- Isten dicsősége van benne ≈ a templomban Isten lakozott
- a város kocka alakú ≈ a szentek szentélye kocka alakú volt
- a város alapja 12 drágakő ≈ a főpap mellvértjén 12 drágakő
- nem megy be tisztátalan ≈ a papok is megmosták magukat

c. Az új teremtés bemutatása az Éden kertje nyelvezetével (22:1-5).

Bibliai háttér. Éden kertje - 5 párhuzam:

- Élet forrása ≈ négy felé ágazó folyó
- Élet fája ≈ élet fája
- Átok nem lesz többé ≈ az átok a bűn következtében jelenik meg a bűn eltörlésével megszűnik ez az átok
- Isten arca láthatóságának ígérete ≈ a bűn következtében ékelődött válaszfal Isten és ember közé a bűn eltörlésével megszűnik ez az átok.
- Uralom ígérete ≈ az ember eredeti megbízatásának helyreállítása.

Ezékiel templom-látomása (Ezék 47:1.6-9.12). A templom volt a Zsidóknak a mindene, az Istennel való kapcsolatot a templomi ceremóniáktól függött. János megragadja ezt a gondolkodásmódot, a nyelvezetet és elmondja, hogy az a legfontosabb, ami elveszett helyre fog állni az Új Jeruzsálemben. Minden, ami ezen a Földön elveszett és ami valamit ér, a miénk lesz sokkal teljesebben az Új Földön.

A központi objektum: a trón. A Jel 22:1-5 kulcs-szava a trón. Kétszer is a következő megfogalmazásban szerepel: „*Istennek és a Báránynak királyiszéke*” (22:1.3). A trón nem csak Jel 22:1-5-ben játszik fontos szerepet, hanem az egész könyv kulcs-kifejezése, hiszen negyvenhétyszer jelenik meg (a huszonnégy fejezetben tizenhétyszer).

Három szempont említhető a trónnal kapcsolatban a Jel 22:1-5-ben:

1. A trónból ered az élet vizének tiszta folyója. Ez a kép nagyszerűen mutatja be *Isten uralmának természetét*: folyó nélkül nincs élet az új Édenben, az élet a víztől függ. A víz serkenti az életet és ez az életet serkentő erő Isten trónjából fakad - Ő az új teremtés élete, ezért Ő nélküle nincs élet.

2. A trón Isten és a Bárány közös trónjaként jelenik meg: két személy egy trónon ül. Nagyszerű megfogalmazás ez az Atya és a Fiú egységéről. A Jelenések könyvében feltárt Istenkép az egyik legerősebb bibliai érv a Szentháromság tana mellett és a trón kiváló retorikai metafora ennek a tézisnek kifejtésében.

3. A trón Isten országának igazgatási közponja. Ez az egyetlen szakasz az egész könyvben, ahol Isten trónja a Földön van - minden alkalommal a menny, konkrétan a mennyei szentély Isten lakhelye és trónjának a lokációja.

Isten népének szerepe az új Édenben

- Jel 22:1-5 szerint Isten népének kettős szerepe lesz az Új Földön:

1. Papi szolgálat: 22:3b - "*és az Ő szolgálói szolgálnak neki*" - a *latreuō* görög szó papi szolgálatot jelöl a LXXban.

2. Királyi funkció: 22:5 - "*uralkodnak örökkön örökké*". Isten eredeti terve helyre áll, amely 1Móz 1:26.28 szerint az ember uralma a Föld fölött.

- Ez a kettős szerep szorosan összefügg 2Móz 19:6-al, a kivonuláskor adott ígérettel Isten népének, amely a Tízparancsolat kihirdetése előtt hangzik

el: „*És lesztek ti nékem papok birodalma és szent nép.*” Ennek a versnek különleges szerepe van az Ószövetség és ugyanakkor az Újszövetség teológiájában is, és tulajdonképpen itt fog megvalósulni.

- Az uralom ígéretével még egy fontos ígéret meg fog beteljesedni: Isten a megváltottakat trónra ülteti, ami a lehető legnagyobb megtiszteltetés lesz, amelyet ember el tud képzelni (Jel 3:21).

- Mi az örök élet lényege? *"Az új teremtés dicső örömhíre a következő: Jézus ott lesz! Az, aki értünk halt meg állandóan ott lesz velünk. Ez teszi a mennyet mennyé; Krisztus nélkül nem volna menny. Ez kell, hogy a valós indíték legyen arra, hogy haza akarunk menni. Annnyira szeretjük Jézust, hogy látni szeretnénk Őt, aki meghalt értünk."*

A város jelképének jelentősége

A Biblia kertben kezdődik és városban végződik. Miért?

A tökéletes város az emberi váradalmak ideáljának megtestesítőjének számított (Szokrátesz, Platón, Arisztotelész). János felhasználja ezt a háttérret, hogy egy erőteljes üzenetet közvetítsen:

- Csupán Isten városában valósulhatnak meg mindazok az ideálok, amelyeket az emberi lélek kíván!
- Csak Isten jelenlétében van tökéletes harmónia és csak a vele való közösségben élheti ki az ember rendeltetésének valódi célját - a valós életet (amely egy időben szolgálatot és uralmat jelent).
- Két fogalom is az élet fogalmával kapcsolatos Jel 22:1-5-ben: az "élet fája" és az "élet folyója". Az első az ételre utal, a második italra. Jelképesen az Isten által adott élet lesz a megváltottak tápláléka és itala
- Isten jelenléte, az Ő általa adott áldás lesz az emberek boldogságának forrása.
- Ebben az Istentől fakadó élet közegében a megváltottak egyidőben **szolgálni** és **uralkodni** is fognak

Az emberi szabadság és Isten szuverén uralma tökéletes egyensúlyban lesznek.

A célba ért gyülekezet: Az Új Jeruzsálem

Jelenések 21:1-22:5)

A hét gyülekezetből egy gyülekezet

- A chiasztikus pár *hét gondolat-párhuzama*:
  1. „*Hatalmas hang*” hallatszik, vö. 21:3; 1,10.
  2. „*Én vagyok az alfa és az ómega*”, vö. 21:6; 1,8.
  3. Ígéretek „*a győzteseknek*”, vö. 21:7; 2:7.11.17.26; 3:5.12.21.
  4. „*Isten dicsősége*” sugárzik, vö. 21:11.23; 1:16.
  5. „*Az élet könyve*”, vö. 2:27; 3:5.
  6. „*Az élet fája*”, vö. 22:2; 2:7.
  7. „*Isten neve*” a győzteseken, vö. 22,4; 3,12.
- 2:7.11.17.26; 3:5.12.21 „*aki győz...*” 3:21 „*amint én is győztem*” 21:7 „*aki győz, örökségül nyer mindent...*”

Az Új Jeruzsálem kettős képe

A Jelenések könyvének utolsó látomása tartalmilag *két fő* részre osztható:

1. A város bemutatása egy *kettős kép* alapján (Jel 21:1-10) : „*új/szent Jeruzsálem*” és „*a menyasszony, a Bárány felesége.*”
2. A város *leírása* (Jel 21:11-22:5), egy *kettős motívum* alapján, amely *Izráel* 12 törzsének, és a 12 *apostol* nevének egyedülálló kapcsolatát jelenti.

Sátor az Új Jeruzsálemben!

Az Új Jeruzsálem képének legfelemelőbb része egy „*sátor a városban*”, vö. 21:3. Ekkor Isten örökre beteljesíti azt, ami választott népe szentélyében nem teljesedhetett: „*Készítsenek nekem szent hajlékot, hogy közöttük lakozzam!*” (2Móz 25 .8). Ez az isteni terv azonban egy rövid időre Jézus földi életében teljeseedett: „*Az Ige testté lett és lakozott közöttünk*” (Jn 1:14).

Templom az Új Jeruzsálemben?

Jel 21:3 szerint „*Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni...*” Jel 21:22 szerint azonban „*Nem láttam templomot a városban, mert a mindenható Isten és a Bárány annak a temploma.*” A közöttünk lakozó („sátorozó”, Jn 1:14) Jézus „*testének templomáról beszélt*”, amikor

azt mondta, hogy „*Romboljátok le ezt a templomot, és három nap alatt felépítem*” (Jn 2:21.19).

A sátoros ünnep motívuma

Az izraelita éves ünnepkörben a sátoros ünnep volt az *utolsó*, amely a 40 évig tartó *pusztai vándorlásra* emlékeztette a zsidókat, vö. 3Móz 23:39-43. Az Új Jeruzsálemben megmarad ugyan a *sátoros ünnep* motívuma, de a templomot (Isten jelenlétének szimbólumát) felváltja az *Úr valóságos jelenléte*, vö. Jel 21:3.7; 22:4.

Az Új Jeruzsálem jellemzői (-7 +7)

Hét régi dolog hiányzik:

- Tenger (21:1);
- Halál, gyász, kiáltás, fájdalom (21:4b);
- Templom (21:22);
- Nap, hold (21:23);
- Éjszaka (21:25b; 22:5a);
- Átok (22:3);
- Fény (22:5b)

Hét új dolog lesz:

- Isten sátora (21:3);
- Könny nélküli élet (21:4a);
- Isten dicsősége (21:11a);
- A népek hódolata (21:26);
- Az élet vize (22:1-2a);
- Az élet fája (22:2b);
- Isten személyes jelenléte (22:4)

Az Új Jeruzsálem jellemzői (12 + 12)

A város falának *12 alapköve* megfelel a főpapi hősén *12 drágakövének*, vö. 2Móz 28:15-21; 39:8-14. A város *4x3 gyöngykapuja* követi *Izrael 12 törzsének „tábor-rendjét”*, vö. 4Móz 2.

Az Új Jeruzsálem formája

A város egy kozmikus *arany kockához* hasonló, amelynek „hossza, szélessége és magassága egyenlő”, vö. Jel 21:16. Ez a *tökéletes kocka* megfelel a salamoni templom *szentek szentje formájának*, vö. 1Kir 6:20; 2Krn 3:8.

A fény és az élet városa

Az Új Jeruzsálem számadatai után a hangsúly először a *ragyogó világságra* kerül, amit az arany, a jáspis és a kristály fejeznek ki, vö. 21:11.18.21.23-25; 22:5. A tündöklő fényözön leírása után a város központja válik láthatóvá, ahol *az élet vize és fája* van, vö. 22:1-2.

Jöjj, Uram Jézus!

Mindeközben az Isten hívása hangzik, aki a „szomjazó” ember válaszára vár: *„Én a szomjazónak adok az élet vizének forrásából ingyen”* (21,6b). *„Aki szomjazik, jöjjön! Aki akarja, vegye az élet vizét ingyen!”* (22,17b). *„Bizony, hamar eljövök. Ámen. Jöjj, Uram Jézus!”* (22:20). *„Marana tha!”* *„Urunk, jöjj!”* (1Kor 16:22).

Ahonnán az üdvösségtörténetet irányítják

Jelenések 4:1-11.

Párhuzamos gondolatok az 1. és 4. fejezetben

1. „...hallék hátam megett nagy szót, mint egy trombitáét.” (1:10) „...mint egy velem beszélő trombitának szavát hallék...” (4:1)

2. „Lélekben valék ott.” (1:10). „Elragadtatám lélekben” (4:2.)

3. „...amiknek meg kell lenniük hamar.” (1:1. 19.) „...amiknek meg kell lenniük ezután.” (4:1.)

4. Helyszín: Patmosz szigete. Elragadtatásban egy nyitott ajtó előtt: Már nem itt e földön és még nem a Mennyben. „Valaki ül a királyi széken.”

Az 1. fejezetben Krisztust azonosítani tudja. Ő az Ember Fia. Krisztus örökre emberré lett.

Itt a királyi székben – aki üle – nagy fényességet és szivárványt lát. Tisztelettel beszél a világegyetem Uráról.

Isten arcát ember nem láthatja.

- Mózesnek: „Orcámat nem láthatod...” 2Móz 33:18-20.
- Illésnek: „...a tűz után egy halk és szelíd hang hallatszék.” 1Kir 19:9-13.

A királyi trónon ülőt nagy fényességgel ábrázolja. Hogyan is tudná leírni azt, akit emberi szem nem láthat?

„A szivárvány, amely ragyogó fényével áthidalja az eget, az örökkévaló szövetségnek a jele Isten és minden élő teremtmény között. A mennyei trónt körülvevő szivárvány is az Isten gyermekeivel való békeszövetségnek a jele.”¹

A királyi székől jövő mennydörgések és villámlások ellenére, a kegyelem szivárványa fogadja az Istenhez közelítő embert.

A királyi szék körül 24 vén ül királyi székben. A két fejezet összehasonlítása abba az irányba mutat, hogy itt történik az üdvösségtörténelem és világtörténelem irányítása. (Lásd Ezékiel látomását: Ez 1:1-28)

---

¹ Ellen Gould White: Előtted az élet, 112. o.

A Vénékkel kapcsolatban többféle magyarázat ismert:

- a) Azok a szentek, akik Jézus feltámadásakor szintén feltámadtak.
- b) A Jézus kereszthalála előtti és utáni 12-12 személy, akik a 12 prófétát és 12 apostolt képviselik.
- c) Van olyan elképzelés is, hogy angyali lények.

A fehér ruha Krisztus igazságának jelképe.

A „négy lelkes állat. Szemekkel teljes”. Azt fejezi ki, hogy mindent lát. Ezeket a lényeket nem tudjuk elképzelni. Inkább funkciójukra, szolgálatukra kell figyelni. Ne akarjuk belemagyarázni azt, amit nem értünk.

A próféták – Ezékiel, Dániel – János apostol – nem a valóságot látták, hanem a valóságnak jelképeit. A Mennyben bizonyára vannak még olyan lények, olyan szolgálatok, amelyeket mi még nem tudunk elképzelni.

A történelem „nagy” vezetői, államférfiak és hadvezérek, azt hitték, hogy ők irányítják a történelmet.

Nabukodonozor sem akarta elfogadni, hogy az utána következő birodalmak már nem hasonlíthatók az aranyhoz.

Istennek van még egy mondanivalója a fejezet zárszavában. Ő a Teremtő, amint ezt később megerősíti. A világegyetem trónterméből szól hozzánk.

Ki méltó a hétpecsétes könyv feltörésére?

Jelenések 5:1-14

„A Jelenések könyve ötödik fejezetét igen komolyan kell tanulmányozni. Nagy jelentőségű ez azok számára, akik részt vállalnak Isten munkájában az utolsó napokban.”¹

A Bárány és a Tekercs. Az 5. fejezet az előző folytatása, de amíg ott Isten trónja van a középpontban, itt a Bárányra és egy tekercsre irányul a figyelem. A Tekercs jelentőségét jelzi a vele kapcsolatban megnyilvánuló érdeklődés: Ki nyitja fel?

A tekercs felnyitása nem erő és hatalom kérdése, hanem erkölcsi alkalmasság. Ki a méltó arra, hogy feltörje a pecséteket? A kérdés az egész világegyetemnek szól. János apostol sírva fakad. Az egyik „vén” rá szól: Hagyd abba a sírást!

Nyilvánvaló, hogy nem maguk a pecsétek a lényegesek, hanem az, amit a pecsétek lezárnak.

A mondanivalóhoz a pecsét felbontásával, lekaparásával lehet hozzájutni. A pecsétek által lezárt prófétai képeknek üzenetük van. Ezt az üzenetre kell odafigyelnünk.

Nem az a fontos, amit mi gondolunk, hanem amit Isten akar üzeni számunkra.

Jézus három neve:

- **Bárány:** Ézs 53:4-7. Jn 1:29. Szelídsége, alázatossága, ha saját magáról van szó.
- **Oroszlán:** Júda oroszlánja. Oroszlán bátorsága, ha Isten ügyéről van szó.
- **Dávid gyökere.** Ézs 11:1.10.

Szemek, szárnyak, szarvak. A tökéletes bölcsesség, a teljesség, a megdicsőítés jelképei. A gyorsaság, amellyel véghez viszik feladatukat. Miért használnak Isten ilyen egyszerű jelképeket?

---

¹ Ellen Gould White: Bizonyágtételek 9. 267. o.

„Az Úr a tökéletlen beszéd hangján szól az emberekhez. Azért tesz így, hogy a föld lakói – elsatnyult érzékeik és homályos, földi befogadóképességük ellenére is – képesek legyenek szavai megértésére. Ebben mutatkozik meg Isten leereszkedése, aki ott találkozik az emberrel, ahol éppen van. Az egyszerűségében tökéletes Biblia nem ad választ Isten nagy eszméire, mert a végtelen eszme nem fejezhető ki pontosan, a gondolat véges eszközeivel.”²

A világegyetemben (a Mennyben) léteznek olyan lények, olyan tárgyak, amiket az ember nem ismer, meg sem tudnánk nevezni. Isten nem ilyen lényeken keresztül kommunikál az emberrel.

Új éneket énekelnek. Ez az ének mindig megújulva hangzik az örökkévalóságban.

„Az emberiség megváltásának árát mindaddig nem foghatjuk fel teljesen, amíg a megváltottak Isten trónjánál nem állnak a Megváltóval! Akkor majd a halhatatlanságban és az örök jutalomban örvendezve fogják énekelni a győzelem és az örök diadal énekét, „Nagy szóval ezt mondván: Méltó a megöltetett Bárány...”³

A két fejezet fontos mondanivalója: A mennyből irányítják a történelmet. A két fejezet nagyobb része nem más, mint Isten dicsőítése.

A befejezésben itt is mindennek Teremtőjére történik utalás, mint a negyedik fejezetben.

---

² Ellen Gould White: Szemelvények I. kötet 21. o.

³ Ellen Gould White: Szemelvények I. kötet 269. o.

Az első négy pecsét feltörése

Jelenések 6:1-8

Bevezetés

1. A mennyből, Isten trónusától látott történelem titkát takarja a hét pecsétetes könyv. Ez prófétailag látott jövő és nem eseménytörténet. Nem a világtörténet hét szakasza, hanem az üdvösségtörténet titka.

2. Ez a titok Isten hatalmában van, mert ő a teremtő (4. fejezet), és az üdvösségtörténet titkát egyedül a megöletett bárány méltó feltörni (5. fejezet). A Bárány átvette az üdvösségtörténet bepecsételt könyvét (5:9). Benne a megváltás történeti megvalósulása található.

3. A jelenések könyvének három látomása a mennyei istentisztelet három jelenetsora.

- Az első a pecsétek felbontása: Isten megmásíthatatlan akaratnak teljesedése
- A füstölő áldozatkor felhangzó hét trombita (8:2-től)
- Az italáldozathoz tartozó hét csésze kiöntése, Isten haragja

A négy első pecsét és a lovasok

1. A látomás első négy szakasza kettőshelyszínű. A mennyből indul, és a földön teljesedik.

A pecséteket a Bárány töri fel, de a négy lelkes lény parancsa indítja útnak a lovasokat. „Jöjj” (vagy: „indulj”). Nem Jánosnak szól, az eseményeket indítja útnak.

Mivel a tekercs kívül belül be van pecsételve először csak a kívül lévő rész látható. A belső tartalom csak a hetedik pecsét felbontása után.

2. Négy lovas, a győzelemtől a halál felbomlásáig.

A lovak színe	a lovas célja	attribútuma	esemény
fehér	győzelem	íj és korona	győzött
tűzvörös	elvegye a békességet	nagy kard	öldöcssék egymást
fekete		mérleg	egy szózat a mennyből
fakó sárga	halál és pokol	kard,	hatalom éhség, döghalál, vadak

3. A látomás képnyelve

- A ló a harc, a háború jele. A lovasok fegyvert viselnek. Történeti aktualitás: pártus lovasok négyes járőrözése.
- A lovak színe. A színek égtájakat is jelképeztek: Észak –fekete, Nyugat - fehér, Kelet – vörös, Dél – fakó sárga
- Mérleg. A mérleg csillagkép jegyében álló esztendőket nyomorúságnak tartották. Rossz a gabonatermés, de az olaj és a bortermés jó.
- A mérce- egy napi fejadagja volt az embernek.
- A Halál és a Pokol a tömeges pestis-halálra, járványra utalnak.

4. A képsor magyarázata

- A hét gyülekezettel való azonosítás – erőltetett. Mivel nem esemény-történetet, hanem üdvösségtörténetet tár elénk a Jelenések könyve óvakodni kell az önkényes történeti azonosításoktól.
- A megoldás útja: a könyv szerkezetéből kell kiindulni.
  - A hét pecsét feltörése, Isten földi ítélete (6:1-8,1) párhuzamos Isten mennyei ítéletének hét jelenetével (19:1-2:15).
  - A hét pecsét feltörésének belső rendje párhuzamos a hét trombitáról szóló látomással. Itt is az első négy trombita egy egységet alkot és a hatodik trombita után itt is van egy közbevetés (7:1-17. és 10:1-11:14).
  - Úgy tűnik a szerkezet alapján, hogy Isten ítéletének két szempontból történő bemutatását látjuk itt. A pecsétek az egyház belső helyzetét, míg a trombiták a világ sorsát mutatják be. A könyv szerkezetében párhuzamosa (15:5-18:24) is világtávlatú: a hét csapás és Babilon bukása.
- Jelenések könyvének kulcsa az Ószövetség. Ez a képsor Zakariás két próféciájára épül. Zak 1:7-15. 6:1-8. Zakariásnál a négy különböző lovaktól húzott kocsit Isten ítéletét, haragját jelképezi. Amikor János látomásában elindulnak a lovasok, eljött Zakariás látomásának beteljesedése.
- A fehér ló problémája. A hagyományos magyarázat Fiorei Joachim¹ óta az ősegyházzal azonosítja Jel 19:11-16 alapján, ahol a fehér lovon ülő valóban a diadalmasan visszatérő Jézus Krisztus. Ez az evangéli-

---

¹ **Gioacchino da Fiore**, névváltozat: **Joachim de Floris** (1130 körül - 1210 körül) olasz egyházi író, cisztercita apát. Történelmi és filozófiai tételei miatt szembekerült az egyházzal. Prófétikus jellegű irataiban szigorú egyházi reformokat követelt. Tanait az 1215-ös zsinat ítélte el, könyveinek olvasását a pápa 1268-ban tiltotta be.

um diadalútja (Mt 24:14. Mk 13:16), amit Jézus nem lovon erővel, hatalommal végez.

- A négy lovas egy egységet alkot küldetésük is egységes kell, hogy legyen
- Jel 19:11-16 a győztesen visszatérő Jézus ez az egyháztörténet elejére nem illik.
- Lehet, hogy ez a ló a Krisztusnak látszó hamis Krisztust jelenti, szembeállítva 19:11-el. Jel 13 az Antikrisztus krisztusszerű vonásait hangsúlyozza. Ő a nagy hitető.
- A négy lovas megértésénél figyelniünk kell a szakasz újszövetségi párhuzamára: Jézus nagy eschatológiai beszédére (Mt 24:4-12 Mk 13:5-8. Lk 21:8-19) ahol Sátán hitetésének hét alkalmáról van szó. Az első négy itt is a hitetés külső alkalmairól szól.
  - A hamis krisztusok megjelenése – a fehér ló (Mt 24:5)
  - Háborúk, háborúk hírei – veres ló. Ha Isten törvényes jogrendje (mispát) sérül, akkor eltűnik a békesség (salom) (Mt 24:6)
  - Anarchia: mindenki-mindenki ellen (Mt 24:7). Az élet lehetőségei nehezednek meg.
  - A pusztulás – a fakó sárga ló (Mt 24:8). Összefoglalja az előző négy lovas munkáját.

Tanulságok

1. Jézus, „a mi lesz ezután”-ra prófétai választ ad. Számolni kell a Hitető időszakos győzelmével. A fehér lótól a felbomló, rothadó sárgáig. Az evangélium terjesztésének hatalmától a felbomló hullaszerű, intézménnyé silányult egyházig.

2. A Jelenések könyvének ez a látomássora az egyház felbomlásával, a misszió csődjével foglalkozik. Aki erőszakkal akarja Jézust trónra ültetni az a Halál és a Pokol foglya lesz.

3. Ha a gyülekezet élő organizmusából hatalmi szervezet lesz, akkor a Halál, a felbomlás erői jutnak diadalra.

4. Isten soha nem engedi meg, hogy népe táplálék nélkül maradjon. A bort és az olajat ne bántsd.

Az ítélet első négy jelenete

Jelenések 20:11-15

Nagy fehér királyi szék

A trón jelképezi Isten hatalmát és szuverenitását, uralkodó voltát. Az uralkodó, amikor a trónján elhelyezkedett, akkor nem volt olyan alattvaló, akinek ne kellett volna engedelmeskednie a királynak. A Szentírás gyakran mutatja be úgy Istent, mint aki a mennyei trónon foglal helyet: Ézs 6:1; Ezék 1:26; Dán 7:9.

A trón a Jelenések könyvében az egyik legfontosabb kifejezés, mivel a 22 fejezetből 16-ban történik utalás rá. A mennyei trón gyakran Isten jelenlétét emeli ki, annak ellenére, hogy magát Istent esetleg nem említi meg a szöveg, „*egy szózat jött ki a mennyei tróntól*” jelenti azt, hogy „*Isten szól*” Jel 16:17. Sátánnak nincs semmilyen lehetősége, hogy a mennyei trónt befolyásolja, vagy bármilyen hatással lenne reá.

Az élet könyve

Az élet könyve egy mennyei nyilvántartás mindazokról, akik becsületes és tisztességes életet élnek. Mind az Ó- és az Újszövetség említést tesz az élet könyvéről, amelybe beíratatnak azok, akik Sátán csalása elől Istenhez menekülnek. Ézs 4:3 szerint mindazok az élet könyvéhez tartoznak, akik Jeruzsálem falai között élnek. Dán 12:1 szerint, akik a mennyei nyilvántartásba kerülnek a végidőben, azok az élet könyvébe kerülnek.

A Jelenések könyve szerint az élet könyvébe azok kerülnek be, akik hit által diadalmaskodtak Isten segítségével a halál felett. Az élet könyve a Bárányé Jel 21:27. Mindazok, akik kikerülnek – bármi okból – az élet könyvéből, nem kapnak örök életet. A végső ítélet pedig sokkal egyszerűbb lesz, mint sokan gondolnák, mert Isten egyszerűen ellenőrzi, hogy kinek a neve van beleírva az élet könyvébe, azok bemehetnek az újföldre Jel 20:12; 21:27.

A pokol és halál

A héber **seol**, jelentette a földalatti részt, a halál birodalmát, magát a sírhelyet, ahová a halottat eltemették.

Magyarázat

János lát egy fehér trónt, mint Ézs 6:1-ben Ézsaiás, de nem csupán a tárgyat látja, hanem a rajta ülő királyt is. A trón a tér közepén található, nem úgy, ahogy a trónokat elhelyezték a királyok idejében. A trón az teljes látóteret kitölti és döntően meghatározó szerepe van a jelenetben.

A trón **fehér színe** Isten tökéletességét és jellemét, a bűnt elítélő szentségét is kifejezi. János apostol nem írja le, hogy milyen az Isten, hanem körülírással helyettesíti, nem nevezte meg. A történelemben nagyon ritkák a fehér trónok. A másik jellemzője, a tekintélyes nagysága, mérete hatalmas, mely Isten végtelenségét szimbolizálja. Mindenki menekült a trónon ülő színe elől. Az Atya átadja a végső ítéletet Jézusnak Jn 5:22-27.

János látta a **halottakat**, valószínűleg minden idők összes halottait, azok kivételével, akik az első feltámadásban már részesültek. **Könyvek** nyitattak meg, amelybe naponként feljegyezték az angyalok a cselekedeteinket. Az ítélethozatal a korábban lepecsételt könyvek megnyitásával kezdődött. Az a legnagyobb bajunk, hogy nem hiszünk ezekben a szavakban, mert ha hinnénk bennük, nem így élnénk napjainkat. Isten a könyvekben leírtak alapján ítéli meg a halottakat, Fia Jézus által.

Isten az **élet könyvében** tartja számon a hűségeseit. Mégsem a cselekedetek lesz az ítélet egyetlen kritériuma, mert Isten kegyelme is hozzátartozik. Mindkét tényező egyformán fontos, egyik sem fontosabb, mint a másik. Cselekedet, hit és kegyelem. János a látnoki érzékével írja le a következő jelenetet: **a tenger** kiadta a halottakat, a halál (seol, sírgödör) is kiadta a halottakat. A tengerből feljövő fenevad sok ember megölt 13:1. Megrendítő komolyság van ebben a leírásban, ugyanakkor látjuk azt is, hogy Isten egyetlen halotról sem feledkezett el. Zsidó írásmagyarázók használták legelőször a **második halál** kifejezést. A testi halálon túl a lelki megsemmisülést értették rajta. A visszafordíthatatlan és megfellebbezhetetlen kirekesztettséget jelöli meg. Senki sem fog többet meghalni.

A halál is meghal örökre, megsemmisül, elpusztul. Ezt nevezi a Szentírás a második halálnak. Akinek a neve nincs benne az élet könyvében, az nem fogja megkapni Istentől az üdvösséget.

Az ötödik pecsét feltörése

Jelenések 6:9-11

János apostol szeme elől eltűnt a negyedik lovas is, tekintete visszatért a Bárányhoz, aki a negyedik pecsét feltörését kezdte meg.

Az angyal nem hallatja most a szavát, úgy amint az első négy pecsét felnyitásakor tette.

Az oltár kapcsán megjegyezzük, hogy az ószövetségi szent helyen, a sátorban és a templomban egyaránt két oltár létezett. Az égőáldozati oltár a szentély udvarán volt elhelyezve. A templomon belül helyezték el a **füstölő oltárt**. A 6:9-ben szereplő oltár az **égőáldozati oltárt jelenti**, amely a pitvarban volt található, ahol valóságosan vér folyt. Vagyis a vértanúkra utal az oltár, hiszen a vér az oltár alatt gyűlt össze. A zsidó felfogás szerint a meghalt igazak lelkei – más szóval a vérük – egy számukra fenntartott helyen, a dicsőség trónja alatt várták az ítéletet. Ez egy meghatóan szép és magasztos gondolat János megfogalmazásában. Hiszen, akik az életüket adták Istenért, mindenüket odaadták, a legnagyobb tettet hajtották végre.

A bizonyágtételért, amelyet kaptak egyértelműen Jézus életére és halálára vonatkozik. Isten bizonyágtétele Jézus munkássága volt. A mártírok életük végéig megtartották Isten bizonyágtételét, hittek benne, ezért áldozták fel a legnagyobb értéküket. Figyelemre méltó, hogy semmit nem részletez a könyv a mártírok szenvedéseiből. Az Újszövetség eléggé tartózkodó a vértanúk szenvedéseinek leírásával, csupán István esetében tesz kivételt. Bármilyen vértanúság megfogalmazása, Krisztus áldozatát kisebbitené. Nem felejthetjük el, hogy János idejében már folynak a keresztény üldözések, sok mártírt adott az ősegyház, ezeket nem „csapásként” fogják fel, hanem Krisztushoz való hűség gyanánt.

Hangos szóval kiáltanak Istenhez a mártírok: **meddig tart még?** Zakariás 1:12 is hasonló kérdést tett fel. Domitianus császár pedig egyre kegyetlenebb rendeleteivel szinte a jövő nemzedékét is mártírrá tette. Nem csupán a múlt áldozatai, hanem a jövő mártírjai nevében is feltették a kérdést: **meddig tart még?** Az **ötödik pecsét** felnyitásakor átfogó üldözés indult meg a keresztények ellen. Olyan nagy és fájdalmas volt ez a pusztítás, hogy az ítélet elmaradása szinte már elviselhetetlen terhet jelen-

tett az igazak számára. Mt 24:9 így fogalmaz: „Akkor nyomorúságra adnak majd benneteket, és megölnek titeket; és gyűlöletesek lesztek minden nép előtt az én nevemért.” A világ megindítja ekkor a nagy antikrisztusi üldözését az igazak ellen, ez az **ötödik pecsét üzenete**. Az igazak a legnagyobb szenvedések közepette mondják hangos szóval: „Uram te szent és igaz vagy”...

Nem a bosszúvágy hajtja a keresztényeket, hanem annak a felismerése, hogy Isten ítéletei mindig igazak voltak, és most is azok lesznek. A föld visszaadja Isten szolgálóinak a vérét, és a testük is fel fog támadni dicsőségesen. Ez lesz egy igazi **igazságszolgáltatás** és nem jogszolgáltatás!

Akkor fehér ruhát adatnak azoknak a hűségeseeknek. Isten első válasza a kérésükre. A fehér ruha az üdvösség jelképe és az Isten legnagyobb ajándéka az ember számára. Annak idején a Teremtő készítette Ádám és Éva számára a bűneset után az első bőr ruhát. Isten fehér ruhája a megváltott ember számára a mennyei élet szimbóluma. Az ötödik pecsét feltörését követően derül ki, hogy ki méltó és ki nem a fehér ruhára. Mindenki keresztül fog menni ennek a pecsétnek a korszakán az egyéni életében. Az igazsághoz való hozzáállásunkat a kimondott szavakon túl az életünkkel bizonyítjuk leginkább.

Isten ítélete a „föld lakosait” fogja sújtani. Bár az ószövetségi átokszóltárookra jellemző módon van megfogalmazva az ítélet kérése, mégis a végítélet perspektívájába torkollik bele a kérés, tehát Jézus ítéletét kéri.

Második válasz: **„egy kevés ideig”**. Ezzel elveszi az élet a mártírok sürgésének. Mi emberek állandóan sürgetni akarjuk Istent! Mi is hasonlóan kiáltunk fel, mint az őskeresztények, és számunkra is azt mondja Isten, várjatok még egy kevés ideig. Vannak még dolgok, amelyeknek be kell telniük, majd ezután Isten lépni fog. Feladatunk az, hogy végezzük szolgálatukat, és nem az, hogy az ítéletet bosszúálló módon meghirdessük a föld lakóinak. Ezért élünk, ezért tervezhetünk akár egyéni, akár kollektív életünkben, mert van még egy kevés idő. Azonban ez a haladék nem végtelen, hanem véges, már-már a végéhez ért.

A kis várakozás nem jelenti azt, hogy Isten nem ítelné meg a parázna Babilont, aki megölte a szenteket. Isten minden igazságtalanságot megítél, minden kiontott vércseppet, minden igazságtalanságban kiontott könnycseppet megítél, nem csak ott kint a világban, hanem itt bent az oltár körül is. Az Úr siet eljönni annyira, amennyire csak lehetséges.

A millennium

Jelenések 20:1-6

Az ítélet hét jelenete a chiasztikus szerkezetben

Az ötödik pecsét és az ötödik jelenet kapcsolata

Ötödik pecsét

1. Az oltár alatti *lelkek*
2. *Isten beszéde és a bizonyágtétel*
3. *Szent és igaz Úr*
4. Meddig nem ítélsz?
5. Még egy *kevés ideig* nyugodjanak

Ötödik jelenet

1. A trónon ülő lelkek
2. Jézus bizonyágtétele és az Isten beszéde
3. Boldog és szent
4. Ítélettétel adatik nekik
5. El kell oldoztatni egy kevés időre

A millennium előtti és alatti események hangsúlyos pontjai:

1. „A mélység kulcsa” (20:1-3), vö. Jel 9:1-3,11 → A démoni erők tehetetlensége.
2. „A sárkány” 1000 évre társak nélkül marad (20:3b), vö. Jel 19:20; 20:10.
3. Az üldözöttekből „ítélők” lesznek (20:4), vö. Mt 19:28; Lk 22:29-30.
4. Az „első feltámadás” (20,5), vö. Jn 5:28-29.
5. A „második halál” hatalma (20:6), vö. Jel 2:11; 20:14; 21:8.

Az „ezer esztendő” (latinul – millennium) kifejezés ötször fordul elő az ötödik jelenetben (20,2.3.4.5.6.), és egyszer a hatodik jelenetben (20,7).

A millenniummal összefüggő események:

- 1) Sátán „megkötöztetik”,
- 2) A népek hitetése véget ér,
- 3) Az ítélok Krisztussal élnek és uralkodnak,

- 4) A halottak egy része nem elevenedik meg,
- 5) A feltámadottak Krisztus papjai lesznek.

A millennium előtt

A hét utolsó csapás kitöltetik, vö. Jel 16:1. *Jézus* angyalaival együtt dicső- ségesen *visszatér*, vö.

Jel 1:7; Mt 24:30-31. Az élő *gonoszok* mind *meghalnak*, vö. Jel 6:15-17. A *halott igazak* mind *feltámadnak*, vö. Jel 20:6. Az élő *igazak elválnak*, vö. 1Kor 15:51-54; 1Thessz 4:14-17.

A millennium alatt

□ *A föld kietlen és pusztá* lesz, mint a teremtés kezdetén, vö. Ézsza 34,1-4; 1Móz 1,1-2a. *A*

mennyben ítélet folyik a meghalt gonosz emberek és a bukott angyalok felett, vö. Jel 19,20-

21; 20,4. *A feltámadt igazak részt vesznek* az ítékezésben, vö. Jel 20,6; 1Kor 6,2-3. A „*lelkek*”

kifejezés (Jel 6,9; 20,4) az egész embert jelöli, vö. héber: nefes, és görög: pszüché.

A millennium üzenete

Mi az *idő jelentősége* az örökkévalóság határán? Valós, vagy szimbolikus számmal van dolgunk? Az apokaliptikus iratokban leginkább a *napot*, a *hetet*, a *hónapot*, és az *időszakot* értelmezhetjük szimbolikusán (vö. Dán 12,11-12; 9,24-27; 7,25; 12,7; Jel 11,3.11; 12,6; 11,2; 13,5; 12,14.), míg az *évet* általában nem (talán Jel 9,15 kivétel?).

Mi a *mélység* jelentősége az örökkévalóság határán? Vö. Jel 20,1. Miért kerül a *sárkány* a mélységbe a végső ítélet előtt? Vö. Jel 20,2-3. A Jelenések menóra szerkezetében a sátoros (utolsó) ünnep előtt a *nagy engesztelés napját* találjuk, amelynek végén *Azázel bakját* a pusztába küldték, vö. 3Móz 16,7-10. 20-22; Jn 12,31-33.

A millennium *végső üzenete* egy nagyon árnyalt utalás lehet a *vízözön előtti* generációkra, amikor *Éden kertje* még jelen volt, és az emberek közel ezer évig éltek (Ádám-930, Járed-962, Methuséláh-969, Noé-950). Így a millennium az emberiségnek az *örökkévalóság felé* tett első lépését is jelölheti.

A hatodik pecsét

Jelenések 6:12-17

Az első öt pecsét és a hatodik között lényeges különbséget látunk.

1-5 pecsétnél sok jelkép: Bárány, lelkes lények, mennydörgés, Fehér ló és lovasa, íj, korona, veres ló és lovasa, kard, fekete ló és lovasa, mérleg, búza, árpa, bor, olaj, sárga ló és lovasa, halál, pokol, oltár alatti lelkek.

A hatodik pecsétnél természeti tüneményekkel találkozunk. A pecsét feltörésének értelmezését megelőzte a középkor szellemi- tudományos forradalma és az ehhez kapcsolódó vallási forradalom, a reformáció, és a különböző krisztusváró mozgalmak.

Az adventista próféciamagyarázók többsége egyet ért azzal, hogy az 1755-1833 között történt természeti eseményekben – lisszaboni földrengés, a nap elsötétedés és csillaghullás – a Jelenések könyve 6. fejezetében felsorolt jelek teljesedését látták.

Fontos annak ismerete, hogy nem a jelek hozták létre a Szentírás kutatásának erősebb irányzatait.

A jelek csak megerősítették őket felismeréseik helyességében.

Már a Középkorban voltak bibliamagyarázók, akik Jézus eljövételének közelségéről prédikáltak.

Teljesedni látták Dániel jövendölését: *„nagyobbá lesz a tudás”* abban is, hogy Gutenberg feltalálta a könyvnyomtatást. A reformáció az emberek kezébe adta a Szentírást.

1755-ben Lisszabont óriási földrengés pusztította el. Mintegy 10 millió km²-t érintett. Hat perc alatt hatvanezer ember pusztult el. Az emberek azt hitték, a világvége érkezett el.

„Majdnem minden nagyobb palota és templom összedőlt. Alig van egyetlen lakható ház az egész városban. Akit nem ütöttek agyon az alározkodó házak, az a nagyobb terekre szaladt, s aki a víz közelében volt, csónakokba menekült és segítségül hívta a hajókat. A megriadt nép kétségbeesetten szaladgált, és azt hitték, hogy a világ vége elérkezett. Térdre rogyva kérték Isten segítségét... Leírhatatlan a szegény emberek ijedtsége, jajveszékeltése. Egymást átölelve kértek egymástól bocsánatot... Közben kétségbeesetten

kiabáltak: Ó, Jaj, elveszünk! Végünk van, elpusztulunk. Közben tűzvész tört ki, amely egy hétig tartott.¹

Huszonöt évvel később teljesedett be a másik nagy jel: „*A nap feketévé lőn, mint a szőrzsák, és a hold egészen olyan lőn, mint a vér.*” (Jel 6:12).

Jóel jövendölése Kr.e. 400-ban: „*Tömegek, tömegek, az ítélet völgyében! Mert közel van az Úrnak napja az ítélet völgyében! A nap és hold elsötétednek, a csillagok bevonják fényüket.*” (3:14- 15)

„*A nap sötétséggé válik, a hold pedig vérré, minekelőtte eljő az Úrnak nagy és rettenetes napja.*” (Joel 2:31)

Jézus jövendölése: Mt 24:29-30.

Papírtekercs. Jel 6:14; 2Pt 3:10. A hatodik pecsétnek ezek és a további eseményei még a jövőben teljesednek, közvetlenül akkor, amikor feltetszik az Ember Fiának jele az égen.

A hatodik pecsét eseményeinek egy része a múlté, a drámai eseménysor a jövőé. A félelmetes események átnyúlnak a hetedik pecsét idejére. Ha a múlt teljesedett, a jövő is fog.

„**Minden hegy és sziget.**” A 6:14. utal Jel 16:20-ra.

Királyok. Utalás történik Jel 16:14-re és 17:12-re.

Úgy gondolom, ezt a katasztrófát és végső küzdelmet sem tudjuk még elképzelni. Nem tudták és nem akarták elképzelni Vízözönt sem.

Egyre erősebben uralkodik az a vélemény, hogy nem helyes ilyen próféciával riasztani az embereket.

De ma már nem tudnánk félelmetesebben ábrázolni a bekövetkező jövőt, mint ahogyan a tudomány teszi ezt.

Tartózkodunk a félelmetes jövő ábrázolásától. Nem győzzük eléggé hangsúlyozni, hogy mi nem beszélünk a világ pusztulásáról, hanem egy boldog jövőről. Csakhogy ez a boldog jövő komoly feltételekhez van kötve, és ha ezek hiányoznak, akkor el kell mondani a biztos pusztulás hírére is. Súlyos felelősség bekötött szemmel járni és bekötni az emberek szemét akkor, amikor Isten üzenetet bíz reánk!

---

¹ William Ambrose Spicer: Korunk és a világ sorsa, 124. old.)

Jónás: „*Még negyven nap és Ninive elpusztul!*” Éppen ez a félelmetesen hangzó üzenet mentette meg Ninivét. Ha Jónás nem mondja el az üzenetet, akkor Ninive elpusztult volna. Óriási a felelősségünk: Jer 6:14. Jer 8:11. 2Tim 4:1-4.

Ez hasonlít azokhoz, akikről az Úr beszél. „A gonosz szolga mondja: Halogatja még az én Uram a hazajövetelt.” De a felebaráti viszony megromlik.

A Jel 6:15-17. versekben az események olyan megrázók, hogy mindenki egy bekövetkező ítéletre gondol.

Nyilván éppen arról a veszélyes álláspontról van itt szó: Nem vesznek észre semmit, mert nem akarnak. E: G. White szavai:

„A szülők keserű szemrehányásokkal illették gyermekeiket, s a gyermekek szüleiket, a testvérek is egymást vádolták a nyakukba szakadó szerencsétlenségért. Hangos jajkiáltás szavai hangzottak mindenfelé. ”Te voltál az oka, hogy nem fogadtam el az igazságot, amely megoltalmazott volna ettől a rettenetes órától... Az emberek elkeseredett gyűlölettel fordulnak lelkészeik ellen: Ti azt hirdettétek, hogy béke, béke, s elnyomtatok minden félelemérzetet bennünk.”²

Kérdezzük meg: Miért vannak a Bibliában ezek a jövendölések? Kell-e ezekről beszélni?

Van-e jogunk azt mondani: nem kell ezt komolyan venni? Pl. A könyv bevezetésében, a prólógusban azt mondta az Úr János apostolnak: ”Írd meg, amiket láttál, és amik vannak, és amik ezek után lesznek.”

Pl. Dániel meg kell mondja Nabukodonozornak, hogy meg fog örülni! Egy órahosszat rémüldözött!

Az Úr nem fog olyan eseményeket alkalmazni, amikről ne szólt volna előre. Senki nem mondhatja: Uram, erről nem szóltál. Az Úr nem ijesztgeti az embert, de nagyon komolyan jelenti be azt, ami történni fog. „Mert semmit sem cselekszik az Úr, míg meg nem jelenti titkát az ő szolgálóinak, a prófétáknak.” (Ámos 3:7)

A prófétáknak pedig nyilván azért jelenti meg, amiért János apostolnak: Írd meg!

---

² Ellen Gould White: Tapasztalatok és látomások látomások, 244. o.

Még valami: Ezekben az eseményekben a főszereplők az emberek, akiket érintenek a megrendítő természeti események: 14-17. versekig. Ezeket semmiképpen sem vehetjük úgy, mint valamilyen káprázatos tűzijátékot. Ezek valóságok lesz, a maguk idejében.

Figyelemre méltó, hogy a 6. pecsét eseményei egy természeti jelenség sorozatról szólnak. Olyan három jelenség van itt, amelyek nem minden napok. Az akkori emberek, a bibliamagyarázók felismerték Isten jelentkezését. Maga Voltaire így nyilatkozott: „Ez volt ama vidék számára az utolsó ítélet. Semmi sem hiányzott abból, csak a harsona.” (Kor a vil sorsa 124.)

A hatodik pecsét üzenetének második fele előttünk áll. Nem valószínű, hogy a pecsét üzenetének két része között nagyon hosszú időnek kellene eltelni.

A hatodik és a hetedik pecsét eseménysora szorosan kapcsolódik egymáshoz. Ezt látni fogjuk.

Góg és Magóg uralmának a vége

Jelenések 20:1-10

Igei bevezető: *Sátán sorsa ezer esztendőn keresztül a fogság lesz, majd a megsemmisülés.*

Egy angyal 20:1 Ennek az angyalnak nincs semmilyen különleges feladata. Némelyek úgy vélik, hogy a 9:1-ben szereplő angyalról van szó, aki csillagként hullott le az égből és nála van a mélység kútjának kulcsa. A sok hasonlóság ellenére azonban eltérések is vannak, ugyanis a 9:1-ben magáról Sátánról van szó, nem egy angyalról. Tehát a 20. fejezet angyalának a kezében ott van a mélység kulcsa és egy nagy lánc.

A mélység kifejezés egyértelmű visszautalást jelent 1Móz 1:2-re, a teremtésre. Ugyanakkor a Jelenésekben Sátán börtönének és fogságának kifejezését jelenti, aminek vége a tűznek tava, a teljes megsemmisülés.

Sátán megkötözésének jelene arra ad választ, hogy mi lesz a földdel, és azokkal, akiket elhítetett az Antikrisztus. Egy angyal száll alá a Mennyből, akinél van az „alvilág kulcsa” és megnyitja a gonosz lelkek őrzésére rendelt földalatti börtönt úgy, hogy a nála lévő láncsal megkötözi Sátánt, aki semmilyen ellenállást nem tesz. Az angyal egy börtönőr benyomását alakítja ki az olvasóban. A bűn kezdetén Mihály fejedelem teljes erejére szükség volt, hogy levessék Sátánt az égből (12:9), most pedig egyetlen angyal is láncra tudja verni.

Sátán nevét teljeskörűen leírja János, hogy minden kétséget kizárjon az azonosítással kapcsolatban. A gonosz semlegesítve van, elérkezett Sátán számára a vég. Az egész kép a **Jóm Kippúr** gondolatához kapcsolódik, amikor **Azázel** bakja a pusztába száműzetett, hogy a megtisztított szentélytől távol maradjon. Az engesztelési ünnep évezredeken keresztül hírül adta Sátánnak, hogy mi fog reá várni az ítélet végén. Most teljesegett felet a sors. Dániel könyve is tartalmaz erre vonatkozó utalásokat.

Az Ezer esztendő értelmezése. Az apokalipszisben található ezer esztendő valószínűleg szimbolikus szám. „*Mert ezer esztendő annyi előttd, mint a tegnapi nap*” - mondja a költő Zsolt 90,4. Bibliai értelemben értelmezve azt tudjuk mondani az ezer esztendőről, hogy vele szemben talál

juk meg a „kevés idő” 20:3 gondolatát. Ézsaiás 24-25. fejezetében hasonló gondolatokkal találkozunk, melyet a kutatók „**kis Jelenések könyvének**” neveznek, ahol szerepel egy „tömlöcbe vetés” és „sok nap” kifejezés. Tétovázhatunk azon, hogy mi kövessük-e a prófétákat az ószövetségi ösvényen, vagy más irányba induljunk el, mindenesetre a szövegben nem támogatja sem az egyik, sem a másik utat.

A rossz uralma véget ér ez a legfőbb üzenet. A Jelenések könyve ezt a reá annyira jellemző módon írja le, vagyis jelképes nyelvezettel. Természetesen az ezer esztendő lehetséges, hogy valóságos időtartamot jelent, talán Millenniumot kell érteniünk rajta. Azonban nem az értelmezés a fontos, hanem az üzenet tartalma: *a gonosz uralma véget ért*. János apostol Ézsaiás fókuszán, szemén keresztül vezet végig, hogy rámutasson arra, az emberiség visszatalál Isten segítségével oda, ahonnan annak idején elindult az útjára. Az ezer esztendővel kapcsolatban az özönvíz előtti nemzedékek életkora „ezer esztendőben” mérhető; Ádám 930, Jered 962, Methusélah 969, Noé 950 esztendőt élt. Az ezer esztendőre történő hivatkozás az özönvíz előtti korra, az Édenkert közeli időkre utalhat vissza, akár szimbolikus, akár valóságos értelemben. Az ezer esztendő valójában az emberi nem első lépését jelenti az örökkévalóság irányába.

Élő halottak azok, akik ugyan meghaltak Isten igazságaiért: a hősök, a vértanúk, a megalázottak, akik hűségesek voltak, az életük árán is. Az angyal megmagyarázza, hogy ők, akik az első feltámadásban részesültek. Minden korszak igaz embere ott van. Az áldozatok tétetnek a bírák bíróivá. A szerepek felcserélődnek, az elítéltekből most bírák lesznek. Jézus második eljövetelekor lesz az első feltámadás. Isten az igazak számára rendelkezésre bocsátja az összes feljegyzést és könyvet, minden hatalmat megad számukra, hogy az ítélet után együtt uralkodjanak Ővele. (Lásd Jel 20:6!) Az igazakat „papoknak” nevezi, és boldogoknak mondja. (Lásd u. o.!) Ezer esztendőn át ítélik meg a feltámadottakat azokat, akik még halottak. Nem csak emberek ítélnék meg embereket, hanem Isten megengedi, hogy Őt magát is megítéljék, és ehhez minden hatalmat és eszközt biztosít számukra. Az utolsó nagy ítéletben mindenki meg fog ítéltetni, még maga a Teremtő is.

Góg és Magóg értelmezése. Isten kívárja a dolgok végét, számára nagyon fontos, hogy mindenki tisztán lásson. Az ezer esztendő végén feltámadnak a többi halottak is: „*akiknek a száma, mint a tenger fővénye*” (Lásd: Jel 20:8) Sátán újra színre lép, feloldatik az ő fogságából (Lásd: Jel

20:7) Még egyszer és utoljára elhiteti az emberekkel, hogy nála van a megoldás. A forгатókönyv az **armageddoni** háborúra emlékeztet, fegyveres lázadás, támadás Isten és a népe ellen... A csatamező héber elnevezést kap: **Góg és Magóg**, ami Ezékiel 38:2 verséhez kapcsolódik. Míg az armageddoni csatában Izrael a régi ellenségével, Bábellel találta magát szembe, addig Góg és Mágóg esetében, a föld négy sarkán lévő népek öszszegyűlnek a Sárkány irányítása alatt. Számuk kimondhatatlan nagyságú. Góg és Magóg nevek számértéke: *hetven*, a tökéletességnek tűnnek. Megtestesítik az Izraelen kívüli valamennyi népet. A két név sehol nem áll egymás mellett a Bibliában, csak a Jelenések könyvében. Tehát a két név nem valóságos személyeket takarnak, hanem nemzetek sokaságát, mindazokat, akik Isten ellenségeik. A **szentek tábora**, a **szertetett város** a mennyei Jeruzsálemet jelenti. János elkerül minden nemzeti nacionalizmust a zsidóság szempontjából, ezért fogalmaz ennyire árnyaltan.

Tűz száll alá, ahogy annakidején elpusztította Szodomát és Gomorát, ahogyan Illés kérésére tűz szállt alá a Kármel hegyén. Elpusztul Góg és Mágóg serege, legtovább Sátán marad életben, aki végül is meghódol Isten nagysága előtt. A képek apokaliptikusak, szimbolikusan értendők, a kínoztatás azt jelenti, hogy Istentől való elszakítottság érzését, kínként fogják átélni Góg és Mágóg fiai. Az „**örökkön örökké**” kifejezés (Jel 14:11; 19:3) jelzi az ítélet véglegességét és megváltoztathatatlanságát.

29. Az elpecsételés

Jelenések 7:1-17

A közzjátékok szerepe

Az *elpecsételé*sről szóló közzjátékot (7:1-17) a *hatodik* és a *hetedik pecsét* feltörése között találjuk, amely *válaszol* arra a sorsdöntő kérdésre, hogy „ki állhat meg?” Hasonló közzjátékok vannak a *trombiták* és a *csapások* között is, vö. Jel 10:1-11:14; 16:15. A közzjátékok tematikája: *Védelem* (pecsétek), *prófétai küldetés* (trombiták), *készenlét* (csapások).

Az elpecsételés célja

Az elpecsételés – létkérdés! Ez a *védelem* a pusztító démoni erőkkel szemben, vö. Jel 7:3; 9:4. Az elpecsételés közzjátékát bevezető versek (7:1-3) egy ABA' szerkezetet mutatnak, amely az *intenzitás* irodalmi kifejeződését szolgálja:

A „föld, tenger, fák” (7:1b)

B „föld, tenger” (7:2b)

A' „föld, tenger, fák” (7:3)

A pecsétek jelentősége

A Jelenésekben szereplő pecsétek általában *halált* hoznak, míg az elpecsételés közzjátéka *az élet védelmét* szolgálja. A kép egyik háttere az egyiptomi *tizedik csapás*, amely halált hozott az egyiptomi *elsőszülöttekre*, de ugyanakkor a bárány vére „megvédte” a hébereket, vö. 2Móz 12:21-27.

Az elpecsételtek

A Bibliában a *fa* az igaz ember szimbóluma, vö. Zsolt 1:1-3; Jer 17:7-8. A *libanoni cédrus* a Biblia egyik leggyakrabban említett növénye, mert a fenségest, a hatalmast jelenti. A leírások szerint *I. Szethosz* fáraó cédrusfát vágatott a Libanon-hegységben az Ámon-szentély építéséhez, akárcsak *Salamon* király a jeruzsálemi szentélyhez (1Kir 5:5-6). A bibliai írók, akárcsak a festészetben *Csontváry*, különleges szépséget, *erőt* és kecsességet éreztek a fában.

A pecsét a *homlokra* kerül, vö. 7:4; 14:1; 22:4. Ez elsősorban *tulajdonjogot*, másodsorban *hűséget*, harmadsorban *védelmet* jelent, vö. Ez 9:3-6. A

pecsétet azok kapják, akik „*az utálatosságok*” miatt sóhajtoznak és nyögnek (9:4). Az utálatosságok a *természet imádat* különféle formáit jelentik, vö. Ez 8:5-18.

A Jelenések könyve szerint az *igaz imádat* a Teremtőt illeti meg, nem a teremtett dolgokat, vö. Jel 14:6-7. A Tízparancsolat *első négy parancsolata* az igaz és a hamis imádatról szól, vö. 2Móz 20:2-11. A *negyedik parancsolat szombatja* a Teremtő imádatára emlékeztet.

János apostol „*hallja*” az elpecsételték „*számát*” – 144 000, vö. 7:4; 14:1; 22:4. Érdekes módon az *új Jeruzsálem* leírásában is találkozunk hasonló számmal – 12 000 és 144, vö. Jel 21:16-17. A *144 000 szimbolikus szám*, ahogyan a 12 törzs is, hiszen az Újszövetségben *lelki Izraelről* beszélünk, vö. Róm 11:25-27.

A „nagy sokaság”

A 144 000 leírása után János apostol „*lát*” egy megszámlálhatatlan sokaságot, vö. 7,9-17. Ez a győztes, *lelki Izrael*, amely most már minden „nemzetből és törzsből, népből és nyelvből” áll. A legvalószínűbb az, hogy a kétféle kép ugyanazt jelenti, vö. Jel 1,10-13; 5,5-6; 21,9-10.

Az *üdvözültek* sokaságát látva a mennyei lények egy *hétszeres doxológiát* mondanak Istennek és a Báránynak, vö. 7,12. Az *üdvözültek „tisztasága”* csak a Bárány vére által lehetséges, vö. 7,14. Ez a kép *végigvonul* a Jelenések könyvében, vö. 1,4-6; 5,8-10; 9,13-14; 12,10-11; 19,6-9; 22,14 (új ford.).

A győzelem eredménye a szüntelenül folyó *szentély szolgálathoz* hasonló, vö. 7,15; 1Krn 9,33. Ebben a szolgálatban beteljesül az *Úr örök terve* – Isten és ember elszakíthatatlan közössége, vö. 7,15b; Jel 21,3; 2Móz 25,8. A sátor képe végül *pásztor képpé alakul*, vö. 7,16-17; Jel 21,3-4.

A „Bárány-Pásztor”

A 23. Zsoltár: „*Az Úr az én pásztorom; nem szűkölködöm. Fűves legelőkön nyugtat engem, és csendes vizekhez terelget engem. Lelkemet megvidámítja, az igazság ösvényein vezet engem az ő nevéért. Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek a gonosztól, mert te velem vagy; a te vessződ és botod, azok vigasztalnak engem. Asztalt terítesz nékem az én ellenségeim előtt; elárasztod fejem olajjal; csordultig van a poharam. Bizonyára jóságod és kegyelmed követnek engem életem minden napján, s az Úr házában lakozom hosszú ideig.*”

30. A hetedik pecsét

Jelenések 8:1-5

A hatodik fejezetben, a hatodik pecsét üzenete két részből áll.

Az első (12-13. vers) a természeti jelenségekből, amelyek jelezték az utolsó időkre vonatkozó próféciaák teljesedését.

Mindegyik eseménynél **a nagy tömeg figyelme a világ végére irányult.** Erősítette az emberekben az események jelentőségét az a helyzet is, hogy már erőteljesebben foglalkoztak Krisztus visszajövetelének gondolatával. Európa szerte krisztusváró mozgalmak alakultak. Előzőleg, a Reformáció már az emberek kezébe adta a Szentírást, ezért, amikor ezek a természeti jelenségek bekövetkeztek, természetesen, nagyobb jelentőséget tulajdonítottak nekik.

Ezek voltak: **Lisszaboni földrengés, 1755.**
Nap és hold elsötétedése, 1780.
Csillaghullás, 1833.

A második rész (14-17. vers) azokat a megrázó eseményeket mutatja be, amelyek Jézus eljövetelkor teljeseznek. A hatodik fejezet egy kérdéssel zárul: „**Ki állhat meg?**” A kérdést az teszi indokolttá, amit a fejezet utolsó verseiben leírtak tartalmaznak. Az események az egész emberiséget érintik.

Ünnepélyes pillanat számunkra, hogy a 6. pecsét két drámai eseménysora között élünk. Ez az eseménysor oly drámai, hogy az Úr a 7. fejezetben egy közbeeső jelenetre irányítja a figyelmet. Ez egyben válasz is a „Ki állhat meg” kérdésre.

Láthatjuk, hogy **Isten nem csak figyelmezteti az embert, mégpedig teljesen egyértelműen, hanem megmondja a menekülés lehetőségét és útját is.** És azt is megmondja, hogy ha hallgat az ember az ő szavára, akkor ebből áldás származik.

Közvetlenül Jézus eljövetele előtt felgyorsulnak az események. Különösen Isten erőfeszítése válik szembetűnővé, a négy angyal munkájának bemutatásával.

Jézus maga is utal az emberek megmentésének nagy munkájára, második eljövetele előtt: Mt 24:14; Jel 14:6-12;

Ezután válik láthatóvá a hetedik pecsét felbontása, amelynek eseményei szintén szakaszokra vannak felosztva. Ezután az üdvösségtörténet csodálatos fejezetei következnek. De most visszatérünk a 7. pecséthez.

Az első hat pecsét feltörése előtt az uralkodó hang: Isten dicsőítése és a hálaadás, valamint a pecsétek felnyitásának kérdése: Kicsoda méltó? Az egész univerzum dicsőítette a Mindenhatót. A Mennyben lejátszódó eseményeket szemlélhettük.

Az első öt pecsét felnyitása földi események folyamatát indította el. A hatodik pecsét felnyitása az utolsó idők jeleit és a Jézus eljövetelét kísérő megrázó eseményeket sorolja fel.

Mielőtt a hetedik pecsétet felnyitná az Úr, a két pecsét közé ékelve, ad egy lélegzetvételnyi időt, a megrázó események sokkoló hatása után: a megváltottak győzelmes bevonulását a mennyei Jeruzsálembe.

A 8. fejezet kezdetén, a 7. pecsét felnyitásakor teljesen szokatlan dolgok történnek, amelyek nem hasonlítanak az eddigiekhez:

„És mikor felnyitotta a hetedik pecsétet, lőn nagy csendesség a Mennyben...” Hasonlít a Malakiási képhez: *„Az Úr pedig figyelt és hallgatott...”*

Nagy csendesség. A világegyetem lélegzete eláll! Isten egy új nyelven szól az emberhez. Minden mozzanatnak óriási jelentősége van. Két ellentétes kép tárul a világegyetem elé: A 6:14-17. rész leírása és a 7. fejezet csodálatos látványa. Jézus készül visszajönni erre a földre.

Még utolsó figyelmeztetéseket küld. Nem lehet kifejezni az emberi, egyéni döntések jelentőségét. A világ- és az üdvösségtörténet csodás jeleneteit éljük. Minden döntésünknek jelentősége van az örökéletre.

Szinte nem lehet az eseményeket külön-külön szemlélni. Egybefolynak. Már a hatodik pecsét felnyitásakor is bele lehet tekinteni a Jézus visszajövetelének drámai eseményeibe. (6:15-17.) Mindennek óriási jelentősége van. Figyeljük: az emberi erőfeszítések hogy válnak semmivé:

Egyébként mindkét fejezet (6-7) már Jézus eljövetelével kapcsolatos eseményeket tartalmaz. Az eseményeket nem lehet elválasztani egymástól.

Drámai jelenetekben lesz része a világnak. Természeti katasztrófák, (Island) gazdasági csődhelyzetek államok és a bankvilág szintjén. Az ember önmaga alatt vágja a fát, süllyeszti a hajót, amelyen utazik. Tüntetnek a drogfogyasztás liberalizálása mellett. Több kell. Nem elég a bűnözés, a közbiztonság romlása.

Fél óráig. Az adventista állásfoglalás a prófétai időszámítás elfogadása felé hajlik. Egy félóra: egy hét. A hét angyal munkájáról ezután lesz szó.

Másik angyal arany tömjénezővel. Az angyal tömjénfüstöt mellékel a szentek imáihoz, s ezek az imák felszállnak Isten trónjához. Ez úgy értelmezendő, hogy jelképe Krisztus szolgálatának, aki népe érdekében közbenjár.

Krisztus közbenjárói szolgálatának különös formája, hogy az kapcsolódik a szentek könyörgéseihez, hogy Isten előtt elfogadhatókká legyenek.

Ez jelzi, hogy a szentek imájára is szükség van! (5. fej.: Oltár alatti lelkek imája!) Majd a tömjénezőt ledobja a földre, amiben nincs tömjén, hanem csak parázs.

A hatodik és hetedik pecsét idejében élünk. A hatodik pecsét első része a közelmúltban mögöttünk van. Az eseménysor vége a kegyelmi idő lezárta. Az egyik legjelentősebb közbeeső esemény az elpecsételés. Ennek az idejében élünk. Személyes kérdés: Mit teszünk?

A halottak feltámadása és az utolsó ítélet

Az ítélet hét jelenete a chiasztikus szerkezetben

A hetedik jelenet tematikus kapcsolata a többi jelenettel

- Második jelenet - Tiszta és ragyogó *fehér gyolcsba* öltözött szentek (19:7-8).
- Harmadik jelenet - *Fehér* lovak, és *tiszta fehér gyolcsba* öltözött lovasok (19:11a.14).
- Hetedik jelenet - A nagy *fehér trónon* ülő személy (20:11a).

Az utolsó ítélet célja

Az ítélet *hatodik jelenete* (Góg és Magóg vége) mind a *hamis hármasság* (a fenevad, a hamis próféta és az ördög), mind a velük lázadó „népek” tűz általi pusztulását mutatja be, vö. 20:7-10.

Az ítélet *hetedik jelenete* a „csendes és gyors” ítélet végrehajtás képe, vö. Jel 8:1.

Az apostol már csak „halottakat” látja, nem említi az ítéelőket, vö. 20:11-12.

Isten „tekintete elől” eltűnik a régi világ úgy, hogy „helye sem marad”, vö. Jel 12:7-8.

Az utolsó ítélet eszközei

Az ítélet *ötödik jelenetéhez* (A millennium) hasonlóan, itt is ítékezés folyik (20:12b), vö. 20:4a.

Most azonban nem az ítéelő, hanem a *dokumentumok* („könyvek”) kerülnek előtérbe (20:12b), vö. Dán 7:9-10; 12:1.

Az utolsó ítélet eszközei

A Bibliában megnevezett „könyvek”:

A Törvénykönyv (5Móz 31:24-26).

A személyleírás (DNS-kód) könyve (Zsolt 139:16).

Az emlékkönyv (Mal 3:16).

Az élet könyve (Jel 3:5; 13:8; 17:8b; 20:12.15; 21:27; 22:19). Összesen hétszer!

Az utolsó ítélet alapja

Az üdvösség alapja a kegyelem (Jel 7:9-10.13-14), míg *a végső ítéleté* a cselekedet (Jel 20:12b), vö. Jel 22:12; 2Kor 5:10.

Szívünk állapotának *félreérthetetlen jelei* a tetteink, vagy jó, vagy rossz értelemben, vö. Jel 2:5.19.26; 3:2; 14:13; 19:6-8.

Bárhogyan is halt meg valaki, az utolsó ítéletet nem kerülheti el, vö. Jel 20:13; Róm 2:5-6; Jel 2:23.

A „halál” halála

A *végső, megsemmisítő ítélet* képe „a tűz tava”, ami a halál és a pokol (hádész¹ = sír, halál, pokol) halála, vö. Jel 20:14-15; 19:20; 20:10; 21:8.

A „*második halál*” kifejezés *négyszer* fordul elő a Jelenések könyvében (2:11b; 20:6.14; 21:8), és a teljes megsemmisülést jelenti.

Élet a halálon túl

A „*második halál*” ellenszere az „*élet könyve*”, amelyhez a Jelenések legszébb ígérete kapcsolódik: „*Aki győz, az fehér ruhákba öltözik; és nem törölöm ki annak nevét az élet könyvéből, és vallást teszek annak nevéől az én Atyám előtt és az ő angyalai előtt*” (3:5). (Vö. Jel 13:8; 17:8b; 20:12.15; 21:27; 22:19)

---

¹ **Hadész** (görögül Ἅδης vagy Ἄϊδης, „láthatatlan”) az alvilág istene, a holtak ura a görög mitológiában (a római mitológiában Orcus a megfelelője). A későbbi szóhasználatban, az ógörög nyelv dialektusaiból kialakított egységes „közös” (koiné) nyelvben, amely többek között az Újszövetség görög nyelve is köznapi jelentése: sír, halál, pokol.

A mennyei istentisztelet

Jelenések 8:2-6

A következő látomás visszavezeti az olvasót Isten királyiszkéhez, ahol hét angyal, hét sófár megfújására készül, amely egy újabb „hetes” eseménynek a nyitányát jelenti.

A hét angyal gondolata mélyen élt a zsidó tradícióban, János korában még a nevüket is ismerték: *Uriel, Rafael, Raguel, Mikael, Saraquel, Gabriel, Remiel*. Ők az Isten előtt állnak, a többi mennyei lények fölött. Arkanynak is nevezi őket Pál Thess 4:16-ban, Dán 10:13-ban Mikael (Mihály) név szerint is szerepel. Ez a hét angyal fogja majd kitölteni a Jel 15-16 fejezete szerint a hét csapást a földre. Fontos személyek, mind a mennyben, mind a földön ez a hét angyal.

A trombiták lényegében sófárok¹ voltak, hiszen ezzel a szóval fordította le a görög nyelv (szalping). A sófár egy különleges kosszarv, amelyet megfújni a papok feladata volt, a „jóm kippúr” (engesztelés napja) idején 3Móz 25:9. Izrael soha nem felejt el, hogy Jerikó városát is a sófárok hangja rombolta le. A sófár hangja ideális körülmények között, akár Izrael egészében hallható volt. A sófár hangja a Jelenések könyvében feltűnően keveset fordul elő, egyszer az 1:10-ben a gyülekezeteknek szóló levél előtt, és a 4:1-ben a pecsétek felnyitása prológusában. Izraelben az újévet a sófár hangja jelezte. Ismerünk még egy „kürtzengést” ami nem egyszerűen sófár hang volt, hanem sófár és imádság együttesen. A sófár hangja az ószövetségi időben a bűnbánatot, a tóra olvasását, imádságok gyakorlását, Isten jóságáról való elmélkedést jelentette. Az apokalipszisben a sófár hangja a bűnbánat és az ítélet hangját jelenti. A Jelenések könyve a napenkénti papi szertartások összefüggésein keresztül mondja el az üzenetét. A papnak egy különleges lapátja volt, amivel elvette a parazsat az oltárról. Ennek a lapátnak volt egy olyan különleges csengése, amelyet még húsz km távolságban is meghallottak. A Jeruzsálemi Talmud (Sukka V,6) szerint a fémlapát (magrefa) úgy volt elkészítve, hogy száz járatot, lyukat ala-

---

¹ **A sófár** (héber betűkkel: שופר), egy ősi zsidó hangszer: egy egyszerű kosszarv, melyet kürt módjára szólaltatnak meg. A tölcséres fúvókájú hangszerek családjába tartozik. A sófár szó az (arámi nyelvű) sapír (szép) szóból származik, így feltételezett jelentése: szép hangú. A Talmud szerint ez a kosszarv emlékezteti a zsidókat arra a kosra, amelyet Ábrahám feláldozott fia helyett.

kítottak ki benne, ezért a legkisebb ütődésre, különleges hangok csendültek meg. Azonban nem csupán ütés nyomán alakultak ki rezgések, hanem a tűz közelítése nyomán a furatokba levegő áramlott, és mintegy különleges orgonasípként funkcionált a lapát. A hallatlanul erős hanghatás alkalmas volt Isten ítéletének kifejezésére. János apostol számára mindez a mennydörgések és szózatok, a villámlások és földindulás bekövetkezését jelentette.

Az „adaték” kifejezés passzív nyelvtani alakja a semitizmus nyomait hordja magán, többnyire Isten megnevezését kerülik ki ezzel a szerkezettel, hiszen Ő adja az angyaloknak át a sófárt. **Az „oltár”**: az Ószövetségben két oltárt ismerünk. Az egyik a szabadban volt és az áldozati állatokat mutatták be ezen az oltáron. A másik a templomban volt elhelyezve, a bizonyosság ládájával szemben, a szentek szentje kárpitja előtt, aranyból készült és **füstölő oltárnak** nevezzük 3Móz 4:7. Az arany oltárra a tűz Istentől szállt le, innen vették a parázsát a nagy engesztelési napon a tömjénezőbe, mert ez a tűz szent volt. Ezért vette az angyal is az eleven szentet erről az oltárról.

A kürtzengés ideje az ítélet elérkezését jelenti. A személyes bűnbánat időszaka is. Prófétikus szempontból értelmezve, a kürtzengés az ítélet közvetlen kezdetét jelzi. Szívünket megvizsgálva forduljunk Istenhez. Egymás után hétszer szólal meg a sófár hangja. Sófárral jelezték még az újhoid bekövetkezését (ma éppen újhoid van) A hét sófár pedig hét újhoidat jelent, vagyis egy hidat képez a tavaszi és őszi ünnepek között. Mindenkit arra figyelmeztet, hogy készüljön Istene elé. Mert a nagy pillanat közel van, visszatartóztathatatlanul jön. Az antikrisztusi világban utolsó figyelmeztetésként is felfoghatjuk a kürtzengést.

A Jel 8:2-ben a látomások következő fázisa indul el, a korábbi véget ért és egy új kezdődik el. Az angyalok tudják, hogy mi a feladatuk, fűjni a sófárt, amely nem az övék, hanem Istené. Nyomorúság kezdődik el a sófárok hangjára, a halál kürtjeinek is nevezhetjük ezt a jelenetet. Az utolsó figyelmeztetés. Mind a hét angyal teszi azt, ami a kötelessége, egy sem vonja ki magát a munkából, fűjják a sófárt.

A Jel 8:3-5-ben János meglátott egy nyolcadik angyalt, akinek a kezében arany tömjénező volt, sok tömjénnel, és mindezt a szentek imádságaival az oltárra helyezte. Ez az angyal, mint „szolgálattévő pap” végezte munkáját. Az ószövetségi kultuszban a pap a tömjént a parázsra helyezte, hogy az áldozat jó illattal együtt jusson Isten színe elé. A látomásban látott angyal

a füstölőszer mellé odahelyezte az „összes szentek imádságát”, hogy jelképes módon jusson el Istenhez. Ekkor fog teljes erejével megnyilvánulni, hogy az imádságokban milyen nagy erő rejlik. Isten a dolgokat a maguk helyére teszi vissza. A bűn által felforgatott világban minden visszakerül a helyére. Isten válaszul megindul, hogy hűséges szolgainak kínzóit megítélje. Ekkor meglátják a gúnyolódók, hogy milyen erő húzódik meg az Isten oldalán állók mellett. A megszólaló sófárok a bevezető hangjai Isten ítéletének.

Jézus egyszer azt mondta, nem jött még el az én óráim. De most érkezett a történelem nagy pillanata, érkezett az óra.

Az angyal megtöltötte az arany füstölőjét és megtöltötte azt az oltárról vett parázzsal. Abból a tűzből vett el, amelyet Isten gyújtott meg. Ég-e még lelkünk oltárán az a tűz, amelyet Isten gyújtott meg? Tűz nélkül nem lehet Istennek szolgálni. Idegen tűzzel sem lehet hozzá közeledni. Szent tűz volt az oltáron, szent tűz kell égjén lelkünk oltárán.

Majd egy elég váratlan dolog történt, miután a tömjénezőt megtöltötte izzó parázzsal, ledobta azt a földre. Miért tette és mi a jelentősége ennek? Isten türelmének végét jelzi, haragját és azt a pillanatot, amelyet az ítélet követ. A szimbólumrendszer gazdag képeivel találkozunk, amelyek azt hirdetik, hogy Isten feláll és meglátogatja világunkat úgy, ahogyan még sohasem tette. Hatalmas természeti jelek hirdetik Isten ítéletét: mennydörgések, szózatok, villámlások és földindulás. A keménynyakú emberiség megtudja, hogy mit jelent az, ha az Isten feláll, akit korábban csak csúfolással illettek. Isten hosszútűrésének is vannak határai. Ehhez a határhoz érkezett el az emberiség. Hasonló a jelenet, mint amikor a Sínai-hegyen megjelent az Örökkévaló 2Móz 19:16-19.

A Jel 8:6-ban a földre zuhanó tűz, majd a természeti jelek után a hét angyalra terelődik vissza a figyelem a látomásban. A hét angyal készülődik a sófár megfújására. Várják a jelet, melyre azonnal megkezdik a trombiták megfújását. A kép az egyiptomi kivonulásra emlékeztet, ott tíz csapás volt, a jelenések könyvében hét csapásról szólnak a híradások. 2Móz 3:7 gondolata ismét teljesebben: „látván láttam az én népemnek nyomorúságát... és meghallottam az ő kiáltásukat”.

